

=====

Agatha Christie
MIESTO URČENIA NEZNÁME

Version: Palm.1.final

OCR: petero

Corrections: N/A

PalmBookZ

=====

Prvá kapitola

Muž za stolom potisol ťažké sklenené ťažidlo o desať centimetrov doprava. Tvár nemal ani zamyslenú, ani sústredenú, skôr bezvýraznú. Bol bledý ako človek, ktorý trávi väčšinu dňa v miestnosti s umelým osvetlením. Bolo na ňom vidieť, že málo chodí von. Bol to človek, ktorý vysedáva za písacím stolom a prehŕňa sa vo fascikloch. Okolnosť, že do jeho kancelárie sa šlo dlhými kľukatými podzemnými chodbami, zdala sa úplne prirodzená. Ťažko bolo uhádnuť jeho vek. Nevyzeral staro, ani mlado. Tvár mal hladkú, bez vrások a v očiach sa mu zračila veľká únava.

Druhý muž v miestnosti bol starší brunet s malými vojenskými fúzikmi. Vyžarovala z neho čulá, nervózna energia. Nevydržal pokojne sedieť, ustavične sa prechádzal po miestnosti a chvíľami vyrážal zo seba úsečné poznámky.

"Hlásenia," vrazil. "Hlásenia, hlásenia, samé hlásenia, a ani jedno nemá za groš ceny."

Muž za stolom pozrel na papiere pred sebou. Navrchu ležal kartotečný lístok s hlavičkou: "Betterton, Thomas Charles." Za menom bol otáznik. Muž za stolom zamyslene pokýval hlavou. Povedal:

"Preštudovali ste si všetky hlásenia a ani jedno neobsahuje nijakú stopu?"

Muž s fúzikmi pokrčil plecami.

"Viem ja?"

Muž za stolom vzdychol.

"Áno," povedal, "to je to. Nič nevieme."

Druhý muž vyrážal zo seba prudko ako guľomet:

"Hlásenia z Ríma; hlásenia z Touraine; videli ho na Riviére; spozorovali ho v Antverpách; spoznali ho v Osle; určite ho videli v Biaritz; pozorovali ho v Strasbourgu, kde sa správal nanajvýš podozrivo; videli ho na pláži v Ostende s krásnou blondínou; pozorovali ho v Bruseli, kde sa prechádzal po uliciach s chrtom. Zatiaľ ho ešte nevideli v zoologickej záhrade, ako objíma zebra, ale aj to príde, na to dám krk."

"Nemáte o tom nijakú teóriu, Wharton? Sám som vkladal isté nádeje do toho hlásenia z Antverp, ale nevedelo to k ničomu. Pravda, teraz ..." Mladý muž sa odmlčal a akoby upadol do hlbokého spánku.

Napokon opäť precítol a povedal záhadne: "Áno, možno ... a predsa, ktovie?"

Plukovník Wharton si náhle sadol na bočné operadlo fotela.

"Ale my na to musíme prísť," povedal naliehavo. "Musíme nájsť odpoveď na všetky tie ako a prečo a kde.

Nie je predsa možné, aby sa každý mesiac stratil obyčajný krotký vedec a my aby sme nemali ani potuchy, ako sa stratil a kam. Čítali ste najnovší materiál o Bettertonovi z Ameriky?"

Muž za stolom prikývol.

"Pred vojnou sa osvedčil ako dobrý, hoci nie vynikajúci vedec. Keď Mannheim ušiel z Nemecka, Betterton sa stal jeho asistentom a nakoniec si vzal za ženu jeho dcéru. Po Mannheimovej smrti pokračoval vo vedeckom výskume na vlastnú päsť a dosiahol skvelé výsledky. Preslávil sa senzačným objavom: štiepenie ZE. Štiepenie ZE bol skvelý, revolučný objav. Betterton sa ním zaradil medzi svetovú vedeckú elitu. Čakala ho závažná kariéra, ale krátko po svadbe mu umrela žena, a to ho zlomilo. Prišiel do Anglicka. Posledných osemnásť mesiacov bol v Harwelle. Pred šiestimi mesiacmi sa znova oženil."

"A čo jeho druhá žena?" spýtal sa Wharton ostro.

Muž za stolom pokrútil hlavou.

"Nezistili sme nič. Je to dcéra miestneho advokáta. Pred svadbou bola zamestnaná v poisťovni, viac sa nám zatiaľ v tomto smere nepodarilo objaviť."

"Štiepenie ZE," povedal plukovník Wharton zachmúrene, s nechutťou. "To je pre mňa španielska dedina. Som zaostalý. Nikdy som si nevedel dobre predstaviť ani len molekulu, a teraz štiepia vesmír. Atómové bomby, štiepenie atómového jadra, štiepenie ZE a všetko ostatné. A Betterton bol jeden z hlavných štiepičov. Čo o ňom hovoria v Harwelle?"

"Vraj celkom príjemný človek. Jeho práca nie je nijako vynikajúca ani efektná. Sú to len variácie na praktické využitie štiepenia ZE."

Obaja muži chvíľu mlčali. Zhovárali sa len tak letmo, takmer automaticky. Spravodajské hlásenia ležali na kôpke na písacom stole, ale neobsahovali nič, čoho by sa mohli zachytiť.

"Na ceste sem mal zrejme dôkladnú ochranu," povedal Wharton.

"Prirodzene."

"Odvtedy prešlo osemnásť mesiacov," povedal Wharton zamyslene. "To ich ubíja, chápete. Tie bezpečnostné opatrenia. Pociť, že sú ustavične pod mikroskopom, tá izolácia. Lezie im to na mozog, stávajú sa z nich čudáci. Poznám dosť takých prípadov. Začínajú snívať o ideálnom svete. Sloboda, bratstvo, spoločné záujmy a práca pre blaho ľudstva. A tu práve všelijakí podvodníci, spodina ľudstva, vidia svoju príležitosť a chopia sa jej." Pošúchal si nos. "Niet ľahko-vernejších ľudí, ako sú vedci," povedal. "Každý to vraví. Nechápem, prečo je to tak."

Muž za stolom sa usmial veľmi ustatým úsmevom.

"Áno," povedal, "je to tak. Vedci si namýšľajú, že vedia, chápete. A to je vždy nebezpečné. My sme inakší. Nuž si nenamýšľame. Nenazdávame sa, že spasíme svet, my len občas vyťahujeme zo stroja polámané súčiastky, odstraňujeme haraburdie, pre ktoré sa stroj zasekol." Zamyslene poklopkal prstom po stole.

"Keby som len vedel o Bettertonovi trochu viac," povedal. "Nejde mi o jeho životopis, o to, čo robil, ale o drobné charakteristické faktíky z jeho každodenného života. Na akých vtípoch sa smial. Na čo nadával. Koho obdivoval a na koho sa zlostil."

Wharton zvedavo pozrel na svojho spoločníka.

"A čo jeho manželka - zhovárali ste sa s ňou?"

"Niekoľko ráz."

"Nemôže nám pomôcť?"

Muž za stolom pokrčil plecami.

"Zatiaľ sme sa od nej nič nedozvedeli."

"Myslíte, že niečo vie?"

"Nepripúšťa, samozrejme, že niečo vie. Zvyčajné reakcie:

obavy, žiaľ, zúfalá úzkosť, nič netušila, nič podozrivého si nevšimla, manželov život bol úplne normálny, nič ho netrápilo - a tak ďalej a tak ďalej. Má vlastnú teóriu, že ho uniesli."

"A vy jej neveríte?"

"Mám ten handicap," povedal trpkو muž za stolom, "že nikdy nikomu neverím."

"Myslím," povedal Wharton pomaly, "že si musíme zachovať nezaujatý postoj. Aká je?"

"Obyčajná žena, akú môžete hocikedy vidieť pri bridži."

Wharton s porozumením prikývol.

"Tým je to ťažšie," povedal.

"Práve je tu, čaká, kedy ju prijmem. Preberieme si znova všetko od začiatku."

"To je jediný spôsob," povedal Wharton. "Ale ja by som to nedokázal. Nemám tú trpezlivosť." Vstal. "Tak vás nebudem zdržiavať. Nič inšie nemáme, čo?"

"Žiaľ, nie. Mohli by ste si znova overiť to hlásenie z Oslo. Myslím, že je najslubnejšie."

Wharton prikývol a vyšiel z miestnosti. Muž za stolom zdvihol slúchadlo pri svojom lakti a povedal:

"Pošlite mi sem pani Bettertonovú."

Sedel zahľadený do prázdna, kým sa neozvalo zaklopanie na dvere a vošla pani Bettertonová. Bola to vysoká, asi dvadsaťsedemročná žena. Jediné, čo bolo na nej pozoruhodné, boli bohaté gaštanové vlasy. Oproti ich nádhere sa jej tvár zdala takmer bezvýrazná. Mala belasozelené oči a svetlé mihalnice, aké zvyčajne mávajú červenovlásky. Jessop ju privítal a ponúkol pohodlnou stoličkou blízko stola. Všimol si, že nie je vôbec namaľovaná, a uvažoval, čo to asi znamená. Akosi to v ňom posilnilo presvedčenie, že pani Bettertonová vie viac, ako tvrdí.

Zo skúsenosti vedel, že ženy, ktoré majú veľký žiaľ a obavy, nezanedbávajú svoj výzor. Uvedomujú si, že žiaľ zanechal stopy na ich tvári, a pomocou líčidiel sa ich usilujú zamaskovať. Pomyslel si, že pani Bettertonová azda zámerne nepoužíva líčidlá, aby mohla presvedčivejšie zahrať rolu skľúčenej manželky.

Povedala trocha trasľavým hlasom:

"Pán Jessop, dúfam, že ... Máte niečo nové?"

Pokrútil hlavou a jemne odvetil:

"Je mi ľúto, že som vás musel znova unúvať, pani Bettertonová. Obávam sa, že nemám pre vás nijaké správy."

Olive Bettertonová náhlivo povedala:

"Viem. Napísali ste mi to v liste. Ale myslela som, že odvtedy azda ... och ... Prišla som celkom rada. Len tak sedieť doma, stále na to myslieť a trápiť sa ... to je zo všetkého najhoršie. Pretože sa nedá vôbec nič robiť."

Muž menom Jessop povedal chľácholivo:

"Pani Bettertonová, nesmiete mi zazlievať, ak s vami preberiem znova všetko od začiatku, ak vám budem dávať tie isté otázky, zdôrazňovať tie isté body. Viete, je celkom možné, že sa predsa len objaví nejaká nová okolnosť. Niečo, čo vám predtým neprišlo na um alebo čo ste nepovažovali za potrebné spomenúť."

"Áno, áno, chápem. Spyťujte sa ma znova na všetko."

"Naposledy ste videli manžela dvadsiateho tretieho augusta?"

"Áno."

"To bolo vtedy, keď odišiel z Anglicka do Paríža na konferenciu."

"Áno."

Jessop rýchlo pokračoval:

"Prvé dva dni bol na konferencii. Na tretí deň sa už neukázal. Podľa všetkého povedal jednému z kolegov, že namiesto konferencie pôjde v ten deň na bateau-mouche."

"Bateau-mouche? Čo je bateau-mouche?"

Jessop sa usmial.

"Malý parník, ktorý premáva po Seine." Ostro sa na ňu pozrel. "Prekvapuje vás to? Neboli by ste to od neho čakali?" Povedala neisto:

"Áno, trochu. Predpokladala by som, že ho bude zaujímať, čo sa deje na konferencii."

"To je možné. Ale téma, na ktorú sa v ten deň diskutovalo, ho azda veľmi nezaujímal, takže si dal deň voľna. Alebo sa vám to nezdá pravdepodobné?"

Pokrútila hlavou.

"Nevrátil sa v ten večer do hotela," pokračoval Jessop. "Pokiaľ sme si to mohli overiť, neprekročil nijakú hranicu, aspoň nie na vlastný pas. Myslíte, že mohol mať druhý pas, na iné meno?"

"Ale nie, načo by mu bol?"

Pozoroval ju.

"Nikdy ste nič také u muža nevideli?"

Energicky pokrútila hlavou.

"Nie, tomu neverím. Vôbec tomu neverím. Neverím, že odišiel z vlastnej vôle, ako to všetci tvrdíte. Niečo sa mu stalo, alebo ... alebo stratil pamäť."

"Jeho zdravotný stav bol normálny?"

"Áno. Veľa pracoval a niekedy sa cítil trochu ustatý, nič viac."

"Nezdalo sa vám, že má starosti alebo ho niečo trápi?"

"Nemal nijaké starosti a nič ho netrápilo." Trasľavými prstami otvorila kabelku a vytiahla vreckovku. "Je to také strašné." Hlas sa jej zatriasol. "Nemôžem tomu uveriť. Nie je možné, aby len tak odišiel a nič mi nepovedal. Niečo sa mu muselo stať. Uniesli ho alebo prepadli. Usilujem sa na to nemyslieť, ale niekedy mám pocit, že to inak nemôže byť. Určite je mŕtvy."

"Ale, pani Bettertonová, prosím vás... zatiaľ nie je potrebné také niečo predpokladať. Keby bol mŕtvy, bolo by sa už našlo jeho telo."

"Nemuselo sa nájsť. Stávajú sa všelijaké hrozné veci. Mohli ho utopiť alebo hodiť do kanála. V Paríži sa môže stať hocičo."

"Môžem vás ubezpečiť, pani Bettertonová, že Paríž je mesto s veľmi dobrou policajnou ochranou."

Odtiahla si vreckovku od očí a zlostne naňho pozrela.

"Viem, čo si myslíte, ale nie je to pravda! Tom by nepredal, ani neprezradil nijaké tajomstvá. Celý jeho život je ako otvorená kniha."

"Aké bolo jeho politické presvedčenie, pani Bettertonová?"

"Myslím, že v Amerike bol členom demokratickej strany. Tu volil labouristov. Politika ho nezaujímal. Bol predovšetkým a nadovšetko vedec. Vynikajúci vedec," doložila vyzývavo.

"Áno," povedal Jessop, "bol vynikajúcim vedcom. V tom je koreň celej veci. Možno dostal veľmi výhodnú ponuku, na základe ktorej sa rozhodol opustiť Anglicko a ísť niekam inam."

"To nie je pravda." Znova sa v nej zdvihla zlosť. "To sa pokúšajú naznačiť noviny. To si myslíte vy všetci, keď ma prídete vypočúvať. Ale to nie je pravda. Neverím, že by bol len tak odišiel a nič mi nepovedal, ba ani len nenaznačil."

"Nepovedal vám teda nič?"

Znova sa na ňu bedlivo zahľadel.

"Nič. Nevie, kde je. Myslím, že ho uniesli, alebo je, ako vravím, mŕtvy. Ale ak je mŕtvy, chcem to vedieť. Chcem to čím skôr vedieť. Nemôžem žiť takto ďalej, čakať a trápiť sa. Nemôžem jesť, ani spať. Som už z toho chorá. Nemôžete mi pomôcť? Nemôžete mi nijako pomôcť?" Vstal a vyšiel spoza stola. Zamrmľal:

"Je mi veľmi ľúto, pani Bettertonová, naozaj ľúto. Dovoľte, aby som vás ubezpečil, že robíme, čo môžeme, aby sme zistili, čo sa stalo vášmu manželovi. Dostávame denne N hlásenia z rozličných miest."

"Hlásenia odkiaľ?" opýtala sa ostro. "A o čom?"

Pokrútil hlavou.

"Musíme si ich všetky preskúmať, roztriediť a overiť. Ale obávam sa, že všetky sú veľmi neurčité."

"Musím mať istotu," znova zašepkala zlyhávajúcim hlasom. "Nemôžem ďalej takto žiť."

"Veľmi vám záleží na manželovi, pani Bettertonová?"

"Pravdaže mi na ňom záleží. Veď sme sa vzali len pred pol rokom. Len pred pol rokom."

"Áno, viem. Nemali ste spolu - prepáčte, že sa vás to spytujem - nejaké nedorozumenie?"

"Nie!"

"Ani škriepku pre nejakú inú ženu?"

"Pravdaže nie. Veď som vám už povedala. Vzali sme sa len v apríli tohto roku."

"Verte mi, nechcem tým naznačiť, že niečo také je pravdepodobné, ale musíme brať do úvahy všetko, čo by mohlo byť príčinou jeho náhleho zmiznutia. Hovoríte, že v poslednom čase nebol sklúčený ani ustarostený, že na ňom nebolo badať nijakú podráždenosť ani nervozitu?"

"Nie, nie, nie!"

"Viete, pani Bettertonová, v takom zamestnaní, aké mal váš manžel, ľudia často bývajú nervózni. Robí to ten život v podmienkach izolácie a bezpečnostných opatrení. V podstate," usmial sa, "byť nervóznym je takmer normálne."

Pani Bettertonová sa neusmiala.

"Bol taký ako vždy," povedala pevne.

"V práci bol spokojný? Zhováral sa s vami vôbec o tom, čo robil?"

"Nie, boli to samé technické veci."

"Nemáte dojem, že ho trápili výčitky svedomia? Viete, vedci, ktorí pracujú na prostriedkoch hromadného ničenia, mávajú občas takéto pocity."

"Nikdy mi o ničom takom nehovoril."

"Chápete, pani Bettertonová," naklonil sa nad stôl a hlas mu prvý raz zaznel. vzrušenejšie, "pokúšam sa len získať presnejší obraz o vašom manželovi. Chcem vedieť, aký to bol človek. A vy mi akosi nepomáhate."

"Ale čo viac vám môžem ešte povedať alebo urobiť? Odpovedala som vám na všetky otázky."

"Áno, odpovedali ste mi na otázky, väčšinou záporne. Potrebujem niečo pozitívne, niečo konštruktívne."

Chápete, o čo mi ide? Ľahšie nájdete človeka, ak viete, aký bol."

Chvíľu premýšľala. "Chápem. Aspoň si myslím, že chápe. Nuž, Tom mal dobrú, veselú povahu. A bol múdry."

Jessop sa usmial. "To je zoznam jeho dobrých vlastností. Pokúsme sa nájsť niečo osobnejšieho. Rád čítal?"

Áno, hodne."

"Aké knihy?"

"Životopisy. Knihy, ktoré odporúčal Klub čitateľov. Detektívky, keď bol ustatý."

"Teda dosť konvenčný čitateľ. Mal nejaké osobitné záľuby? Hral karty alebo šachy?"

"Hral bridž. Hrávali sme s doktorom Evansom a jeho ženou raz alebo dva razy do týždňa."

"Mal váš manžel veľa priateľov?"

"Áno, bol dosť spoločenský."

"Tak som to nemyslel. Chcem vedieť, či sa rád stýkal so svojimi priateľmi."

"Hrával golf s jedným či dvoma našimi susedmi."

"Nemal nijakých bližších priateľov či dobrých kamarátov?"

"Nie. Viete, bol dlho v USA a narodil sa v Kanade. Tu v Anglicku nemal veľa známych."

Jessop pozrel na papierik pri svojom lakti.

"Vieme, že ho v poslednom čase navštívili traja ľudia zo Štátov. Mám tu ich mená. Pokiaľ sme mohli zistiť, tí traja boli jediní ľudia, povedal by som, zvonka, s ktorými mal v poslednom čase kontakt. Preto sme im venovali osobitnú pozornosť. Tak najsmprv Walter Griffiths. Navštívil vás v Harwelle."

"Áno, bol v Anglicku na návšteve a prišiel pozrieť Toma."

"A reakcia vášho manžela?"

"Toma jeho návšteva prekvapila, ale bol rád, že ho vidí. Poznali sa v Štátoch veľmi dobre."

"Aký sa vám videl tento Griffiths? Opíšte mi ho svojim spôsobom."

"Veď iste o ňom všetko viete."

"Áno, vieme o ňom všetko. Ale zaujíma ma, čo si o ňom myslíte vy."

Chvíľku premýšľala.

"No, bol vážny a trochu nudný. Ku mne bol veľmi zdvorilý a zdalo sa, že Toma má veľmi rád. Podrobne mu rozprával, čo všetko sa stalo po Tomovom odchode do Anglicka. Všetky miestne klebety. Mňa to veľmi nezaujímalo, pretože som nepoznala ľudí, o ktorých rozprával. Okrem toho som počas ich rozhovoru pripravovala večeru."

"A druhá návšteva zo zahraničia, dr. Mark Lucas? Stretli ste sa s ním v Londýne, v Dorsete."

"Áno. Boli sme v divadle a potom sme šli na večeru do Dorsetu. Zrazu prišiel tento človek, Luke či Lucas, a pozdravil Toma. Pracuje v akomsi chemickom výskume a s Tomom sa naposledy videli v Štátoch. Bol to nemecký utečenec, ktorý prijal americké štátne občianstvo. Ale vy to iste..."

"Že to iste viem? Áno, viem, pani Bettertonová. Bol váš manžel prekvapený, že ho vidí?"

"Áno, veľmi prekvapený."

"Potešil sa?"

"Áno, áno - myslím."

"Ale nie ste si tým istá?" naliehal Jessop.

"No, Tom ho nemal veľmi rád, tak mi aspoň neskôr povedal, to je všetko."

"Bolo to náhodné stretnutie? Nedohodli sa, že sa znova niekedy stretnú?"

"Nie, stretli sa náhodou."

"Chápem. Tretia návšteva zo zahraničia bola žena, pani Carol Speederová, tiež zo Štátov. Ako k nej došlo?"

"Myslím, že mala niečo do činenia s OSN. Poznala Toma v Amerike. Zatelefonovala mu z Londýna, že je tu, spýtala sa, či by sme s ňou v Londýne niekedy nešli na obed."

"Šli ste do Londýna?"

"Nie."

"Vy nie, ale váš manžel áno."

"Čože?" Vyjavene sa naňho zahľadela.

"Nepovedal vám to?"

"Nie."

Olive Bettertonová vyzerala udivená a zmätená. Muž, ktorý ju vypočúval, ju troška ľutoval, ale nenechal ju na pokoji. Prvý raz mal pocit, že azda na niečo natrafil.

"Nerozumím tomu," povedala neisto. "Zdá sa mi veľmi čudné, že mi o tom nič nepovedal."

"Obedovali spolu v Dorsete, kde sa pani Speederová ubytovala, v stredu, dvanásteho augusta."

"Dvanásteho augusta?"

"Áno."

"Áno, bol v ten deň v Londýne... Nikdy sa o tom nezmienil..." Znova sa zasekla, potom vyhrkla: "Aká je?"

Poponáhľal sa ju upokojiť:

"Rozhodne nie krásavica, pani Bettertonová. Mladá praktická žena niečo nad tridsať, všedný typ. Nič nenaznačuje, že by medzi ňou a vašim manželom boli nejaké dôverné vzťahy. Práve preto je čudné, že vám o schôdzke s ňou nič nepovedal."

"Áno, áno, chápem."

"A teraz dobre porozmýšľajte, pani Bettertonová. Nevšimli ste si v tom čase na svojom manželovi nejakú zmenu? Povedzme asi v polovici augusta? To bolo asi týždeň pred konferenciou." "Nie - nie, nič som si nevšimla. Nemala som si čo."

Jessop vzdychol.

Telefón na stole diskkrétne zabzučal. Jessop zdvihol slúchadlo.

"Áno," povedal.

V slúchadle sa ozval hlas:

"Je tu nejaký človek, ktorý sa chce pohovárať s niekým kompetentným o Bettertonovom prípade, pane."

"Ako sa volá?"

Hlas na druhom konci diskkrétne zakašľal.

"Neviem presne, ako sa jeho meno vyslovuje, pán Jessop. Radšej vám ho budem hláskovať."

"Dobre. Počúvam."

Zapísal si na pijak písmeň, ktoré mu hlas nadiktoval.

"Poliak?" spýtal sa.

"To nepovedal, pane. Po anglicky hovorí veľmi dobre, s nepatrným cudzím prízvukom."

"Povedzte mu, aby počkal."

"Áno, pane."

Jessop položil slúchadlo. Potom pozrel na Olive Bettertonovú. Sedela bez pohnutia, odzbrojujúco bezradná a sklúčená. Vytrhol z bloku list, na ktorý bol práve napísal meno, a ukázal jej ho.

"Poznáte toto meno?" spýtal sa jej.

Pozrela na list a oči sa jej rozšírili. Na chvíľku mal dojem, že sa preľakla.

"Áno," povedala. "Áno, poznám. Dostala som od toho človeka list."

"Kedy?"

"Včera. Je to bratanec Tomovej prvej ženy. Práve pricestoval do Anglicka. Mal veľkú starosť o Toma.

Spytoval sa v liste, či mám o ňom nejaké správy, a - vyjadril mi svoju úprimnú účasť."

"Predtým ste o ňom nikdy nepočuli?"

Pokrútila hlavou.

"Váš manžel ho nikdy nespomínal?"

"Nie."

"Je teda možné, že vôbec nie je bratancom prvej ženy vášho manžela?"

"Ale prečo? Nemyslím. Nikdy mi to neprišlo na um." Vyzerala vydesená. "Ale Tomova prvá žena bola cudzinka. Dcéra profesora Mannheima. Podľa listu sa zdalo, že ten človek vie o nej a o Tomovi všetko. List bol veľmi korektný, oficiálny a - a bolo vidieť, že ho písal cudzinec. Zdal sa mi celkom pravý. A čo by to znamenalo - totiž, keby nebol pravý?"

"Podobné otázky si tu dávame večne." Jessop sa trocha usmial. "Dávame si ich tak často, že každú maličkosť začíname vidieť v neúmerne zveličenej podobe."

"Áno, to vám verím." Zrazu sa zachvela. "Je to ako táto vaša miestnosť uprostred bludiska chodieb, ako keď sa človeku sníva, že sa nikdy nedostane von ..."

"Áno, áno, chápem, že to môže mať na niekoho klaustrofobický účinok," povedal Jessop s porozumením. Olive Bettertonová zdvihla ruku a odhrnula si vlasy z čela.

"Viete, už to nemôžem zniesť," povedala. "Len sedieť a čakať. Rada by som niekam odišla, potrebujem zmenu. Niekam do cudziny. Niekam, kde mi nebudú večne vytelefonovať novinári, kde sa nebude za mnou každý obzeráť. Stretávam priateľov, a tí sa ma ustavične vypytujú, či nemám o Tomovi nejaké správy." Odmlčala sa, potom pokračovala:

"Myslím - myslím, že som na pokraji nervového zrútenia. Zatiaľ sa ešte ako-tak držím, ale je toho na mňa priveľa. Môj lekár mi dáva za pravdu. Vraví, že by som ihneď mala niekam odcestovať na tri-štyri týždne. Napísal mi list. Ukážem vám ho."

Chvíľu sa hrabala v kabelke, vytiahla obálku a potisla ju po stole k Jessopovi.

"Prečítajte si, čo mi píše."

Jessop vybral list z obálky a prečítal si ho.

"Áno," povedal. "Áno, rozumiem."

Vložil list naspäť do obálky.

"Teda - teda môžem odcestovať?" Jej oči ho nervózne pozorovali.

"Ale pravdaže, pani Bettertonová," odpovedal. Prekvapene vytiahol obočie. "Prečo nie?"

"Myslela som, že azda budete mať námietky."

"Námietky - prečo? Je to čiste vaša vec. Zariadite to tak, aby som sa mohol dostať do styku s vami v prípade, že sa dozvieme niečo nové?"

"Prirodzene."

"Kam chcete odcestovať?"

"Niekam, kde je slnko a málo Angličanov. Do Španielska alebo do Maroka."

"Výborne. Iste vám to urobí dobre."

"Ďakujem vám. Veľmi pekne vám ďakujem."

Vstala vzrušená, oživená - nervozita ju ešte neopustila.

Aj Jessop vstal, podal jej ruku, potom stlačením gombíka dal signál zriadencovi, aby ju vyprevadil z budovy.

Vrátil sa k svojej stoličke a sadol si. Chvíľu mal tvár rovnako bezvýraznú ako predtým, potom sa veľmi pomaly usmial. Zdvihol slúchadlo telefónu.

"Uvedte ku mne majora Glydra," povedal.

Druhá kapitola

"Major Glydr?" Jessop pred menom trochu zaváhal.

"Vyslovuje sa ťažko, áno." Návštevník hovoril s humorným porozumením. "Vaši krajanovia ma cez vojnu volali Glider. Teraz si v Štátoch zmením meno na Glyn, čo bude pre všetkých pohodlnejšie."

"Prichádzate zo Štátov?"

"Áno, pricestoval som pred týždňom. Vy ste - prepáčte - pán Jessop?"

"Som Jessop."

Návštevník sa so záujmom naňho zadíval.

"Tak," povedal. "Počul som o vás."

"Naozaj? Od koho?"

Cudzinec sa usmial.

"Možno sa priveľmi ponáhľame. Prv než mi dovolíte, aby som vám položil niekoľko otázok, odovzdám vám tento list z veľvyslanectva USA."

S úklonom podal Jessopovi list. Jessop ho vzal, prečítal niekoľko riadkov zdvorilého odporúčania a položil list na stôl. Skúmavo sa zahľadel na návštevníka. Bol to vysoký, asi tridsaťročný muž s trocha meravým držaním tela. Plavé vlasy mal ostrihané veľmi nakrátko podľa kontinentálnej módy. Hovoril pomaly a starostlivo, gramaticky správne, ale so zreteľným cudzím prízvukom. Jessop si všimol, že nie je ani trocha nervózny či neistý. To bolo samo osebe dosť nezvyčajné. Ľudia, čo prichádzali do tejto miestnosti, boli takmer vždy nervózni, rozčúlení alebo vystrašení. Niekedy klamali, niekedy sa správali grobiansky.

Tento muž sa dokonale ovládal, bol to človek s tvárou pokerového hráča, ktorý vedel, čo robí a prečo, ktorý sa nedal ľahko oklamať či zlákať k tomu, aby povedal viac, ako chcel. Jessop sa vládne spýtal:

"Čím vám môžem poslúžiť?"

"Prišiel som sa opýtať, či máte nejaké nové správy o Thomasovi Bettertonovi, ktorý nedávno zmizol za dosť podivných okolností. Človek, pravdaže, nemôže veriť všetkému, čo číta v novinách, a tak som sa spýtal, kde by som mohol dostať spoľahlivé informácie. Povedali mi, že sa mám obrátiť - na vás."

"Ľutujem, ale nemáme nijaké pozitívne informácie o Bettertonovi."

"Myslel som, že ho azda poslali do cudziny s nejakou úlohou." Odmlčal sa a trocha záhadne doložil: "Viete, s tajnou úlohou."

"Milý pane," ohradil sa Jessop, "Betterton bol vedec, nie diplomat ani tajný agent."

"Prijmám pokarhanie. Ale nálepky zavše nesedia. Iste ste zvedavý, prečo sa o túto vec zaujímam. Thomas Betterton mi bol tak trocha rodina."

"Áno. Ako viem, ste synovec nebohého profesora Mannheima."

"Ach, vy to už viete. Ste tu dobre informovaní."

"Ľudia nás navštevujú a kadečo nám povedia," zamrmľal Jessop. "Bola tu Bettertonova žena. Tá mi to povedala. Vraj ste jej písali."

"Áno, chcel som jej vysloviť sústrasť a spýtať sa jej, či nemá o mužovi nejaké nové správy."

"To bolo od vás veľmi korektné."

"Moja matka bola jediná sestra profesora Mannheima. Mali sa veľmi radi. Vo Varšave som ako dieťa často chodil do ujcovho domu a jeho dcéra Elsa mi bola skoro ako sestra. Keď mi rodičia umreli, v ujcovom dome som našiel druhý domov. Boli to šťastné roky. Potom prišla vojna, tragédie, hrôzy... O tom všetkom nebudeme hovoriť. Ujec s Elsou ušli do Ameriky. Ja som ostal v ilegálnom odboji a po vojne som plnil isté úlohy. Navštívil som raz ujca a Elsu v Amerike, to bolo všetko. Potom sa moje pracovné záväzky v Európe skončili. Rozhodol som sa, že sa usadím v Štátoch natrvalo. Vrazil som si, budem blízko ujca, sesternice a jej manžela. Lenže, žiaľ ..." roztiahol ruky, "keď som ta prišiel, ujec bol mŕtvy, sesternica tiež a jej manžel sa presťahoval do tejto krajiny, kde sa druhý raz oženil. A tak som znova ostal bez rodiny. Potom som si v novinách prečítal správu, že zmizol známy vedec Thomas Betterton, a prišiel som sem zistiť, čo by sa dalo v tejto veci podniknúť." Odmlčal sa a pozrel spýtavo na Jessopa.

Jessop sa tiež naňho bezvýrazne zahľadel.

"Prečo zmizol, pán Jessop?"

"To by sme aj my radi vedeli," povedal Jessop.

"Možno to viete?"

Jessop si pomyslel, ako ľahko by si mohli vymeniť úlohy. Zvykol si na to, že v tejto miestnosti dával ľuďom otázky on. Teraz tento cudzinec dával otázky jemu.

Jessop, ešte vždy sa zdvorile usmievajúc, odpovedal:

"Ubezpečujem vás, že to nevieme."

"Ale domýšľate sa?"

"Je možné," povedal Jessop opatrne, "že sa to deje podľa istej šablóny ... Vyskytli sa podobné prípady."

"Viem." Návštevník rýchlo vymenoval z pol tucta prípadov. "Všetko vedci," povedal veľavýznamne.

"Áno."

"Odišli z vlastnej vôle?"

"Ťažko povedať."

"Myslíte si, že ma do toho nič?"

"Ale, prosím vás."

"Máte pravdu. Zaujíma ma to len kvôli Bettertonovi."

"Prepáčte," povedal Jessop, "ale nechápem dobre váš záujem. Betterton vám napokon vôbec nie je rodina. Ani ho nepoznáte."

"To je pravda. Ale my Poliaci berieme rodinné veci veľmi vážne. Pokladáme si to za povinnosť." Vstal a meravo sa uklonil. "Je mi ľúto, že som vás obral o čas, a ďakujem vám za láskavosť."

Aj Jessop vstal.

"Škoda, že vám nemôžeme pomôcť," povedal, "ale ubezpečujem vás, že zatiaľ sami tápeme v temnotách."

Ak sa niečo dozviem, kde vás nájdem?"

"Informujte sa na americkom veľvyslanectve. Ďakujem vám." Znova sa škrobene uklonil.

Jessop sa dotkol gombíka. Major Glydr vyšiel z miestnosti. Jessop zdvihol slúchadlo.

"Nech plukovník Wharton príde ku mne."

Keď plukovník Wharton vošiel, Jessop povedal:

"Veci sa hýbu - konečne."

"Ako?"

"Pani Bettertonová chce odcestovať do cudziny."

Wharton zahvízdal.

"Ide za svojím mužíčkom?"

"Dúfam. Doniesla list od svojho lekára. Súrne potrebuje oddych a zmenu prostredia."

"To nevyzerá zle."

"Hoci to, samozrejme, môže byť pravda," varoval ho Jessop. "Jednoduché konštatovanie faktu."

"Lenže my si to tuná nikdy nemyslíme," povedal Wharton.

"Nie. Musím povedať, že zahrála svoju rolu veľmi presvedčivo. Ani raz z nej nevypadla."

"Nič iné ste sa od nej nedozvedeli?"

"Je tu jedna slabá stopa. Tá Speederova, s ktorou Betterton obedoval v Dorsete."

"No?"

"Nepovedal žene, že s ňou obedoval."

"Aha." Wharton uvažoval. "Myslíte, že je to dôležité?"

"Mohlo by byť. Carol Speederová bola pred výborom pre vyšetrovanie neamerickej činnosti. Obhájila sa, ale predsa... áno, predsa len muselo v tom niečo byť. Mohlo by to byť spojenie. Zatiaľ jediné, ktoré sme u Bettertona objavili."

"A čo spojenie pani Bettertonovej - stretla sa v poslednom čase s niekým, kto jej mohol poradiť cestu do cudziny?"

"Osobne sa nestretla s nikým. Včera dostala list od istého Poliaka. Od bratanca Bettertonovej prvej ženy. Práve bol u mňa. Prišiel sa informovať o detailoch a tak ďalej."

"Aký je to človek?"

"Zdal sa mi trochu neprirodzený," povedal Jessop. "Správal sa ako korektný cudzinec a dokonale gentleman, ale čosi mi uňho nehralo."

"Myslíte, že práve on jej poradil, aby odcestovala do cudziny?"

"Je to možné. Neviem. Ten chlap je pre mňa záhada."

"Dáte ho sledovať?"

Jessop sa usmial.

"Stisol som gombík dvakrát."

"Vy starý prešibaný pavúk." Wharton znova nasadil vecný tón. "Tak aký bude postup?"

"Janet a všetko ostatné. Španielsko alebo Maroko."

"Nie Švajčiarsko?"

"Tentoraz nie."

"Bol by som si myslel, že Španielsko či Maroko bude pre nich príťažké."

"Nesmieme podceňovať svojich protivníkov."

Wharton znechutene dal frčku do fascikla s hláseniami.

"Tuším jediné dve krajiny, kde Bettertona nevideli," povedal namrzene. "Tak sa do toho pustíme. Panebože, ale ak nám aj to zlyhá ..."

Jessop sa oprel o operadlo stoličky.

"Dávno som nemal dovolenku," povedal. "Som už chorý z večného vysedávania v tejto kancelárii. Možno si urobím menší výlet do cudziny ..."

Tretia kapitola

I

"Lietadlo 108 do Paríža. Francúzske aerolínie. Nastupujte, prosím."

Cestujúci v hale letiska Heath Row vstávali. Hilary Cravenová zdvihla malý cestovný kufrík z jašteričej kože a vyšla za ostatnými von na letištnú plochu. Fúkal ostrý studený vietor, obzvlášť neprijemný po vyhriatej letištnej hale.

Hilary sa zachvela a pritiahla si kožuch k telu. Kráčala za ostatnými cestujúcimi k čakajúcemu lietadlu.

Konečne! Je na ceste, odchádza! Preč od otuplosti, chladu, od mŕtvej tupej mizérie. Odchádza k slnku, k modrej oblohe, do nového života. Všetku ťarchu, mŕtve bremeno depresie a sklamaní, nechá za sebou.

Vyšla po schodíkoch do lietadla, zohnutá vkročila do kabíny. Letuška ju zaviedla k jej sedadlu. Prvý raz po dlhých mesiacoch pocítila úľavu; bolesť, taká ostrá, akoby to bola fyzická bolesť, poľavila. - Dostanem sa preč, - vravela si s nádejou, - dostanem sa preč.

Rev a otrasy lietadla ju vzrušovali. Bolo v tom čosi živelné, primitívne. Civilizované utrpenie je najhoršie utrpenie, uvažovala. Otupné a bezútešné. - Ale teraz, - myslela si, - teraz tomu všetkému ujdem.

Lietadlo sa pomaly pohlo po letištnej ploche. Letuška povedala:

"Pripútajte sa, prosím."

Lietadlo urobilo polobrat a čakalo, kedy dostane znamenie na štart. Hilary si pomyslela: - Možno lietadlo havaruje ... Možno vôbec nevzlietne zo zeme. To by bol koniec, tým by sa všetko vyriešilo. - Zdalo sa jej, že čakajú vonku na letištnej ploche celú večnosť. Čakali na signál, aby odštartovali k slobode. Hilary prišla na um absurdná myšlienka: - Nikdy sa nedostanem preč, nikdy. Ostanem tu trčať - ako väzeň ... -

Ach, konečne!

Posledný raz zarevali motory, potom lietadlo vyrazilo dopredu. Rýchlejšie, čoraz rýchlejšie uháňalo vpred.

Hilary si pomyslela: - Nevzlietne. Nemôže... to je koniec. - Ach, zdá sa, že sú už nad zemou. Akoby to ani nestúpalo lietadlo, ale odpadávala zem, klesala nadol, ostávala so všetkými svojimi problémami, sklamaniami a dezilúziami pod vznášajúcim sa strojom, stúpajúcim hrdlo do oblakov. Stúpali, krúžiac nad letiskom, ktoré vyzeralo zhora ako smiešna detská hračka. Smiešne drobné cesty, drobné železničné trate s miniatúrnymi vláčikmi. Smiešny detský svet, kde ľudia milujú, nenávidia a trýznia sa. Na ničom z toho už

nezáležalo, lebo všetko bolo také smiešne, chutne drobné a nedôležité. Už boli nad oblakmi, pod nimi ležala hustá, sivobiela masa. Zrejme už letia nad Kanálom. Hilary sa oprela, zavrela oči. Únik. Únik. Opustila Anglicko, opustila Nigela, opustila smutný kopček, Brendin hrob. Všetko ostalo za ňou. Otvorila oči a znova ich s hlbokým vzdychom zavrela. Zaspala ..

II

Keď sa Hilary zobudila, lietadlo už klesalo. - Paríž, - pomyslela si, vzpriamila sa na sedadle a siahla po kabelke. Ale nebol to Paríž. Uličkou kabíny sa priblížila letuška a bodrým tónom detskej guvernantky, ktorý daktorych cestujúcich tak dráždi, povedala:

"Pristaneme v Beauvais, lebo Paríž pre hmlu neprijíma."

Jej tón naznačoval: "Nebude to pekné, detičky?" Hilary pozrela okienkom dolu na zem. Videla veľmi málo. Zdalo sa, že aj Beauvais je zahalené hmlou. Lietadlo pomaly krúžilo nad letiskom. Trvalo dosť dlho, kým konečne pristálo. Potom cestujúcich odviezli studenou, vlhkou hmlou do hrubo zbúchaného dreveného baraka s niekoľkými stoličkami a dlhým dreveným pultom.

Na Hilary padla depresia, ale bránila sa jej. Akýsi muž pri nej poznamenal:

"Staré vojenské letisko. Nekúri sa tu, nijaké pohodlie. Ale na šťastie sú to Francúzi, a tak nám určite dajú aspoň niečo piť."

Mal pravdu; takmer ihneď nato prišiel akýsi chlap s kľúčmi a o chvíľu cestujúci dostali rozličné druhy alkoholu, ktorý ich mal občerstviť, povzbudiť na duchu a posilniť na dlhé otupné čakanie.

Prešlo niekoľko hodín a nič sa nedialo. Z hmly sa vynárali ďalšie lietadlá, ktoré Paríž neprijal, pristávali.

Čoskoro bola malá miestnosť nabitá uzímenými, mrzutými ľuďmi, nadávajúcimi na meškanie.

Hilary sa to všetko zdalo neskutočné. Cítila sa ešte vždy akoby vo sne, milosrdne chránená pred stykom so skutočnosťou. Išlo iba o odklad, o pár hodín čakanie. Ešte vždy bola na ceste - na ceste k úniku. Ešte vždy bola na odchode - k miestu, kde začne nový život. Držala sa. Držala sa počas dlhého, únavného čakanie, držala sa aj v chvíľach chaosu, keď im dlho po zotmení oznámili, že prišli autobusy, ktoré ich odvezú do Paríža.

Nastal bláznivý zmätok, ľudia prichádzali a odchádzali, cestujúci, úradníci, nosiči niesli batožinu, všetci sa ponáhľali, vrážali v tme do seba. Nakoniec sa Hilary, celá zmrznutá, ocitla v autobuse, ktorý sa pomaly predieral hmlou k Parížu.

Bola to dlhá, únavná cesta a trvala celé štyri hodiny. Bola polnoc, keď zastali pri Invalidovni. Hilary bola rada, keď sa s batožinou konečne dostala do hotela, kde mala rezervovanú izbu. Bola taká ustatá, že sa ani nenavečerala - len si dala horúci kúpeľ a dotackala sa do postele.

Lietadlo do Casablanky malo odletieť z letiska Orly o pol jedenástej predpoludním, ale keď prišli do Orly, vládol tam zmätok. Hmla zadržala lietadlá v mnohých mestách Európy, prílety aj odlety boli odložené.

Uštvaný úradník za pultom len krčil plecami a vravel:

"Madame, je vylúčené, aby ste sa dostali na lietadlo, kde máte rezervované miesto! Termíny priletov a odletov sa úplne zmenili. Ráčte si chvíľočku posedieť, všetko sa zariadi."

Nakoniec ju zavolali a povedali jej, že môže dostať miesto v lietadle do Dakaru, ktoré normálne nepristáva v Casablanke, ale tentoraz výnimočne pristane.

"Priletíte o tri hodiny neskôr, madame, to je všetko."

Hilary bez odporu pristala. Úradníka jej postoj navidomoči prekvapil a potešil.

"Neviete si predstaviť, madame, aký zhon som mal od rána," povedal. "Enfin, páni cestujúci sú nerozumní."

Ja som tú hmlu neurobil! Je prirodzené, že zapríčinila trocha zmätku. Ale človek musí brať všetko s humorom - to tvrdím vždy, hoci je nepríjemné, keď človek musí meniť plány. Aprés tout², madame, zdržať sa hodinu, dve, tri, čo to je? Ako môže záležať na tom, ktorým lietadlom človek priletí do Casablanky?"

Ale práve v ten deň záležalo na tom väčšmi, než mohol milý Francúz tušiť. Lebo keď Hilary konečne priletela a vystúpila do slnečného jasu na letisku v Casablanke, nosič, ktorý šiel popri nej s vozíkom plným batožiny, poznamenal:

"Máte šťastie, madame, že ste neboli v lietadle, čo priletelo predtým, v pravidelnom lietadle do Casablanky."

Hilary sa spýtala: "Prečo, čo sa stalo?"

Nosič sa nerozhodne poobzeral, ale napokon také správy sa aj tak neudržia v tajnosti. Dôverne stlmil hlas a naklonil sa k nej.

"Mauvaise affaire!"³ zašepkal. "Lietadlo havarovalo - pri pristávaní. Pilot a navigátor sú mŕtvi, aj väčšina cestujúcich. Štyria ešte žili, odviezli ich do nemocnice. Niektorí sú veľmi ťažko ranení."

Hilarina prvá reakcia bol hnev. Takmer nevdojak jej blysla hlavou myšlienka: - Prečo som v tom lietadle nebola ja? Už by bolo po všetkom - bola by som mŕtva, mala by som od všetkého pokoj. Srdce by ma nebolelo, netrápila by som sa. Ľudia v tom lietadle chceli žiť. A ja - ja o život nestojím. Prečo sa to nestalo mne?

Po colnej prehliadke, ktorá bola veľmi povrchná, odviezla sa aj s batožinou do hotela. Bolo krásne slnečné popoludnie, slnko sa pomaly klonilo k západu. Jasné povetie a zlatisté svetlo - všetko bolo, ako si to predstavovala. Je na mieste! Opustila londýnsku hmlu, zimu, tmú; nechala za sebou žiaľ, nerozhodnosť a utrpenie. Tu pulzoval život, žiarili farby a slnko.

Prešla hotelovou spálňou, otvorila okenice a vykukla na ulicu. Áno, tak si to predstavovala. Hilary sa pomaly odvrátila od obloka a sadla si na kraj postele. Únik, únik! To bol refrén, ktorý jej ustavične znel v hlave, odkedy opustila Anglicko. Únik. Únik. A zrazu si uvedomila - s náhlým pocitom hrozného mrazivého chladu si uvedomila, že ničomu neunikla.

Všetko tu bolo také isté ako v Londýne. Ona sama, Hilary Cravenová, bola také istá. To od Hilary Cravenovej sa pokúšala ujsť, a v Maroku bola Hilary Cravenovou rovnako, ako bola Hilary Cravenovou v Londýne. Ticho si povedala:

3 Neprijemný prípad (fr.)

- Bola som hlúpa - som hlúpa. Ako som si mohla myslieť, že sa budem cítiť inak, keď odídem z Anglicka? Brendin hrob, malý dojemný kopček, bol v Anglicku a Nigel sa čoskoro zosobášil so svojou novou ženou v Anglicku. Prečo si predstavovala, že jej na týchto dvoch veciach bude tuná menej záležať? Robila si ilúzie, to je všetko. Ale s tým je už koniec. Stála zoči-voči skutočnosti. Zoči-voči pravde o sebe, o tom, čo môže zniesť a čo nemôže zniesť. Človek znesie veľa, uvažovala Hilary, ak má dôvod to znášať. Zniesla svoju dlhú chorobu, zniesla Nigelovu zradu a kruté, brutálne okolnosti, za ktorých k nej došlo. Zniesla všetko, lebo mala Brendu. Potom prišiel dlhý,

pomalý, beznádejný boj o Brendin život - konečná porážka ... Teraz už nemala pre čo žiť.

Musela prísť do Maroka, aby sa o tom presvedčila. V Londýne mala čudný, zmätený pocit, že stačí, ak odíde niekam inam, a zabudne na minulosť, bude môcť začať odznova. Preto sa vybrala na túto cestu, do krajiny, ktorá nemala nič spoločného s jej minulosťou, do krajiny, ktorá jej bola celkom neznáma a v ktorej bolo všetko, čo milovala: slnko, čistý vzduch, cudzie prostredie s novými ľuďmi a vecami. Myslela si, že tu bude všetko iné. Ale nič nebolo iné. Všetko ostalo také isté. Fakty boli jednoduché a neúprosné, Ona, Hilary Cravenová, už nemala chuť žiť ďalej. Jednoduchý, nepopierateľný fakt.

Keby nebola zasiahla hmla, keby bola letela lietadlom, v ktorom mala rezervované miesto, mohla mať teraz svoj problém už vyriešený. Ležala by v nejakej francúzskej márnici s dolámaným, doráňaným telom a jej duch by bol konečne na pokoji, oslobodený od utrpenia. Nič to zato, ten istý koniec môže dosiahnuť inak, len na to bude musieť vynaložiť trochu námahy.

Bolo by to celkom ľahké, keby mala so sebou uspávacie prášky. Rozpomenula sa, ako si ich pýtala od doktora Greya a ako jej lekár s čudným výrazom v tvári odpovedal:

"Radšej nie. Lepšie je naučiť sa zaspávať prirodzene. Sprvu to azda bude trochu ťažké, ale dostaví sa to."

Čudný výraz v jeho tvári. Azda už vtedy vedel alebo tušil, že k tomu dôjde? Nuž čo, to nebude ťažké.

Odhodlane vstala. Pôjde do lekárne.

III

Hilary si vždy predstavovala, že v cudzine sa ľahko kupujú drogy. Na svoje prekvapenie zistila, že to tak nie je. Prvý lekárnik, ku ktorému prišla, dal jej iba dve dávky. Povedal, že na väčšie množstvo potrebuje lekárske predpis. S úsmevom, nonšalantne sa mu poďakovala a náhlivo vyšla z lekárne. Pritom sa takmer zrazila s vysokým mladým mužom s vážnou tvárou, ktorý sa jej po anglicky ospravedlnil. Keď vychádzala zo dverí, počula, ako si pýta zubnú pastu.

Trocha ju to pobavilo. Zubná pasta. Zdalo sa jej to také smiešne, také normálne, všedné. Potom ju premkla ostrá bolesť, lebo ten istý druh zubnej pasty, ktorý si pýtal neznámy mladý muž, používal aj Nigel. Prešla cez ulicu a vošla do lekárne naproti. Navštívila dokopy štyri lekárne a potom sa vrátila do hotela. Troška ju pobavilo, že v tretej lekární sa znova stretla s tým prihlúplým mladým mužom s vážnou tvárou. Aj tu sa zaoberal svojho obľúbeného druhu zubnej pasty, ktorú francúzski lekárnici v Casablance zrejme nemali bežne na sklade.

Hilary sa takmer veselo preobliekla na večeru a upravila si tvár. Náročky zišla do reštaurácie dosť neskoro, lebo sa nechcela stretnúť so svojimi spolucestujúcimi ani s personálom lietadla. Konečne, bolo málo pravdepodobné, že sa s niekým stretne, lebo lietadlo letelo ďalej do Dakaru; bola jediná, čo vystúpila v Casablance.

Reštaurácia bola už takmer prázdna. Hilary si všimla, že za stolíkom pri stene sedí ten mladý Angličan s vážnou tvárou a práve končí večeru. Čítal francúzske noviny a zdalo sa, že je do nich celkom zahrútený.

Hilary si objednala dobrú večeru a pol fľaše vína. Zmocnilo sa jej čudné, opojné vzrušenie. Pomyslela si: - No čo, nie je to azda moje posledné dobrodružstvo? - Potom si objednala fľašu minerálky, poprosila čašníka, aby jej ju poslali do izby, a z reštaurácie šla rovno hore.

Čašník doniesol minerálku, otvoril ju, postavil na stôl, zaželel jej dobrú noc a odišiel. Hilary si s úľavou vydýchla. Len čo čašník zatvoril za sebou dvere, šla k nim a zvrtila v zámke kľúč. Zo zásuvky toaletného stolíka vytiahla štyri balíčky, ktoré si kúpila v lekárňach, a rozbalila ich. Vyrožila tabletky na stôl a naliala si do pohára minerálky. Prehltne tabletky a zapije ich minerálkou.

Vyzliekla sa, prehodila si župan a znova si sadla k stolu. Srdce sa jej rozbúchalo. Cítila čosi ako strach, ale bol to strach zmiešaný so vzrušením, a nie zbabelosť, ktorá by ju mohla odradiť od zamýšľaného plánu. Bola celkom pokojná a mala jasnú hlavu. Konečne únik - skutočný únik. Pozrela na písací stôl a uvažovala, či má zanechať list. Rozhodla sa, že to neurobí. Nemala nijakých príbuzných, nijakých blízkych, milých priateľov, nebolo nikoho, s kým by sa bola chcela rozlúčiť. Ani s Nigelom nie, nechcela ho zaťažovať výčitkami svedomia, ak by ich jej list v ňom vôbec vyvolal. Nigel si pravdepodobne prečíta v novinách, že istá pani Hilary Cravenová zomrela v Casablance po použití nadmernej dávky uspávacích prostriedkov. Možno to bude len celkom kratočká noticka. Uverí jej, pravdaže. "Chudera Hilary," povie, "mala smolu ..." a pritom možno pocíti tajnú úľavu. Lebo tušila, že Nigela pre ňu troška trápi svedomie, a Nigel bol človek, ktorý rád žil v mieri sám so sebou.

Teraz sa jej zdal Nigel veľmi vzdialený a čudne nedôležitý. Nemusela už nič robiť. Prehltne pilulky, ľahne si na posteľ a zaspí. Z toho spánku sa už nezobudí. Nemala nijaké náboženské zábrany, alebo si to aspoň myslela. Brendina smrť tomu urobila koniec. Nemusela teda už na nič brať ohľad. Znova bola cestujúcou ako na letisku Heath Row, cestujúcou, pripravenou vydať sa na cestu do neznáma, bez batožiny, bez lúčenia, neľutujúcou za ničím a za nikým. Prvý raz v živote bola slobodná, úplne slobodná, a mohla konať, ako sa jej žiadalo. Trhali sa posledné nitky, ktoré ju spájali s minulosťou. Dlhé obdobie bolestného utrpenia sa skončilo. Áno. Je voľná, slobodná, ničím nezaťažená! Pripravená vydať sa na cestu.

Natiahla ruku k prvej pilulke. V tej chvíli niekto ticho, diskkrétne zaklopal na dvere. Hilary sa zamračila. Ruka sa jej zastavila nad stolom. Kto to môže byť - chyžná? Nie, posteľ je už ustlaná. Niekto z pasového úradu? Pokrčila plecami. Neotvorí. Prečo sa má obťažovať? Nech je to ktokoľvek, po chvíli odíde a vráti sa inokedy. Klopanie sa zopakovalo, tentoraz hlasnejšie. Ale Hilary sa ani nepohla. Nemôže to byť nič súrneho, a nech je to ktokoľvek, po chvíli odíde.

Upierala oči na dvere a vtom sa jej zreničky rozšírili údivom. Kľúč sa pomaly otáčal v zámke. Vysunul sa napred a s kovovým cvengotom spadol na dlážku. Kľučka sa skrútila, dvere sa otvorili a do izby vošiel muž. Spoznala v ňom toho vážneho, prihlúpleho Angličana, čo kupoval zubnú pastu. Hilary sa naňho vyjavene zahľadela. Od prekvapenia stratila reč a nemohla sa ani pohnúť. Mladý muž sa obrátil, zavrel dvere, zdvihol z dlážky kľúč, strčil ho do zámky a zvrtol. Potom vykročil k Hilary a sadol si na stoličku oproti nej. Jeho prvé slová zneli čudne miestne:

"Volám sa Jessop."

Hilary uderla do tváre ostrú červeň. Naklonila sa dopredu. Povedala s chladným hnevom:

"Smiem sa spýtať, čo tu robíte?"

Vážne sa na ňu pozrel - a zažmurkal.

"Smiešne - to isté som sa prišiel spýtať ja vás." Kývol na pilulky na stole. Hilary povedala ostro:

"Nerozumiem, o čom hovoríte."

"Ale rozumiete."

Hilary chvíľu mlčala, namáhavo hľadala slová. Chcela tomu človeku povedať všeličo. Vyjadriť svoje pobúrenie. Vykázať ho z izby. Ale čudné bolo, že v nej zvíťazila zvedavosť. Otázka sa jej vyklzla z úst celkom prirodzene, ani sama nevedela ako.

"Ten kľúč sa zvrtol v zámke sám od seba?"

"Ach tak!" Mladému mužovi sa zrazu zjavil na perách chlapčenský úškrn, ktorý mu celkom premenil tvár.

Strčil ruku do vrečka, vytiahol akýsi kovový nástroj a podal ho Hilary, aby si ho obzrela.

"Prosím," povedal, "veľmi praktický nástroj. Ak ho strčíte do zámky zvonka, zachytí kľúč a zvrtné ho." Vzal jej nástroj z rúk a znova si ho vložil do vrečka. "Používajú ho vlamači."

"Tak vy ste vlamač?"

"Nie, nie, pani Cravenová, božechráň. Ved' som klopal. A vlamači neklopú. Keď som videl, že mi nemienite otvoriť, použil som toto."

"Ale prečo?"

Návštevníkove oči znova zabľúdili na pilulky.

"Byť vami, nerobil by som to," povedal. "Nie je to vôbec také, ako si predstavujete. Myslíte si, že len zaspíte a už sa nezobudíte. Ale nie je to celkom tak. Dostavia sa všelijaké nepríjemné účinky. Niekedy kŕče, gangréna kože. Ak ste odolná voči drogám, účinok sa nedostaví hneď, niekto vás medzitým nájde a potom prídu všelijaké nepríjemné veci. Vypumpujú vám žalúdok. Budú do vás liať ricínový olej, horúcu kávu, plieskať vás, strkať sem a ta. Všetko samé nedôstojné procedúry, verte mi."

Hilary sa oprela o stoličku, prižmúрила oči. Trošku zaľala päsťe. Donútila sa k úsmevu.

"Ste smiešny," povedala. "Myslíte si, že som chcela spáchať samovraždu či čo?"

"Nielenže si to myslím," povedal mladý muž menom Jessop, "som o tom presvedčený. Bol som v lekární, keď ste prišli, pamätáte sa. Kupoval som zubnú pastu. Ale nemali ten druh, ktorý mám rád, a tak som šiel do druhej lekárne. A tam som sa znova s vami stretol, znova ste kupovali pilulky na spanie. Pomyslel som si, že je to trocha čudné, tak som vás sledoval. Všade ste kupovali pilulky na spanie. Mohol som usudzovať len na jedno."

Hovoril priateľským, nedbanlivým tónom, ale bolo vidieť, že si je istý tým, čo hovorí. Hilary sa nemohla naňho hnevať.

"Ale nezdá sa vám, že si predsa len priveľa dovoľujete, ak sa pokúšate mi v tom zabrániť?"

Chvíľu uvažoval. Potom pokrútil hlavou.

"Nie. Také niečo človek nemôže neurobiť - ak ma rozumiete."

Hilary povedala energicky: "Nemôžete mi v tom zabrániť. Môžete mi tie pilulky zobrať - vyhodíť ich von oknom alebo čo - ale nemôžete mi zabrániť, aby som si kúpila zajtra iné, alebo skočila z najvyššieho poschodia hotela, alebo sa hodila pod vlak."

Mladý muž znova popremýšľal.

"Nie," povedal. "Súhlasím, že vám v tom zabrániť nemôžem. Ale je otázka, či to ešte budete chcieť urobiť."

Povedzme zajtra."

"Myslíte, že zajtra sa budem cítiť inak?" spýtala sa Hilary trocha zatrpknutým tónom.

"Občas sa to stáva," povedal Jessop tónom, ako keby sa ospravedľňoval.

"Áno, možno," uznala. "Ak to človek robí v prudkom záchvate zúfalstva. Ale keď sa pre to rozhodnete chladno-krvne ... Viete, ja už nemám pre čo žiť."

Jessop naklonil hlavu trocha nabok a prihlúplo zažmurkal.

"Zaujímavé," poznamenal.

"Ani nie. Vôbec to nie je zaujímavé. Ja nie som veľmi zaujímavá žena. Manžel, ktorého som milovala, ma opustil, moje jediné dieťa umrelo vo veľkých bolestiach na zápal mozgových blán. Nemám nijakých blízkych priateľov ani príbuzných. Nemám nijaké povolanie, nijakú prácu, ktorá by ma bavila."

"To je zlé," poznamenal Jessop chápavo. Po chvíľke váhania doložil: "Neprišlo vám na um, že je to možno - nesprávne?"

Hilary odpovedala rozhorlene: "Prečo nesprávne? Je to môj život."

"Áno, áno," zopakoval rýchle Jessop. "Sám si veľmi nepotrpím na morálku, ale viete, sú ľudia, ktorí to pokladajú za nesprávne."

Hilary povedala:

"Ja k nim nepatrím."

Pán Jessop dosť nevhodne poznamenal:

"No veď. "

Sedel, díval sa na ňu a zamyslene klipkal očami.

Hilary povedala:

"Tak teda, pán ..."

"Jessop," povedal mladý muž.

"Tak teda, pán Jessop, teraz ma azda necháte osamote."

Ale Jessop pokrútil hlavou.

"Ešte nie," povedal. "Chápete, chcel som len vedieť, čo je za tým všetkým. Teraz je to už jasné, pravda? Nemáte záujem o život, nechce sa vám ďalej žiť, viac-menej vítate myšlienku na smrť?"

"Áno."

"Výborne," povedal Jessop veselo. "Takže vieme, na čom sme. Poďme ďalej. Musia to byť pilulky?"

"Ako to myslíte?"

"Viete, už som vám vravel, že to nie je také romantické, ako sa zdá. Ani vyskočiť z obloka nie je veľmi pekné. Nie je isté, či umriete ihneď. A to isté sa môže stať, ak sa hodíte pod vlak. Chcem povedať len toľko, že sú aj iné spôsoby."

"Ako to myslíte?"

"Navrhujem vám iný spôsob. Povedal by som, dosť športový spôsob. A zažili by ste pritom aj trocha vzrušenia. Budem s vami hovoriť otvorene. Nádej, že ostanete nažive, je mizerná, tak jedna ku stom. Ale nazdávam sa, že za daných okolností by vám to vôbec nebolo proti mysli."

"Nerozumiem, o čom hovoríte."

"Pravdaže nerozumiете," povedal Jessop. "Ešte som vám to nevysvetlil. Obávam sa, že vám to budem musieť podať trocha obšírnejšie. Rozpoviem vám istý príbeh. Môžem?"

"Nech sa vám páči."

Jessop nevenoval pozornosť jej uštipačnému tónu. Začal tým svojím prihlúplo vážnym tónom:

"Predpokladám, že čítate noviny a vcelku ste informovaná o tom, čo sa vo svete deje," povedal. "Iste ste čítali o záhadnom zmiznutí známych vedcov. Pred rokom zmizol istý Talian a asi pred dvoma mesiacmi mladý vedec menom Thomas Betterton."

Hilary prikývla. "Áno, čítala som o tom v novinách."

"Pravda, v novinách nebolo ani zďaleka všetko. Zmizlo totiž viac ľudí. Neboli to vždy vedci. Boli medzi nimi mladí ľudia, ktorí pracovali v dôležitom lekárskom výskume. Niektorí pracovali v chemickom výskume, iní boli zasa fyzici, dokonca aj jeden právnik. A vôbec, zmizlo ich na celom svete dosť. Pravda, žijeme v takzvanej slobodnej krajine. Môžeme ju kedykoľvek opustiť. Ale predsa len by sme radi vedeli, prečo títo ľudia tak náhle opustili svoju vlasť, kam šli, a čo je tiež dôležité, ako odišli. Odišli dobrovoľne? Alebo ich uniesli? Donútili ich odísť vydieraním? Akým spôsobom odišli - kto to všetko organizuje a s akým cieľom? Množstvo otázok. Chceme na ne nájsť odpoveď. A vy by ste nám v tom mohli pomôcť."

Hilary sa naňho udivene zahľadela.

"Ja? Ako? Prečo?"

"Ostaneme pri prípade Thomasa Bettertona. Zmizol z Paríža pred vyše dvoma mesiacmi. V Anglicku nechal ženu. Bola z toho nešťastná - alebo to aspoň tvrdila. Prisahala, že nemá potuchy, prečo, kde a ako odišiel. Možno hovorila pravdu, možno nie. Niektorí ľudia - k nim patrím aj ja - si myslia, že nehovorila pravdu."

Hilary sa naklonila na stoličke dopredu. Jessopove slová ju nevdojak zaujali. Jessop pokračoval.

"Dali sme pani Bettertonovú nenápadne sledovať. Asi pred dvoma týždňami prišla za mnou a povedala mi, že jej lekár radí, aby odcestovala do cudziny, poriadne si oddýchlá a rozptýlila sa. V Anglicku sa necíti dobre, ustavične ju niekto obťažuje - novinári, príbuzní, súcitní priatelia."

Hilary povedala sucho: "To si viem predstaviť."

"Áno, nepríjemné. Je celkom prirodzené, že chce načas z toho všetkého ujsť."

"Áno, celkom prirodzené."

"Ale my na našom oddelení máme protívne, podozrievavé povahy, chápete. Dali sme pani Bettertonovú sledovať. Včera odcestovala z Anglicka do Casablanky."

"Do Casablanky?"

"Áno - en route do iných miest v Maroku, pravdaže. S cestou nerobila nijaké tajnosti, všetko naplánované, dopredu rezervované. Ale je možné, že pani Bettertonová pricestovala do Maroka preto, aby sa odtiaľto vydala na cestu do neznáma."

Hilary pokrčila plecami.

"Nechápem, ako to všetko súvisí so mnou."

Jessop sa usmial.

"Súvisí to s vami, lebo máte krásne červené vlasy, pani Cravenová."

"Vlasy?"

"Áno. To je najnápadnejšia vec na pani Bettertonovej - vlasy. Možno ste počuli, že lietadlo, čo dnes priletelo pred vami, havarovalo."

"Viem. Pôvodne som v tom lietadle mala byť aj ja. Mala som v ňom rezervované miesto."

"Zaujímavé," poznamenal Jessop. Ale pani Bettertonová v ňom bola. Nezabila sa. Vytiahli ju z trosiek lietadla ešte živú a teraz je v nemocnici. Ale lekár vraví, že sa nedožije zajtrajšieho rána."

Hilary začalo pomaličky svitať. Pozrela spýtavo na Jessopa.

"Áno," povedal Jessop, "možno už teraz chápete, akú formu samovraždy vám ponúkam. Navrhujem, aby pani Bettertonová pokračovala v ceste. Navrhujem, aby ste sa vy stali pani Bettertonovou."

4 Cestou (fr.)

"Ale to je predsa nemožné," povedala Hilary. "Veď by hneď zistili, že ja nie som ona."

Jessop naklonil hlavu nabok.

"To, pravdaže závisí od toho, kto sú podľa vás tí, ,oni'. Je to veľmi hmlistý pojem. Kto to vlastne je? Existujú vôbec ,oni'? To nevieme. Ale môžem vám povedať jedno. Ak prijmem najpriateľnejšie vysvetlenie, o koho ide, tak títo ľudia určite pracujú vo veľmi malých, uzavretých bunkách. Robia tak pre vlastnú bezpečnosť. Ak cesta pani Bettertonovej mala nejaký cieľ a bola plánovaná, potom ľudia, ktorí to majú na starosti tu v Maroku, nevedia nič o anglickej stránke veci. V stanovenom termíne nadviažu spojenie s istou ženou na istom mieste a potom pokračujú podľa plánu. Podľa pasu popis pani Bettertonovej znie: výška 160, váha 58, červené vlasy, modrozelené oči, ústa strednej veľkosti, zvláštne znamenie žiadne. To by sedelo."

"Ale tunajšie úrady ... Tie predsa ..."

Jessop sa usmial. "To je v poriadku. Francúzi tiež stratili zopár významných mladých vedcov a chemikov. Budú spolupracovať. Fakty sú nasledujúce. Pani Bettertonová, ktorá utrpela pri havárii lietadla otras mozgu, odviezli do nemocnice. Pani Cravenová, ďalšia cestujúca z havarovaného lietadla, tiež leží v nemocnici. Asi o dva dni pani Cra-venová v nemocnici umrie a pani Bettertonovú prepustia. Trpí síce ešte stále následkami otrasu, ale je schopná pokračovať v ceste. Havária bola pravá, otras je pravý, a práve ten otras bude pre

vás dobrou výhovorkou. Ospravedlní u vás všeličo, napríklad poruchy pamäti, rozličné nenáležité reakcie a podobne."

Hilary povedala:

"To je úplné šialenstvo!"

"Áno," povedal Jessop. "Šialenstvo, správne. Budete mať veľmi ťažkú úlohu, a ak sa naše podozrenia potvrdia, pravdepodobne prídete o život. Chápete, som k vám celkom úprimný, ale vy ste predsa pripravená a ochotná prísť o život. Takto spáchať samovraždu bude možno zábavnejšie, ako hodiť sa pod vlak alebo čo."

Hilary sa nečakane zasmiala.

"Myslím, že máte úplnú pravdu," povedala.

"Urobíte to?"

"Áno. Prečo nie?"

"V tom prípade," povedal Jessop a energicky sa zdvihol, "nesmieme strácať čas."

Štvrtá kapitola

I

V nemocnici nebolo chladno, a predsa v nej človeka mrazilo. V ovzduší sa vznášal pach dezinfekčných prostriedkov. Z chodby sa chvíľami ozývalo štrnganie pohárov a nástrojov, keď tísli popri dverách vozík. Hilary Cravenová sedela na tvrdej kovovej stoličke pri posteli.

Na posteli ležala pri stlmenom svetle Olive Bettertonová. Hlavu mala obviazanú a bola v bezvedomí. Z jednej strany postele stála ošetrovateľka, z druhej lekár. Jessop sedel na stoličke vo vzdialenom kúte izby. Lekár sa obrátil k nemu a po francúzsky povedal:

"Už to dlho nepotrvá. Pulz rýchlo slabne."

"Nepreberie sa už k vedomiu?"

Francúz pokrčil plecami.

"To vám neviem povedať. Možno tesne pred koncom."

"Nemôžete niečo urobiť - dať jej nejaký povzbudzujúci prostriedok?"

Lekár pokrútil hlavou. Vyšiel z izby. Ošetrovateľka ho nasledovala. Nahradila ju mníška, ktorá sa postavila k záhlaviu postele a prstami preberala guľôčky ruženca. Hilary pozrela na Jessopa, poslúchla znamenie, ktoré jej dal pohľadom, a pripojila sa k nemu.

"Počuli ste, čo povedal lekár?" spýtal sa jej tlmeným hlasom.

"Áno. Čo jej mám povedať?"

"Ak nadobudne vedomie, pokúste sa získať od nej akúkoľvek informáciu, heslo, znamenie, správu, hocičo. Rozumiete? Vám to povie skôr ako mne."

Hilary povedala s náhlým rozhorčením:

"Chcete, aby som podviedla umierajúceho človeka?"

Jessop naklonil hlavu nabok ako vták. Mal občas taký zvyk.

"Vy v tom vidíte podvod?" spýtal sa.

"Áno."

Pozrel na ňu zamyslene.

"Tak dobre, robte, ako chcete. Ja si nemôžem dovoliť nijaké škrupule! Rozumiete?"

"Pravdaže. Je to vaša povinnosť. Vy ju môžete vypočúvať, ako chcete, ale odo mňa, to nežiadajte."

"Spolupracujete dobrovoľne."

"Jednu otázku musíme vyriešiť. Povieme jej, že umiera?"

"Neviem. Musím si to rozmyslieť."

Prikývla a vrátila sa k posteli. Naplňal ju hlboký súcit k umierajúcej žene. K žene, ktorá sa vybrala za milovaným mužom. Alebo sa všetci mýlili? Čo ak prišla do Maroka len preto, aby sa rozptýlila, aby jej nejako prešiel čas, kým sa dozvie, či jej muž žije, alebo je mŕtvy. Hilary sa zamyslela.

Čas bežal. Asi o dve hodiny neskôr tichý hrkot guľôčok v mníškiných rukách prestal. Prehovorila tichým neosobným hlasom:

"Pacientkin stav sa zmenil," povedala. "Myslím, madame, že sa blíži koniec. Zavolám lekára."

Odišla z izby. Jessop vstal, prešiel na druhú stranu postele a postavil sa k stene, kde ho umierajúca žena nevidela. Očné viečka sa zachveli a zdvihli. Bledé, belasozelené oči pozreli bez záujmu na Hilary. Zatvorili sa, znova sa otvorili. Vklízol sa do nich trocha zmätený výraz.

"Kde ... ?"

Slovo sa zachvelo medzi takmer nehybnými perami práve vo chvíli, keď do izby vstúpil lekár. Vzal ju za ruku, pritísol prst na pulz a díval sa na ňu.

"Ste v nemocnici, madame," povedal. "Vaše lietadlo havarovalo."

"Havarovalo?"

Zopakovala posledné slovo ako vo sne, slabým hlasom.

"Máte niekoho v Casablanke, koho by ste chceli vidieť? Chcete niekomu poslať nejakú správu?"

Oči sa s bolestným výrazom upreli na lekára. Povedala:

"Nie."

Pozrela znova na Hilary.

"Kto... kto..."

Hilary sa k nej naklonila a prehovorila jasne a zreteľne:

"Aj ja som priletela z Anglicka lietadlom. Povedzte mi, prosím vás, môžem pre vás niečo urobiť?"

"Nie - nič - nič - iba ..."

"Áno?"

Viečka sa znova zatrepotali a privreli - Hilary zdvihla hlavu a stretla sa s Jessopovým pevným veliteľským pohľadom. Odmietavo pokrútila hlavou.

Jessop vykročil k posteli. Postavil sa k lekárovi. Oči umierajúcej sa znova otvorili. Odzrkadlilo sa v nich poznanie. Povedala:

"Vás poznám."

"Áno, pani Bettertonová, poznáte ma. Môžete mi niečo povedať o svojom manželovi?"

"Nie."

Viečka sa znova privreli. Jessop sa ticho obrátil a vyšiel z izby. Lekár pozrel na Hilary. Povedal veľmi ticho:

"C'est la fin!"¹

Oči umierajúcej sa znova otvorili. Bolestným pohľadom blúdili po izbe, potom sa zastavili na Hilary. Olive Bettertonová slabo pohla rukou a Hilary inštinktívne vzala bielu chladnú ruku do svojej. Lekár pokrčil plecami, troška sa uklonil a vyšiel z izby. Obe ženy osameli. Olive Bettertonová sa pokúšala čosi povedať:

"Povedzte ... povedzte mi..."

Hilary vedela, na čo sa spýtuje, a zrazu jasne pochopila, čo má robiť. Naklonila sa nad bezvládne telo.

"Áno," povedala jasne a dôrazne. "Umierate. To ste chceli vedieť, však? A teraz ma počúvajte. Pokúsím sa dostať k vášmu manželovi. Ak sa mi to podarí, nemám mu od vás odovzdať nejaký odkaz?"

"Povedzte mu ... povedzte mu ... aby bol opatrný. Boris ... Boris... nebezpečný ..."

Z úst jej znova vyšiel vzdych. Hilary sa k nej naklonila bližšie.

"Môžete mi povedať niečo, čo by mi pomohlo - pomohlo na ceste? Čo by mi pomohlo nadviazať spojenie s vaším manželom?"

"Sneh."

To slovo vyšlo z úst umierajúcej tak tichučko, že Hilary si nebola istá, či dobre počula. Sneh? Sneh?

Nechápavo ho zopakovala. Olive Bettertonová sa ticho, groteskne zachichotala. Habkavo vyrážala zo seba:

1 To je koniec (fr.)

"Sneh napadol, zbelel celý kraj,
šmykľavo je, na ľad pozor daj!"

Zopakovala posledné dve slová. "Pozor daj... Pozor daj? Chodte a povedzte mu o Borisovi. Neverila som tomu. Nechcela som tomu veriť. Ale možno je to pravda... Ak áno, ak áno ..." V očiach upretých na Hilary sa zjavila bolestná otázka. "Budte opatrná ..."

V hrdle jej čudne zachrčalo. Perami jej trhlo.

Olive Bettertonová umrela.

II

Nasledujúcich päť dní prežila Hilary vo veľkom duševnom napätí. Sedela zavretá v súkromnej izbe v nemocnici a pracovala. Každý večer musela skladať skúšku z toho, čo sa cez deň naučila. Všetky podrobnosti života Olive Bettertonovej, pokiaľ sa dali zistiť, jej spísali na papier, a ona sa ich musela naučiť naspamäť. Dom, v ktorom bývala, jej posluhovačky, jej príbuzní, meno jej psíka a kanárika, všetky podrobnosti jej šesťmesačného manželského života s Thomasom Bettertonom. Jej svadba, mená družičiek, ich šaty. Vzorky záclon, kobercov a čalúnov. Olivine záruby, zvláštnosti, jej každodenná činnosť. Jej obľúbené jedlá a nápoje. Hilary sa čudovala množstvu zdanlivo bezvýznamných údajov, ktoré jej zozbierali. Raz povedala Jessopovi:

"Je to vôbec dôležité?"

Nato jej Jessop pokojne odpovedal:

"Možno nie. Ale musíte sa vžiť do autentického prostredia Olive Bettertonovej. Uvažujte takto, Hilary. Ste spisovateľka. Píšete knihu o istej žene. Tá žena je Olive. Opisujete prostredie, v ktorom strávila detstvo, dievčenské roky;

opisujete jej manželstvo, dom, v ktorom žila. Čím ďalej o nej píšete, tým skutočnejšou osobou sa vám zdá. Potom spracujete materiál druhý raz. A tentoraz to napíšete ako autobiografiu. Napíšete to v prvej osobe. Chápete, čo mám na mysli?"

Pomaly prikývla, nevdojak zaujatá.

"Nemôžete sa cítiť ako Olive Bettertonová, kým sa naozaj nestanete Olive Bettertonovou. Potrebovali by ste viac času na to, aby ste sa to dobre naučili, ale nemôžeme si dovoliť nijaké odklady. A tak vás musím preháňať. Preháňať ako školáčku - ako študentku, ktorá má ísť na dôležitú skúšku." Doložil: "Na šťastie máte bystrý mozog a dobrú pamäť."

Pozrel na ňu so zdržanlivým uznaním.

Pasový popis Olive Bettertonovej a Hilary Cravenovej bol takmer totožný, ale tvárou sa obe ženy na seba vôbec neponášali. Olive Bettertonová mala peknú, ale všednú a nevýraznú tvár. Hilaryna tvár prezrádzala silnú, zaujímavú individualitu. Hlboko vsadené belasozelené oči žiarili utajeným ohňom a inteligenciou. Mala široké, veľkoryso načrtnuté ústa so zdvihnutými kútikmi. Línia brady bola nezvyčajná - sochára by jej tvár zaujala.

Jessop si pomyslel: - Tá tvár prezrádza vášnivosť - a odvahu - a kdesi hlboko je zahrabaný, ale nie pochovaný, veselý duch - silný duch, ktorý sa vie tešiť zo života a hľadá dobrodružstvo.

"Dokážete to," povedal jej. "Ste bystrá žiačka."

Jessopov obdiv k jej intelektu a pamäti bol pre Hilary povzbudením. Celá vec ju začala zaujímať, túžila dosiahnuť úspech. Zo dva razy ju prepadli pochybnosti. Zverila sa s nimi Jessopovi.

"Vravíte, že ma budú brať ako Olive Bettertonovú. Vravíte, že nevedia, ako vyzerá, že poznajú iba jej všeobecný popis. Ale ako si tým môžete byť istý?"

Jessop pokrčil plecami.

"Človek si nemôže byť istý ničím. Ale predsa len čosi vieme o organizácii tohto podniku a zdá sa, že medzi jednotlivými bunkami je veľmi slabé spojenie. Ak naďabíme na slabé ohnivko v Anglicku (a verte, každá organizácia má vždy slabé ohnivko), to slabé ohnivko v reťazi nevie nič o tom, čo sa deje vo Francúzsku, v Taliansku, v Nemecku či kdekoľvek inde, a my sa ocitneme v slepej uličke. Každý pozná svoju časť z celku - nič viac. A naopak. Trúfam si tvrdiť, že vedenie tunajšej bunky vie len toľko, že Olive Bettertonová mala priletieť takým a takým lietadlom a že má dostať také a také pokyny. Chápete, Olive Bettertonová nie je dôležitá sama osebe. Ak ju chcú zaviesť k jej manželovi, tak len preto, lebo si to želá jej manžel. Myslia si, že Betterton bude lepšie pracovať, ak jeho žena bude s ním. Ona je len pešiakom v tejto šachovej partii. Musíte pamätať aj na to, že plán nahradiť Olive Bettertonovú vznikol ako momentálny, improvizovaný nápad - vďaka náhodnej havárii lietadla a farbe vašich vlasov. Pôvodne sme mali v pláne sledovať Olive Bettertonovú a zistiť, kam pôjde, ako pôjde, s kým sa stretne - a tak ďalej. To bude druhá stránka pátrania." Hilary sa spýtala:

"Neskúšali ste to ešte?"

"Ale áno. Pokúsili sme sa o to vo Švajčiarsku. Veľmi nenápadne. A zlyhalo to, pokiaľ išlo o náš hlavný objekt. Ak sa s ňou tam niekto stretol, my sme o tom nevedeli. Teda stretnutie muselo byť veľmi krátke. Oni, prirodzene, predpokladajú, že niekto bude Olive Bettertonovú sledovať. Budú na to pripravení. No tentoraz to musíme urobiť dôkladnejšie. Musíme byť prefíkanejší než naši protivníci."

"Teda ma sledujete?"

"Pravdaže."

"Ako?"

Pokrútil hlavou.

"To vám neprezradím. Bude pre vás oveľa lepšie, ak to nebudete vedieť. Čo nevíete, to nemôžete prezradiť."

"Myslíte, že by som mohla niečo prezradiť?"

Jessop sa znova zatváril prihlúplo.

"Neviem, či ste dobrá herečka - a či viete dobre klamať. Viete, to nie je ľahké. Nejde o to, že by ste sa mohli prerieknúť. Môže to byť hocičo - náhle sa vám zatají dych, na okamih prerušíte nejakú činnosť, napríklad, zastaví sa vám ruka pri zapalovaní cigarety. Prezradíte sa, že ste spoznali nejaké meno alebo priateľa. Môžete to rýchlo nejako zamaskovať, ale niekedy stačí zlomok sekundy!"

"Chápem. To znamená - každú sekundu byť v strehu."

"Presne tak. A teraz znova do práce! Akoby ste znova chodili do školy, čo? Materiál o Olive Bettertonovej už ovládáte veľmi dobre. Pôjdeme ďalej."

Heslá, odpovede, rozličné situácie. Lekcia pokračovala;

otázky, kontrolné skúšky, snaha zmiestňovať ju, priviesť ju do úzkych; potom hypotetické chytáky a jej reakcia na ne. Nakoniec Jessop pokýval hlavou a vyhlásil, že je spokojný.

"Dokážete to," povedal. Strýcovsky ju potľapkal po pleci. "Ste dobrá žiačka. A pamätajte, hoci si možno chvíľami myslíte, že ste v tom sama, pravdepodobne nie ste. Hovorím pravdepodobne - nechcem zveličovať. Je to čertovsky zložitý."

"Čo sa stane," spýtala sa Hilary, "keď prídem na miesto určenia?"

"To jest?"

"To jest, keď sa konečne ocitnem zoči-voči Tomovi Bettertonovi."

Jessop zachmúrene prikývol.

"Áno," povedal. "To bude nebezpečný moment. Môžem len povedať, že v tej chvíli, ak všetko pôjde dobre, budete mať ochranu. Totiž, ak všetko pôjde, ako dúfame; ale základom tejto operácie, pamätáte sa, bolo, že vaša šanca na záchranu je mizivá."

"Nepovedali ste jedna ku stom?" spýtala sa Hilary sucho.

"Myslím, že to nebude také zlé. Predtým som nevedel, aká ste."

"Nie, nevedeli ste." Zamyslela sa. "Pre vás som bola zrejme iba ..."

Dokončil vetu za ňu. "Žena s nápadnými červenými vlasmi, ktorá nemala odvahu žiť ďalej."

Začervenala sa.

"To je tvrdý úsudok."

"Ale pravdivý, nie? Nemám vo zvyku ľutovať ľudí. Po prvé, je to urážlivé. Človek ľutuje len ľudí, ktorí sami seba ľutujú. Sebaľútosť je jeden z najväčších balvanov, o ktoré sa v dnešnom svete potkýname."

Hilary povedala zamyslene:

"Myslím, že máte pravdu. Dovolíte si poľutovať ma, keď ma pri plnení tohto poslanca zlikvidujú, či ako to hovoríte?"

"Či vás poľutujem? Nie. Budem kliať ako pohan, že sme stratili niekoho, s kým sa oplátilo troška sa ponamáhať."

"Konečne kompliment." Proti vlastnej vôli sa potešila.

Vecne pokračovala:

"Ešte niečo mi prišlo na um. Vravíte, že nikto nevie, ako Olive Bettertonová vyzerá, ale čo ak ma niekto spozná ako mňa? Nepoznám v Casablanke nikoho, ale čo ľudia, ktorí so mnou sem cestovali lietadlom? Alebo ak sa náhodou stretnem s nejakým známym medzi turistami."

"Cestujúci lietadla vám nemusia robiť starosti. Ľudia, čo s vami leteli z Paríža, boli obchodníci, ktorí leteli ďalej do Dakaru, a muž, čo tu vystúpil, už zasa odletel do Paríža. Odtiaľto pôjdete do iného hotela, do hotela, kde mala rezervovanú izbu Olive Bettertonová. Budete nosiť jej šaty, jej účes a zo dve náplasti na tvári celkom zmenia váš výzor. Mimochodom, príde lekár, ktorý vám upraví tvár. Dá vám lokálnu anestézu, takže vás to nebude bolieť. Budete potrebovať zopár pravých zranení."

"Ste veľmi dôkladný," povedala Hilary.

"Musím byť."

"Nespýtali ste sa ma," povedala Hilary, "či mi Olive pred smrťou niečo povedala."

"Pochopil som, že máte zábrany."

"Ľutujem."

"Ale prečo? Vážim si vás pre ne. Rád by som si ich dovolil tiež - ale nemám ich v pracovnej náplni."

"Ale predsa len mi povedala niečo, čo by ste azda mali vedieť. Povedala: 'Povedzte mu,' teda Bettertonovi, aby bol opatrný - Boris - nebezpečný ...' "

"Boris." Jessop so záujmom zopakoval meno. "Aha! Náš korektný cudzinec major Boris Glydr."

"Poznáte ho? Kto je to?"

"Istý Poliak. Navštívil ma v Londýne. Tom Betterton bol vraj mužom jeho sesternice."

"Vraj?"

"Povedzme správnejšie, ak je tým, za koho sa vydáva, tak je naozaj bratanec alebo pani Bettertonovej. Ale jeho tvrdenie zatiaľ nemáme overené."

"Bola vyfakaná." Hilary sa zamračila. "Môžete mi ho opísať? Aby som ho spoznala, ak sa s ním stretnem."

"Áno, to sa môže stať. Vysoký asi stoosemdesiat. Váha asi sedemdesiatosem. Blondín - nehybná tvár pokerového hráča - svetlé oči - škrobené spôsoby, vidieť na ňom, že je cudzinec - po anglicky hovorí správne, ale s badateľným cudzím prízvukom - meravé, vojenské držanie tela."

Doložil:

„Keď odišiel z mojej kancelárie, dal som ho sledovať. Ale nič z toho. Šiel rovno na americké veľvyslanectvo, a to je celkom v poriadku, lebo mi odtiaľ doniesol odporúčajúci list. Zvyčajný list, ktorý posielajú zo zdvorilosti, celkom nezáväzne. Predpokladám, že odišiel z veľvyslanectva buď v niečom aute alebo zadným východom preoblečený za sluhu, niečo také. V každom prípade sa šikovne vyparil. Áno - Olive Bettertonová možno mala pravdu, keď povedala, že Boris Glydr je nebezpečný človek."

Piata kapitola

V malom salóne hotelu St. Louis sedeli tri dámy, každá zamestnaná niečím iným. Pani Calvin Bakerová, nízka, buclatá, s dobre odfarbenými belasými vlasmi písala listy s tou istou zápalistou energiou, s akou sa púšťala do každej činnosti. Každý musel na prvý pohľad spoznať v pani Calvin Bakerovej zámožnú americkú turistku s neuhasiteľným smädcom po presných informáciách o všetkom pod slnkom.

Na nepohodlnej empírovej stoličke sedela slečna Hetheringtonová, v ktorej by zasa každý na prvý pohľad spoznal anglickú turistku, a pletla jednu z tých melancholických, neforemných častí odevu, aké vždy pletú anglické dámy stredného veku. Slečna Hetheringtonová bola vysoká a chudá, mala tenký krk, zle upravené vlasy a výraz tváre vyjadrujúci mravné odsúdenie celého vesmíru.

Mademoiselle Jeanne Maricotová sedela pôvabne na stoličke s rovným operadlom, dívala sa oknom a zívala. Mademoiselle Maricotová bola bruneta odfarbená na blond so všednou, ale zaujímavo namaľovanou tvárou. Mala na sebe elegantné šaty a neprejavovala ani najmenší záujem o ostatné dámy v salóne, v duchu ich pohŕdavo odpísala ako typy, s ktorými sa nehodno zaoberať. Uvažovala o dôležitej zmene v svojom živote a nehodlala venovať týmto nudným turistickým typom ani štipku pozornosti.

Slečna Hetheringtonová a pani Calvin Bakerová strávili už pod strechou hotelu St. Louis zopár nocí a už sa zoznámili. Pani Calvin Bakerová sa s americkou srdečnosťou prihovárala každému. Slečna Hetheringtonová síce rovnako bažila po spoločnosti, ale zhovárala sa len s Angličanmi a s Američanmi, u ktorých predpokladala isté spoločenské postavenie. S Francúzmi nechcela mať nič, iba s tými, čo žili počestným rodinným životom a sedávali v hotelovej reštaurácii za stolom obklopení početným potomstvom.

Do salónu nakukol Francúz, vyzerajúci ako zámožný obchodník, ale odradený ovzduším ženskej solidarity znova vyšiel, vrhnúc zdĺhavý ľútostivý pohľad na mademoiselle Jeanne Maricotovú.

Slečna Hetheringtonová začala sotto voce¹ rátať očká.

"Dvadsaťosem, dvadsaťdeväť - a ďalej? - aha, už to mám."

Do salónu nakukla vysoká žena s červenými vlasmi, chvíľku zaváhala a potom šla ďalej chodbou k reštaurácii.

Pani Calvin Bakerová a slečna Hetheringtonová ihneď ožili. Pani Bakerová sa obrátila od písacieho stola a vzrušene zašepkala:

"Všimli ste si tú ženu s červenými vlasmi, čo sem práve, nakukla, slečna Hetheringtonová? Vraj ona jediná prežila tú strašnú haváriu lietadla minulý týždeň."

"Videla som ju poobede, keď prišla do hotelu," odpovedala slečna Hetheringtonová a v rozčúlení pustila očko. "V sanitke."

"Rovno z nemocnice, vavel riaditeľ. Veru neviem, či je to múdre - odísť tak skoro z nemocnice. Veď mala ťažký otras mozgu."

"A tvár má polepenú náplastami - asi ju porezalo sklo. Šťastie, že nemá popáleniny. Ľudia mávajú pri týchto haváriách lietadiel ťažké popáleniny."

"Zle je na to aj pomyslieť. Chudera, taká mladá. Ktovie, možno cestovala s manželom a ten zahynul."

"Nemyslím," pokrútila slečna Hetheringtonová šedivou hlavou. "V novinách písali: jedna cestujúca."

"Správne. A uviedli aj jej meno. Nejaká pani Beverlyová - nie, Bettertonová, to je ono."

"Bettertonová," zopakovala slečna Hetheringtonová zamyslene. "Čo mi to len pripomína? Bettertonová. V novinách. No pravdaže, to je to meno!"

"Tant pis pour Pierre," povedala si mademoiselle Maricotová. "Il est vraiment insupportable! Mais le petit Jules, lui il est bien gentil. Et son père est très bien placé dans les affaires. Enfin, je me décide!"²

1 Potichu (tal.)

2 Tým horšie pre Pierra. Je naozaj nemožný. Zato Jules, ten je veľmi milý. A jeho otec je veľmi dobre situovaný. Tak rozhodnuté. (fr.)

A mademoiselle Maricotová dlhými grációznymi krokmi vyšla zo salónu, aj z nášho príbehu.

II

V to popoludnie, päť dní po havárii, odišla pani Bettertonová z nemocnice. Sanitka ju odviezla do hotelu St. Louis.

Bola chorobne bledá, tvár mala obviazanú a polepenú náplastami. Ihneď ju zaviezli do rezervovanej izby, kam ju úslužne odprevadil sám riaditeľ hotelu.

"Musel to byť pre vás hrozný zážitok, madame!" poznamenal súcitne, keď sa jej bol nežne spýtal, či jej rezervovaná izba vyhovuje, a keď bol celkom zbytočne rozsvietil všetky elektrické svetlá. „A len o vlások ste

unikli smrti! Aký zázrak! Aké šťastie! Počul som, že sa zachránili len traja a jeden je ešte vždy v kritickom stave."

Hilary unavene klesla na stoličku.

"Áno," zašepkala. "Sama tomu nemôžem uveriť. Ešte vždy sa nemôžem na všetko rozpamätať. Posledných dvadsaťštyri hodín pred haváriou akoby mi niekto vytrel z pamäti."

Riaditeľ účasne prikývol.

"Ó áno. To je následok otrasu mozgu. Čosi podobné sa raz stalo mojej sestre. Bola v Londýne za vojny. Spadla bomba, sestru hodilo o zem, stratila vedomie. Ale potom vstala, šla ďalej, na stanici Euston sadla na vlak a, figurez-vous,³ zobudila sa v Liverpoole a nepamätala sa na nič, ani na bombu, ani na to, ako šla po Londýne, ani na vlak, ani na to, ako sa dostala do Liverpoolu! Posledné, na čo sa pamätala, bolo, ako si zavesila sukňu do skrine v Londýne.

Veľmi zaujímavé, pravda?"

Hilary prisvedčila, že je to naozaj veľmi zaujímavé. Riaditeľ sa uklonil a vzdialil sa. Hilary vstala a pozrela sa do zrkadla. Tak sa už vžila do svojej roly, že naozaj cítila slabosť vo všetkých údoch ako človek, čo práve vyšiel z nemocnice po ťažkom úraze.

Už sa informovala v hotelovej recepcii, ale nemala tam nijaké odkazy ani listy. Prvé kroky v svojej role musela urobiť potme. Olive

3 Predstavte si (fr.)

Bettertonová možno dostala príkaz, aby zatelefonovala na nejaké číslo alebo sa spojila s nejakou osobou v Casablance. O tom nič nevedela. Jediné, o čo sa mohla opierať, bol pas Olive Bettertonovej, jej akreditív a kniha s cestovnými lístkami a rezervovanými nocľahmi z Cookovej cestovnej kancelárie. To jej zaisťovalo dvojdný pobyt v Casablance, šesť dní vo Feze a päť dní v Marrákeši. Všetko, čo mala rezervované, bolo, pravdaže, už neplatné a podľa toho sa musela zariadiť. Pas, akreditív a preukaz o totožnosti jej náležite upravili. V pase bola teraz Hilarina fotografia, na akreditíve bol podpis Olive Bettertonová Hilarinou rukou. Všetky osobné doklady mala v poriadku. Jej úlohou bolo hrať patričnú rolu a čakať. Jej hlavným tromfom v hre musí byť havária lietadla a jej následok: strata pamäti a celková neistota.

Havária bola pravá a Olive Bettertonová bola naozaj na palube lietadla. Fakt, že utrpela otras mozgu, náležite zamaskuje jej neschopnosť urobiť kroky, ktoré sa azda od nej podľa predbežných inštrukcií očakávajú. Otraseňá, omámená, oslabnutá Olive Bettertonová bude čakať na rozkazy.

Bude celkom prirodzené, ak si trochu oddýchne. Preto si ľahla na posteľ. Dve hodiny si v duchu opakovala všetko, čo ju naučili. Olivina batožina sa pri havárii zničila. Hilary mala len zopár vecí, ktoré si zadovážila v nemocnici. Prečesala si hrebeňom vlasy, dotkla sa rúžom perí a zišla do hotelovej reštaurácie na večeru. Zbadala, že ľudia si ju so záujmom obzerajú. Pri niekoľkých stoloch sedeli obchodníci, ktorí jej neráčili venovať ani pohľad. Ale od iných stolov, zrejme obsadených turistami, začula mrmlanie a šepot.

"Tamtá žena - tá červenovlasá - prežila tú haváriu lietadla, moja drahá. Áno, priviezla ju sanitka z nemocnice. Videla som ju. Vyzerá hrozne. Nemali ju tak skoro prepustiť z nemocnice. Strašný prípad! Zázrak, že to prežila!"

Po večeri si Hilary na chvíľu sadla do malého salónu. Bola zvedavá, či ju niekto osloví. V salóne sedeli ešte zo dve ženy a o chvíľu si k nej prisadla nízka, buclatá žena v strednom veku s pekne upravenými belasými vlasmi. Oslovila Hilary rezkým, príjemným americkým hlasom.

"Iste mi to prepáčite, ale musela som sa vám prihovoriť. Vy ste tá žena, čo tak zázračne prežila tú nedávnu haváriu lietadla?"

Hilary odložila časopis, ktorý čítala.

"Áno," povedala.

"Panebože! To je strašné. Myslím tá havária. Vraj len traja to prežili. Je to pravda?"

"Len dvaja," povedala Hilary. "Jeden umrel v nemocnici."

"Panebože! Čo nepoviete! Ozaj, ak sa vás smiem spýtať, slečna ... pani..."

"Bettertonová."

"Teda, ak sa vás smiem spýtať, kde ste v tom lietadle sedeli? Vpredu alebo vzadu?"

Hilary vedela odpovedať na túto otázku a hneď aj odpovedala.

"Vzadu."

"Áno, hovorí sa, že sedieť vzadu je najbezpečnejšie. Vždy si dám záležať, aby som sedela pri zadných dverách. Počuli ste, slečna Hetheringtonová?" Obrátila hlavu, aby zapojila do rozhovoru ďalšiu dámu v strednom veku, typickú Angličanku s dlhou, smutnou konskou tvárou. "Ako som vrela nedávno. Keď nasadáte do lietadla, nedajte sa letuškám odvieť dopredu."

"Myslím, že niekto musí sedieť aj vpredu," povedala Hilary.

"Nuž, ja to nebudem," odpovedala ihneď jej nová americká priateľka. "Mimochodom, volám sa Bakerová, pani Calvin Bakerová."

Hilary to vzala na vedomie a pani Bakerová trkotala ďalej, hravo ovládajúc konverzáciu.

"Práve som pricestovala z Mogadoru a slečna Hetheringtonová z Tangeru. Tu sme sa zoznámili. Chystáte sa navštíviť Marrákeš, pani Bettertonová?"

"Pôvodne som chcela," povedala Hilary, "Pravda, táto havária mi úplne zmenila časový plán."

"Prirodzene, chápem. Ale Marrákeš si nesmiete dať ujsť, čo povie, slečna Hetheringtonová?"

"Marrákeš je strašne drahý," povedala slečna Hetheringtonová. "To mizerné vreckové človeku na nič nestačí."

"Je tam krásny hotel, Mamounia," pokračovala pani Bakerová.

"Hriešne drahý," povedala slečna Hetheringtonová. "Ja si ho nemôžem dovoliť. Pravdaže, s vami je to iné, pani Bakerová - vy máte doláre. Ale ktosi mi tam poradil jeden malý hotel, čistý a veľmi príjemný, a strava je tam vraj celkom slušná."

"Kam sa ešte chystáte ísť, pani Bettertonová?" spýtala sa pani Calvin Bakerová.

"Chcela by som vidieť Fez," povedala opatrne Hilary. "Pravda, budem si musieť nanovo rezervovať hotel."

"Áno, rozhodne si nesmiete dať ujsť Fez a Rabat."

"Boli ste tam?"

"Ešte nie. Ale onedlho sa ta chystám, aj slečna Hetheringtonová."

"Dúfam, že staré mesto Fezu ešte nezmodernizovali," poznamenala slečna Hetheringtonová.

Rozhovor chvíľu ešte pokračoval v takomto duchu. Potom Hilary vyhlásila, že je po príchode z nemocnice ešte slabá, a vyšla hore do svojej izby.

Večer teda nepriniesol nič nového. Dve ženy, ktoré sa jej prihovorili, boli typické turistky a Hilary neverila, že by boli iné, než aké sa zdali. Rozhodla sa, že zajtra, ak nedostane nijakú správu ani pokyn, pôjde do Cookovej cestovnej kancelárie a objedná si cestu do Fezu a Marrákeša.

Na druhý deň ráno nemala nijaké listy, odkazy ani telefonické výzvy a asi o jedenástej sa vybrala do cestovnej agentúry. Bol tam rad, a keď sa konečne dostala k pultu a oslovila úradníka, akýsi starší úradník v okuliach odstrčil mladšieho od pultu a s úsmevom sa zahľadel na Hilary.

"Pani Bettenonová, však? Všetko už máte rezervované."

"Obávam sa," povedala Hilary, "že to už nebude platiť. Bola som v nemocnici a ..."

"Ach, mais oui, ja viem. Dovoľte, aby som vám zablahoževal k šťastnej záchrane, madame. Ale dostal som od vás telefonický odkaz, aby sme vám znova rezervovali všetko potrebné. Už sme to pre vás pripravili."

Hilary pocítila, že sa jej trocha zrýchlil pulz. Pokiaľ vedela, nikto jej menom netelefonoval do cestovnej kancelárie. Táto príhoda dokazovala, že cestu Olive Bettertonovej ktosi organizuje. Povedala:

"Nevedela som určite, či sem telefonovali alebo nie."

"Áno, madame. Prosím, ukážem vám to."

3 Ale áno (fr.)

Ukázal lístky na vlak, letenky, potvrdenky na pobyt v hoteloch a o niekoľko minút bolo všetko potrebné vybavené. Hilary mala odcestovať do Fezu na druhý deň.

Pani Calvin Bakerová neprišla do hotelovej reštaurácie ani na obed, ani na večeru. Slečna Hetheringtonová áno. Keď Hilary s úklonom prešla okolo jej stola, iba jej kývla hlavou, ale nepokúšala sa nadpriať s ňou rozhovor. Hilary si kúpila najpotrebnejšie šatstvo a bielizeň a na druhý deň odcestovala vlakom do Fezu.

III

V deň Hilarinho odchodu vstúpila do hotela zvyčajnou energickou chôdzou pani Calvin Bakerová. Hneď pri vchode ju zastavila slečna Hetheringtonová a dlhý, tenký nos sa jej triasol od vzrušenia.

"Už som si spomenula na meno Betterton - tak sa volal ten vedec, čo zmizol. Bolo to vo všetkých novinách. Asi pred dvoma mesiacmi."

"Naozaj, teraz si aj ja na to spomínam. Anglický vedec - áno - bol na akejsi konferencii v Paríži."

"Áno, to je ono. A práve som rozmýšľala, viete - či tá pani Bettenonová náhodou nie je jeho manželka."

Prezrela som si zoznam hostí a vidím, že uviedla svoju adresu v Harvelle - a v Harwelle, ako viete, je stredisko atómového výskumu. Myslím, že všetky tie atómové bomby sú veľmi nebezpečné. A kobaltová - inak taká pekná farba, ako dieťa som ňou často maľovala; najhoršie je, že by to vraj nikto neprežil. Nemali by sa robiť tieto pokusy. Jedna známa mi nedávno povedala, že jej bratanec, veľmi inteligentný človek, povedal, že celý svet môžu zamoriť rádioaktivitou."

"Bože, bože," povedala pani Calvin Bakerová.

Šiesta kapitola

Casablanka bola pre Hilary tak trochu sklamaním, lebo vyzerala ako blahobytné francúzske mesto, nič orientálne, nič tajomné, iba davy ľudí na uliciach.

Počasie bolo i naďalej pekné, slnečné, obloha jasná a Hilary s pôžitkom pozorovala krajinu, ubiehajúcu za oknom vlaku, ktorý ich viezol na sever. Naproti nej sedel malý Francúz, ktorý vyzeral ako obchodný cestujúci, vo vzdialenom rohu bola vtiahnutá mníška s trocha karhavým výrazom tváre, preberajúca guľôčky ruženca, a ešte boli v kupé dve maurské dámy, obložené množstvom balíkov, ktoré celý čas veselo trkotali. Malý Francúz pripálil Hilary cigaretu a pustil sa s ňou do reči. Ukazoval jej z vlaku miestne zaujímavosti, rozprával jej o krajine. Vykľul sa z neho zaujímavý a inteligentný spoločník.

"Mali by ste ísť do Rabatu, madame. Robíte chybu, ak nejdete do Rabatu."

"Pokúsím sa o to. Ale nemám veľa času. Okrem toho," usmiala sa, "nemám dosť peňazí. Ako viete, smieme vyviezť do cudziny len obmedzené množstvo valút."

"Ale to je predsa celkom jednoduché. Všetko sa dá zariadiť, ak tu má človek priateľa."

"Obávam sa, že nemám v Maroku nijakého vhodného priateľa."

"Keď znova budete cestovať, madame, oznámte mi to. Dám vám svoju vizitku. A všetko zariadim. Často cestujem obchodne do Anglicka, tam mi peniaze vrátite. Je to celkom jednoduché."

"To je od vás veľmi láskavé. Dúfam, že sa sem ešte niekedy dostanem."

"Musí to byť pre vás príjemná zmena, madame, pricestovať sem z Anglicka. Zo studeného, hmlistého, nepríjemného Anglicka."

"Áno, je to veľká zmena."

"Aj ja som pred troma týždňami pricestoval z Paríža. Bola tam práve hmla, pršalo, slovom, hnusné počasie. Prídem sem, a tu veselo svieti slnko. Pravda, vzduch je studený. Ale zato čistý. Dobrý čistý vzduch. Aké počasie bolo v Anglicku, keď ste odchádzali?"

"Ako vravíte," povedala Hilary. "Hmla."

"Áno, je obdobie hmiel. Sneh - padal už u vás tohto roku sneh?"

"Nie," povedala Hilary, "sneh ešte napadal." V duchu si pobavené pomyslela, že ten malý scestovaný Francúz zrejme preto hovorí toľko o počasí, lebo si myslí, že tak má vyzerat' správna anglická konverzácia. Dala mu zo dve otázky o politickej situácii v Maroku a v Alžíri a Francúz ochotne odpovedal; zdalo sa, že je dobre informovaný.

Hilary náhodou zabľúdila pohľadom do vzdialeného kúta a zbadala, že mníška upiera na ňu karhavý pohľad. Marocké dámy vystúpili a pristúpili ďalší cestujúci. Bol už večer, keď prišli do Fezu.

"Dovoľte, madame, ja vám pomôžem." Hilary stála, trocha zarazená zhonom a hurhajom na stanici. Arabskí nosiči jej trhali batožinu z rúk, kričali, vrieskali, volali, odporúčali jej rozličné hotely. Vďaka sa obrátila k svojmu novému francúzskemu známemu.

"Idete do hotela Palais Džamaj, n'est-ce pas, madame?"¹

"Áno."

"Správne. Viete, odtiaľto je to osem kilometrov."

"Osem kilometrov?" Hilary bola nepríjemne prekvapená. "Hotel teda nie je v centre."

"Je pri starom meste," vysvetľoval Francúz. "Môj hotel je v novej obchodnej štvrti mesta. Ale kto sa chce rozptýliť, oddýchnuť si, zabaviť sa, ten ide, prirodzene, do Palais Džamaj. Je to bývalá rezidencia marockej nobility, chápete. Sú tam prekrásne záhrady a máte odtiaľ blízko do starého mesta, ktoré je nedotknuté. Ale zdá sa, že z hotela neposlali k tomuto vlaku nikoho. Ak dovoľíte, zožením vám taxík."

"Ste veľmi láskavý, ale ..."

Francúz povedal čosi nosičom rýchlou arabčinou a krátko nato už Hilary sedela v taxíku, za ňou hodili dnu batožinu, a Francúz jej presne povedal, koľko má dať dravým nosičom. Niekoľkými ostrými arabskými slovami ich odbil, keď protestovali, že im zaplatila primálo. Vytiahol z vrecka vizitku a podal ju Hilary.

"Moja vizitka, madame. Keby ste niekedy potrebovali pomoc, obráťte sa na mňa. V najbližších štyroch dňoch budem bývať v hoteli Grand."

¹ Je tak. pani? (fr.)

Zdvihol klobúk a odišiel. Hilary pozrela na vizitku, ktorú stačila prečítať ešte na osvetlenej stanici: Monsieur Henri Laurier

Taxík rýchlo vyšiel z mesta a potom sa viezli voľnou krajinou do kopca. Hilary sa dívala oknami, kam to idú, ale už sa zotmelo. Len raz prešli popri akejsi osvetlenej budove, inak bolo tma a nedalo sa nič vidieť. Možno tu sa končí jej normálna cesta a začína sa cesta do neznáma? Bol azda monsieur Laurier emisárom organizácie, ktorá donútila Thomasa Bettertona, aby opustil svoju prácu, svoj domov, svoju ženu? Sedela v rohu taxíka v nervóznom napätí a uvažovala, kam ju asi vezú.

Taxík ju však doviezol celkom normálne k Palais Džamaj. Vystúpila, prešla klenutou bránou a ocitla sa, príjemne vzrušená, v orientálnom interiéri. Boli tam dlhé divány, kávové stolíky, koberce domácej výroby. Od recepcného pultu ju previedli niekoľkými, za sebou idúcimi miestnosťami na terasu, kde prešli popri pomarančovníkoch a tuho voňajúcich kvetoch, potom po točitom schodišti vyšli do príjemnej izby, zariadenej orientálnym štýlom, ale vybavenej všetkým moderným komfortom, aký si vyžadujú cestujúci dvadsiateho storočia.

Ako ju informoval vrátnik, večera sa podávala od pol ôsmej. Vybala si zopár vecí, umyla sa, učesala, zišla schodištom dolu, cez dlhú orientálnu fajčiareň sa dostala na terasu a odtiaľ vyšla niekoľkými bočnými schodíkmi do osvetlenej reštaurácie.

Večera bola výborná, a kým Hilary jedla, do reštaurácie vchádzali najrozličnejší ľudia. Bola priveľmi unavená, aby si ich v ten večer bližšie všimla, ale predsa len jej pozornosť upútali zo dve výrazné osobnosti. Starý pán s veľmi žltou tvárou a s malou kozou briadkou. Všimla si ho preto, lebo personál sa k nemu správal neobvyčajne úctivo. Stačilo, keď zdvihol hlavu, a už čašníci bleskove odnášali z jeho stola taniere a prinášali nové. Stačilo, keď nepatrne zdvihol obočie, a už čašík bežal k jeho stolu. Uvažovala, kto to asi je. Ostatní, čo večerali v reštaurácii, boli zrejme turisti cestujúci len tak pre zábavu. Pri veľkom stole v strede miestnosti sedel Nemec, pri ďalšom muž v strednom veku a veľmi krásna blondína, podľa výzoru Švédi alebo Dáni. Bola tam anglická rodina s dvoma deťmi a rozličné skupiny amerických turistov. Boli tam aj tri francúzske rodiny.

Po večeri Hilary pila kávu na terase. Bolo dosť chladno, ale príjemne, a vo vzduchu sa vznášala tuhá vôňa kvetov. Šla spať zavčasu.

Na druhý deň sedela Hilary na terase zaplavenej slnkom, pod červeno-bielym pásikavým slnečníkom, ktorý ju chránil pred páľavou, a uvažovala o fantastickej situácii, v ktorej sa ocitla. Vystupovala pod menom mŕtvej ženy a čakala, že sa stane niečo melodramatické a neobvyčajné. Napokon, čo ak sa Olive Bettertonová vybrala do cudziny len preto, aby sa rozptýlila, zbavila smutných myšlienok a pocitov? Nebolo by to úplne prirodzené? Možno chudera žena nevedela o ničom rovnako ako ostatní.

A slová, ktoré povedala pred smrťou, môžu mať celkom obyčajný význam. Chcela Thomasa Bettertona varovať pred akýmsi Borisom. Myseľ jej blúdila - vravela akúsi čudnú veršovanku - a nakoniec povedala, že sprvu tomu nemohla uveriť. Čomu nemohla uveriť? Zrejme tomu, že Thomas Betterston tak náhle zmizol. V jej slovách neboli nijaké zlovestné podtóny, nijaké dôležité náznaky. Hilary sa dívala dolu na terasovitú záhradu. Krásne miesto. Krásne a mierumilovné. Deti štebotali a behali po terase, francúzske mamičky na ne volali alebo ich hrešili. Prišla plavovlasá Švédka, sadla si k stolu a zívla. Vytiahla bledoružový rúž a dotkla sa ním už aj tak dokonale namaľovaných perí. Vážne pozorovala v zrkadielku svoju tvár a troška sa pritom mračila.

O chvíľu si k nej prisadol jej spoločník - podľa Hilary manžel alebo azda otec. Pozdravila ho bez úsmevu. Naklonila sa k nemu, čosi mu vravela, zrejme sa na niečo sťažovala. On protestoval a ospravedlňoval sa. Zo záhrady vyšiel na terasu starý pán so žltou tvárou a s kozou briadkou. Sadol si k stolu pri najvzdialenejšej stene a hneď sa k nemu rozbehol čašík. Starec si čosi objednal, čašík sa uklonil a rýchlo odišiel, aby čo najskôr splnil jeho želanie. Plavovlasé dievča vzrušene chytilo svojho spoločníka za rameno a dívalo sa na starého pána.

Hilary si objednala martini, a keď jej ho čašík doniesol, spýtala sa tlmeným hlasom:

"Kto je ten starý pán tam pri stene?"

"Á." Čašík sa k nej dramaticky sklonil. "To je monsieur Aristides. Je rozprávkovo - áno, rozprávkovo bohatý."

Vzdychol v extáze nad predstavou toľkého bohatstva a Hilary pozrela na scvrknutú, zhrbenú postavu pri vzdialenom stole. Taký zvráskavený, vysušený, mumifikovaný človečik. A predsa čašníci pre jeho rozprávkové bohatstvo okolo neho pobiehali, obskakovali ho a hovorili o ňom s posvätnou úctou. Starý monsieur Aristides zmenil polohu. Oči sa im stretli. Okamih na ňu hľadel, potom odvrátil pohľad.

- Nie je napokon taký úbohý, - pomyslela si Hilary. Tie oči, ešte aj na tú vzdialenosť, boli mimoriadne inteligentné a živé.

Plavovlasé dievča a jej spoločník vstali od stola a šli do jedálne. Čašík, ktorý sa už považoval za Hilarinho sprievodcu a radcu, zastavil sa pri jej stole, keď zbieral poháre, a poskytol jej ďalšie informácie.

"Ce monsieur lá,2 to je veľký finančný magnát zo Švédska. Veľmi bohatý, veľmi významný. A tá dáma s ním je filmová hviezda - vraj druhá Garbo. Veľmi elegantná - veľmi krásna - ale aké mu tá robí scény, škandály. Nič sa jej nepáči. Má tu vo Feze už 'všetkého po krk', ako vy vravíte, lebo tu nie sú nijaké klenotníctva ani iné elegantné ženy, ktoré by so závišťou obdivovali jej toalety. Žiada, aby ju zajtra odvedol na nejaké zábavnejšie miesto. Veru, vyrovnanosť a pokoj duše nie je vždy údelom bohatých."

Poslednú vetu vyslovil trocha mentorsky, potom zbadal, ako naňho starý boháč zakýval prstom, a rozbehol sa po terase ako zelektrizovaný.

"Monsieur?"

Väčšina hostí už šla obedovať, ale Hilary raňajkovala dosť neskoro a neponáhľala sa na obed. Objednala si ďalšie martini. Z baru vyšiel mladý sympatický Francúz, prešiel cez terasu a pritom vrhol na Hilary rýchly diskretný pohľad, ktorý vyjadroval zle zamaskovanú myšlienku: "Dalo by sa tu niečo podniknúť?", potom zišiel po schodíkoch na dolnú terasu. Pritom napoly spieval, napoly si hmkal úryvok z francúzskej opery: *Le long des lauriers roses*
*Révant de douces choses.*³

2 Tamten pán (fr.)

3 Pod oleandrami oddávam sa sladkým snom. (fr.)

4 Kde sú (fr.)

Tie slová čosi prebudili v Hilarinej pamäti. *Le long des lauriers roses*. Laurier? Tak sa volal ten Francúz vo vlaku. Bol tu nejaký súvis, alebo je to náhoda? Otvorila kabelku a vylovila z nej vizitku, ktorú jej dal. Henri Laurier, 3 Rue des Croissants, Casablanka. Obrátila vizitku a zdalo sa jej, že na druhej strane sú slabé znaky písma, akoby tam bolo bývalo čosi napísané ceruzkou a potom vygumované. Pokúšala sa rozlúštiť tie znaky. "Oú sont"⁴ začínala sa správa, potom čosi, čo nevedela rozlúštiť, a napokon prečítala slovo "D'Antan". Predtým si myslela, že je to možno nejaká správa, ale teraz pokrútila hlavou a vložila si vizitku naspäť do kabelky. Zrejme to bol nejaký citát, ktorý si tá Francúz raz zapísal a potom vygumoval. Padla na ňu tŕňa. Hilary prekvapene zdvihla hlavu. Medzi ňou a slnkom stál pán Aristides. Nedíval sa na ňu. Hľadel ponad záhrady k obrysom vrchov v diaľke. Počula, ako vzdychol, potom sa zrazu zvrtol k reštaurácii a pritom rukávom kabáta zavadil o pohár na jej stole. Ten spadol na dlážku terasy a rozbil sa. Pán Aristides sa rýchlo obrátil.

"Ach! Mille pardons, madame,"⁵ ospravedlnil sa zdvorilo.

Hilary ho s úsmevom po francúzsky ubezpečila, že sa vôbec nič nestalo. Rýchlym lusknutím prstov privolal čašníka.

Čašník ako obyčajne hneď priklusal. Starec mu povedal, aby doniesol madame nový nápoj, ešte raz sa ospravedlnil a pobral sa do reštaurácie.

Mladý Francúz, ešte vždy si pospevujúc, vyšiel znova na terasu. Keď šiel popri Hilary, badateľne spomalil chôdzu, ale keď od nej nedostal nijaké znamenie, iba filozoficky pokrčil plecami a zamieril do reštaurácie.

Cez terasu prešla francúzska rodina a rodičia zvolávali svoje ratolesti:

"Mais viens donc, Bobo. Qu'est-ce que tu fais? Dépêche-toi."

"Laisse ta balle, chérie, on va déjeuner."⁶

5 Prepáčte, pani (fr.)

6 Tak poď už, Bobo. Čo tam robíš? Ponáhľaj sa. Nechaj tú loptu, moja, ideme obedovať. (fr.)

Vyšli po schodíkoch do reštaurácie, šťastná, spokojná rodinka. Hilary sa zrazu cítila osamotená a ohrozená. Čašník jej doniesol martini. Spýtala sa ho, či pán Aristides je sám.

"Och, madame, prirodzene, že nie. Taký boháč ako pán Aristides nikdy necestuje sám. Má so sebou komorníka, dvoch tajomníkov a šoféra."

Čašník bol úplne zdesený predstavou, že by pán Aristid cestoval bez sprievodu.

Keď však Hilary konečne vošla do reštaurácie, všimla si, že starý pán sedí pri stole sám ako v predošlý večer. Pri stole neďaleko neho sedeli dvaja mladí muži, ktorých Hilary považovala za jeho tajomníkov, lebo si všimla, že jeden či druhý bol vždy v strehu a díval sa ustavične k stolu, kde pán Aristides, scvrknutý a podobný opici, venoval sa iba jedlu a ich si vôbec nevšímal. V očiach pána Aristida tajomníci zrejme neboli ľudia.

Popoludnie uplynulo ako nejaký sen. Hilary sa prechádzala po záhrade, schádzala z terasy na terasu. Pokoj a krása toho miesta ju udivovali. Žltkotála voda, žiarili zlaté pomaranče, vzduch napĺňali tisícoraké vône.

Práve tá atmosféra orientálnej odlúčenosti od sveta Hilary tak uspokojovala. Ako záhrada uzavretá je moja sestra, moja milá... Taká má záhrada byť, miesto oddelené od sveta - plné zelene a zlata.

- Keby som tu mohla zostať, - myslela si Hilary. - Keby som tu mohla zostať navždy ...

Nemala na mysli práve záhradu Palais Džamaj, ona len vystihovala jej duševné rozpoloženie. Keď už nehľadala pokoj, našla ho. A pokoj duše získala vo chvíli, keď ju čakali dobrodružstvá a nebezpečenstvá.

Ale možno ju nečakajú nijaké nebezpečenstvá ani dobrodružstvá... Možno tu bude môcť nejaký čas zostať a nič sa nestane ... a potom ...

A potom - čo?

Zrazu zavial studený vetrík a Hilary sa striasla. Človek zabľúdi do záhrady pokojného života, ale nakoniec ho v samom jeho vnútri čosi zradí. Zmätko sveta, útrapy života, ľútosť a zúfalstvo, všetko vlečie človek so sebou.

Bolo už neskoré popoludnie a slnko už oslablo. Hilary vyšla po niekoľkých terasách a vstúpila do hotela.

V prítomí Orientálneho salóna jej vyšlo v ústrety čosi vrtké a veselé, a keď sa Hilary rozhládala v šere, zistila, že je to pani Calvin Bakerová s čerstvo odfarbenými vlasmi a s bezchybne upraveným zovňajškom ako zvyčajne.

"Práve som priletela," vysvetľovala. "Neznášam vlaky - zaberajú toľko času. A tí ľudia, čo v nich cestujú, to nehygienické prostredie. V týchto krajinách ľudia nemajú potuchy o hygiene. Moja drahá, mali by ste vidieť mäso v souks - celkom pokryté muchami. Podľa tunajších ľudí je zrejme úplne prirodzené, ak na všetko sadajú muchy."

"A nie je?" poznamenala Hilary.

No pani Calvin Bakerová sa tvárila, akoby nepočula túto kacírsku poznámku.

"Som veľkou zástankyňou hnutia Čistota potravín. U nás doma sa všetko, čo podlieha skaze, balí do celofánu - ale ešte aj u vás v Londýne leží chlieb a pečivo v obchodoch nezakryté. Ale povedzte mi, ako ste sa mali? Zrejme ste dnes absolvovali staré mesto, mám pravdu?"

"Obávam sa, že som ,neabsolvovala' nič," povedala Hilary s úsmevom. "Iba som trochu sedela na slnku."

"Och, pravdaže - veď ste boli v nemocnici. Zabudla som." Podľa pani Calvin Bakerovej zrejme iba nedávna choroba ospravedlňovala človeka, ktorý si nepozrel miestne pozoruhodnosti. "Ako môžem byť taká hlúpa?"

Áno, máte úplnú pravdu, po otrase mozgu by človek mal väčšinu dňa preležať v zatemnenej miestnosti.

Hádám by sme neskôr mohli ísť na nejaké výlety spoločne. Patrím k ľuďom, ktorí majú radi dokonale zaplnený deň, všetko naplánované a dopredu zorganizované. Každá minúta využitá."

Pre Hilary v jej mierumilovnej nálade to malo príchut' pekla, ale zablahoželala pani Calvin Bakerovej k jej energii.

"Áno, môžem povedať, že na svoj vek sa držím veľmi dobre. Málokedy cítim únavu. Pamätáte sa na slečnu Hetheringtonovú z Casablanky? Angličanka s takou dlhou tvárou. Pricestuje dnes večer. Tá radšej cestuje vlakom ako lietadlom. Akí ľudia bývajú v tomto hoteli? Zrejme väčšinou Francúzi. A novomanželia na svadobnej ceste. Ale teraz musím bežať a vybaviť si izbu. Nepáčila sa mi izba, ktorú mi dali, sľúbili mi dať inú."

Miniatúrna krútnava energie, pani Calvin Bakerová, odišla.

Keď Hilary v ten večer vstúpila do reštaurácie, prvé, čo zazrela, bola slečna Hetheringtonová, ktorá večerala pri stolíku v kúte a pred sebou mala opretú detektívku v lacnom vydaní.

Po večeri si tri dámy spolu posedeli pri káve. Slečnu Hetheringtonovú veľmi vzrušil švédsky magnát s plavovlasou filmovou hviezdou.

"Zrejme nie sú manželia," vravela oživene, maskujúc príjemné vzrušenie výrazom spravodlivého rozhorčenia. "Človek často vidí v cudzine takéto prípady. Tá francúzska rodina za tým stolom pri okne sa zdá celkom slušná. Deti napohľad majú veľmi rady svojho otecka. Pravda, francúzske deti smú ostať po večeri pri stole veľmi dlho. Niekedy idú spať až o desiatej a jedia všetko, čo je na jedálnom lístku, hoci by mali ako deti dostať len mlieko a keksy."

"Zdá sa, že im to ide celkom k duhu, vyzerajú zdravo," zasmiala sa Hilary.

Slečna Hetheringtonová pokrútila hlavou a karhavo zatloskala jazykom.

"Raz sa im to určite vypomstí," zaprorokovala chmúrne. "Rodičia im dokonca dovoľia piť víno."

To už bol vrchol hrôzy.

Pani Calvin Bakerová si robila program na druhý deň.

"Myslím, že nepôjdem do starého mesta," povedala. „Minule som si ho prezrela veľmi dôkladne. Je veľmi zaujímavé a úplný labyrint, ak chápate, ako to myslím. Čudesný starý svet. Šťastie, že som mala so sebou sprievodcu, inak neviem, ako by som bola trafila naspäť do hotela. Človek úplne stráca orientačný zmysel. Ale sprievodca bol veľmi milý človek a porozprával mi kopu zaujímavých vecí. Má brata v Štátoch - tuším v Chicagu. Potom, keď sme skončili s mestom, zaviedol ma do akejsi reštaurácie či čajovne, hore na vršku, odkiaľ bol výhľad na staré mesto - nádherný výhľad. Musela som vypiť ten ich strašný mentolový čaj, má naozaj protivnú chuť. Potom nasilu chceli, aby som pokúpila všelijaké haraburdy, hoci niektoré vecičky boli celkom pekné. Človek sa im nesmie dať obalamutiť, to je to."

"Áno, to je pravda," povedala slečna Hetheringtonová. A trochu ľútosť doložila: "A vôbec, človek si ani nemá za čo kupovať suveníry. Tie valutové obmedzenia sú naozaj nehorázne."

Siedma kapitola

I

Hilary nemala veľkú chuť absolvovať prehliadku starobylej štvrti Fezu v deprimujúcej spoločnosti slečny Hetheringtonovej. Našťastie pani Bakerová pozvala slečnu Hetheringtonovú na výpravu autom. Keďže pani Bakerová vyhlásila, že zaplatí za auto, slečna Hetheringtonová, ktorej vreckové sa povážlivo scvrkalo, dychtivo sa chytla ponuky. Hilary po rozhovore s úradníkom v recepcii dostala sprievodcu a vybrala sa na prehliadku Fezu.

Začali od terasy, zišli dolu cez niekoľko terasovitých záhrad, až došli k obrovskej bráne v múre. Sprievodca vytiahol kľúč mamutích rozmerov, odomkol bránu, ktorá sa pomaly otvorila, a kývol Hilary, aby ňou prešla. Hilary akoby sa zrazu ocitla v inom svete. Obklopovali ju múry starého Fezu. Úzke krivolaké uličky, vysoké múry a niekde bolo dverami vidieť vnútrajšok domu alebo vnútorný dvor; okolo nej šli naložené somáre, chlapi s nákladom na pleciach, chlapci, ženy zahalené závojom aj nezahalené, kypel tajný život starého maurského mesta. Ako sa tak túlala po úzkych uličkách, zabudla na všetko, na svoje poslanie, na tragédiu svojho života, dokonca aj na seba. Bola samé oko a ucho, žila a pohybovala sa v snovom svete. Prekážal jej jedine sprievodca, ktorý priveľa a zbytočne hovoril a lákal ju do rozličných obchodíkov, kam sa jej nechcelo ísť.

"Pozrite, pani. Tento muž má veľmi pekné veci, veľmi lacné, staré, pravé maurské. Má šaty a hodváby. Páčia sa vám tieto náhrdelníky?"

Kvitol odveký obchod Východu, ktorý predával Západu, ale v Hilariných očiach to nenarušilo čaro mesta. Čoskoro stratila orientáciu. Obklopená zo všetkých strán múrmi nevedela, či ide na sever alebo na juh, nevedela, či nejde znova po svojich stopách tými istými uličkami, ktorými už šla. Bola už celkom vyčerpaná, keď sprievodca prišiel s posledným návrhom, ktorý zrejme dával všetkým turistom.

"Odvediem vás do veľmi pekného domu, veľmi slušného. Moji priatelia. Dáte si tam mentolový čaj a moji priatelia vám ukážu veľa krásnych vecí."

Hilary spoznala povestný fígel', ktorý jej opísala pani Calvin Bakerová. Ale bola ochotná dať sa zaviesť hocikam, vidieť hocičo, čo jej budú chcieť ukázať. Zaumienila si, že zajtra pôjde do Starého mesta sama a bude sa po ňom túlať bez veľavravného sprievodcu. Dala sa teda vyviešť bránou a potom kľukatým chodníčkom hore viac-menej už mimo múrov mesta. Nakoniec došli k záhrade, ktorá obklopovala pekný dom, postavený v maurskom štýle.

Vo veľkej izbe s krásnym výhľadom na mesto ju usadili k malému kávovému stolíku. O chvíľu doniesli poháre s mentolovým čajom. Hilary, ktorá nemala rada sladený čaj, preglgla prvý dúšok so sebazaprením. Ale keď zahнала z mysle myšlienku na čaj a povedala si, že je to len nejaký nový druh limonády, takmer jej chutil. Páčili sa jej aj veci, ktoré jej ukazovali - koberce, náhrdelníky, drapérie, výšivky a všeličo iné. Kúpila si zo dve-tri drobnostičky, aj to skôr zo slušnosti než z naozajstného záujmu. Napokon neúnavný sprievodca povedal:

"Mám pripravené auto, vezmem vás na pekný malý výlet. Jedna hodina, nie viac, uvidíte veľmi pekné miesta, krásnu prírodu. Potom sa vrátíme do hotela." A s patričným diskrétnym výrazom doložil: "Predtým vás toto dievča zavedie na veľmi slušnú dámsku toaletu."

Dievča, ktoré podávalo čaj a s úsmevom stálo vedľa nich, povedalo hneď dosť dobrou angličtinou:

"Áno, áno, madame. Poďte so mnou. Máme veľmi peknú toaletu, naozaj veľmi peknú. Ako v hoteli Ritz. Celkom ako v New Yorku alebo v Chicagu. Uvidíte."

Hilary s úsmevom šla za dievčaťom. Toaleta rozhodne nemala prednosti, aké sa jej prisudzovali, ale aspoň tam bola tečúca voda a umývadlo. Malé puknuté zrkadlo nad ním tak skresľovalo, že sa Hilary takmer zľakla, keď sa doň pozrela. Keď sa umyla a utrela si ruky - vlastnou vreckovkou, lebo čistote uteráka veľmi nedôverovala - obrátila sa na odchod.

Vysvitlo však, že dvere toalety sa akosi zasekli. Darmo krútila a lomcovala kľučkou. Ani sa nepohli. Hilary uvažovala, či ich nezahasprovali alebo nezamkli zvonka. Nazlostila sa. Prečo ju sem zavreli? Potom si všimla, že v rohu miestnosti sú druhé dvere. Šla k nim a otočila kľučkou. Dvere sa dosť ľahko otvorili. Prešla nimi.

Ocitla sa v malej, orientálne zariadenej izbe, kam svetlo padalo len úzkymi škárami vysoko v stene. Na nízkom diváne sedel a pofajčieval malý Francúz, s ktorým sa zoznámila vo vlaku, monsieur Henri Laurier.

II

Nevstal na privítanie. Povedal len troška zmeneným hlasom:

"Dobrý deň, pani Bettertonová." Chvíľu stála Hilary bez pohnutia. Údiv ju ochromil. Teda - je to tu! Ovládla sa. Prišlo, čo si čakala. Správaj sa tak, ako by sa správala ona. Pokročila k Francúzovi a spýtala sa dychtivo:

"Máte pre mňa správu? Môžete mi pomôcť?" Prikývol, potom vyčítavo povedal:

"Vo vlaku, madame, ste boli trocha nechápavá. Možno ste si príliš zvykli na rozhovory o počasí." "O počasí?" začudovaná naňho hľadela. Čo povedal vo vlaku o počasí? Zima? Hmla? Sneh? Sneh. Umierajúca Olive Bettertonová zašepkala čosi o snehu. A odriekala hlúpu veršovanku - ako to bolo?

Sneh napadol, zbelel celý kraj,
šmykľavo je, na ľad pozor daj.

Hilary to so zadŕhaním zopakovala. "Správne. Prečo ste tak neodpovedali hneď?" "Nechápete. Bola som chorá. Prežila som haváriu lietadla a potom som ležala v nemocnici s otrasom mozgu. Mám z toho poruchu pamäti. Všetko, čo sa mi stalo dávno, pamätám si dosť jasne, ale inak mám v pamäti strašné medzery - veľké okná." Zdvihla ruku k hlave. Bolo jej ľahko pokračovať s nepredstieraným chvením hlasu. "Nemôžete pochopiť, aké je to hrozné. Ustavične mám pocit, že som zabudla dôležité veci. Čím väčšími sa na ne usilujem rozpamätať, tým je to horšie."

"Áno," povedal Laurier, "tá havária všetko skomplikovala." Hovoril chladným, obchodným tónom. "Teraz vyvstáva otázka, či máte dosť síl a odvahy pokračovať v ceste." "Pravdaže chcem pokračovať v ceste," zvolala Hilary. "Môj manžel..." Hlas sa jej zlomil. Usmial sa, ale nebol to veľmi príjemný úsmev. Tak trochu mačací.

"Váš manžel," povedal, "vás iste netrpezlivo očakáva."

Hilary pokračovala rozochvene:

"Neviete si predstaviť, čo som prežila za tie mesiace, čo je preč."

"Myslíte, že britská polícia dospela k presnému záveru o tom, čo viete a čo nevíete?"

Hilary naširoko rozťahla ruky.

"Ako to môžem vedieť - ako to môžem povedať? Zdalo sa, že sú spokojní."

"Predsa však ..." Odmlčal sa.

"Myslím," povedala Hilary pomaly, "že ma sem sledovali. Nemohla by som ukázať na nijakú konkrétnu osobu, ale od samého odchodu z Anglicka mám pocit, že ma niekto pozoruje."

"Prirodzene," povedal chladne Laurier. "Nič iné sme neočakávali."

"Myslela som, že by som vás mala na to upozorniť."

"Milá pani Bettertonová, nie sme deti. Vieme, čo robíme."

"Prepáčte," povedala Hilary pokorne. "Obávam sa, že som veľmi naivná."

"Nezáleží na tom, či ste naivná, hlavné je, aby ste boli poslušná."

"Budem poslušná," povedala Hilary ticho.

"Nepochybujem, že vás v Anglicku veľmi pozorne sledovali hneď od toho dňa, ako váš manžel odišiel. Ale správu ste napriek tomu dostali, nie?"

"Áno," povedala Hilary.

"A teraz," povedal Laurier vecne, "vám dám pokyny, madame."

"Počúvam."

"Napozajtre odcestujete do Marrákeša. Presne podľa plánu a podľa dokladov z cestovnej kancelárie."

"Áno."

"Deň po tom, ako ta pricestujete, dostanete telegram z Anglicka. Aký bude jeho obsah, neviem, ale postačí na to, aby ste sa ihneď pripravili na návrat do Anglicka."

"Mám sa vrátiť do Anglicka?"

"Počúvajte ma. Ešte som neskončil. Objednáte si letenku na lietadlo, ktoré odchádza na druhý deň z Casablanky."

"Čo ak letenku už nedostanem - čo ak lietadlo bude obsadené?"

"Nebude celkom obsadené. Všetko je zariadené. Rozumeli ste inštrukciám?"

"Rozumela."

"Tak sa vráťte k sprievodcovi, ktorý vás čaká vonku. Boli ste na toalete dosť dlho. Mimochodom, spriatelili ste sa s tou Američankou a Angličankou, čo teraz bývajú v Palais Džamaj?"

"Áno. Je to chyba? Nemohla som sa tomu vyhnúť."

"Vôbec nie. Výborne to zapadá do našich plánov. Keby sa vám podarilo presvedčiť jednu či druhú, aby vás sprevádzali do Marrákeša, tým lepšie. Zbohom, madame."

"Au revoir, monsieur."¹

"Je nepravdepodobné," povedal jej monsieur Laurier s dokonalým nezáujmom, "že sa ešte niekedy stretneme."

Hilary sa vrátila na dámsku toaletu. Tentoraz boli tie druhé dvere otvorené. O pár minút sa pripojila k sprievodcovi v čajovni.

"Čaká nás veľmi pekné auto," povedal sprievodca. "Vezmem vás na veľmi príjemný, poučný výlet."

Výprava pokračovala podľa programu.

III

"Tak vy odchádzate zajtra do Marrákeša," povedala slečna Hetheringtonová. "Nezdržali ste sa dlho vo Feze, však? Nebolo by bývalo lepšie, keby ste boli šli najprv do Marrákeša, potom do Fezu a odtiaľ sa vrátili do Casablanky?"

"Asi máte pravdu," povedala Hilary. "Ale človek tu tak ťažko dostane hotel. Hemží sa to tu turistami."

1 Do videnia, pane (fr.)

"Ale nie anglickými," povedala slečna Hetheringtonová nespokojne. "Je priam hrozné, že sa tu človek takmer nestretne s krajanom." Poobzerala sa a pohŕdavo povedala:

"Samí Francúzi."

Hilary sa usmiala. Fakt, že Maroko je francúzska kolónia, zrejme nebrala slečna Hetheringtonová do úvahy. Myslela si, že na hotely všade v cudzine majú anglickí turisti výsadné právo.

"Francúzi, Nemci, ba aj Arméni a Gréci," zasmiala sa pani Calvin Bakerová. "Ten zošúverený starký je tuším Grék."

"Áno, tak mi povedali," prisvedčila Hilary.

"Zrejme nejaká dôležitá osobnosť," povedala pani Bakerová. "Len si všimnite, ako ho čašníci obskakujú."

"Angličanov si dnes nikto nevšíma," povedala zamračene slečna Hetheringtonová. "Dávajú im najhoršie izby - zastrčené komôrky, v ktorých za starých čias bývali slúžky a lokaji."

"Nuž, ja si na bývanie tu v Maroku nemôžem sťažovať," povedala pani Calvin Bakerová. "Všade som dostala veľmi pohodlnú izbu s kúpeľňou."

"Lebo ste Američanka," povedala slečna Hetheringtonová ostro, ba až trochu jedovato a zbytočne zlostne zaštrngala ihlicami pletenia.

"Bola by som rada, keby ste šli do Marrákeša so mnou," povedala Hilary. "Dobre mi padlo zoznámiť sa s vami, pohovárať sa. Naozaj, samému sa človeku cestuje veľmi smutno."

"Ja som predsa v Marrákeši už bola" povedala slečna Hetheringtonová zhrozene.

Ale pani Calvin Bakerovej sa Hilarin návrh dosť pozdával.

"Viete, že to nie je zlý nápad?" povedala. "V Marrákeši som bola pred mesiacom. Celkom rada ta pôjdem ešte raz, všetko vám poukazujem, pani Bettertonová, a ochránim vás pred dotieravými predavačmi. Až keď človek niekde už raz bol a všetko si dobre poobzeral, vyzná sa čo a ako. Pôjdem do cestovnej kancelárie a uvidím, či sa to dá zariadiť."

Slečna Hetheringtonová po jej odchode ľadovo poznamenala:

"To sú Američanky. Behajú z miesta na miesto, nikde nemajú pokoja. Jeden deň Egypt, druhý deň Palestína. Ktovie, či vôbec vedia, v ktorej krajine sa práve nachádzajú."

Pevne zovrela pery, vstala, starostlivo si pozbierala pletenie, kývla Hilary a vyšla z tureckého salónu. Hilary pozrela na hodinky. Nechcelo sa jej preobliecť na večeru. Sedela sama v nízkej, dosť tmavej miestnosti s orientálnymi kobercami na stenách. Do salónu nakukol čašík, potom rozsvietil dve lampy a odišiel. Lampy nedávali veľa svetla a v salóne bolo príjemné pološero. Hilary sa oprela o operadlo nízkej pohovky a rozmýšľala o budúcnosti.

Ešte včera uvažovala, či podujatie, do ktorého sa pustila, nie je len fantastický výmysel. A dnes - dnes stojí pred skutočnou cestou do neznáma. Musí byť opatrná, veľmi opatrná. Nesmie urobiť chybu. Musí byť Olive Bettertonovou, priemerne vzdelanou, trochu obmedzenou, konvenčnou ženou, oddanou svojmu manželovi.

"Nesmiem urobiť chybu," povedala si Hilary ticho.

Aký to bol čudný pocit, sedieť tu sama, v Maroku. Akoby bola zablúdila do krajiny tajomstiev a čarov. Tá tlmená lampa vedľa nej. Keby vzala tú tepanú mosadz do rúk a pošúchala ju, vyšiel by z lampy džin? Zrazu sa strhla. Za lampou sa náhle zjavil človek, videla zvráskavenú tvár a končitú briadku pána Aristida. Zdvorilo sa uklonil a prisadol si k nej so slovami:

"Dovolíte, madame?"

Hilary zdvorilo prisvedčila.

Vytiahol tabatierku a ponúkol ju cigaretou. Vzala si, aj on si pripálil.

"Páči sa vám táto krajina, madame?" spýtal sa po chvíľke.

"Som tu len veľmi krátko," odpovedala Hilary. "Zatiaľ sa mi zdá očarujúca."

"Áno? A prezreli ste si už staré mesto? Páčilo sa vám?"

"Je fantastické."

"Áno, fantastické. Je to minulosť - minulosť obchodu, intríg, šepkajúcich hlasov, tajných skutkov, všetky tajomstvá a vášne mesta uzavreté v tých úzkych uličkách, medzi tými múrmi. Viete, madame, na čo myslím, keď kráčam uličkami Fezu?"

"Na čo?"

"Myslím na vašu Great West Road v Londýne. Myslím na veľké továrenské budovy po oboch stranách cesty. Na továrne, kde vnútri jasne svietia neónové lampy a kde pracujú ľudia. Z cesty, keď po nej idete autom, všetko veľmi dobre vidieť. Nič nie je skryté, nič nie je tajomné. Ani len záclony nie sú na oblokách. Nie, ľudia tam pracujú tak, že ich pritom môže pozorovať celý svet, ak chce. Akoby ste odrezali vrch mraveniska."

"Chcete povedať," povedala Hilary zaujatá, "že práve ten kontrast vás zaujíma?"

Pán Aristides prikývol starou, korytnačou hlavou.

"Áno," povedal. "Tam sa robí všetko otvorene, a v starobylých uličkách Fezu nič nie je á jour.² Všetko je skryté, temné ... Ale ..." naklonil sa a poklopkal prstom po mosadznom kávovom stolíku, "všade sa robí to isté. Tie isté ukrutnosti, to isté násilie, tá istá túžba po moci, to isté kšeftovanie a handrkovanie."

"Myslíte, že ľudská povaha je všade rovnaká?" spýtala sa Hilary.

"V každej krajine. V minulosti tak ako v prítomnosti vládnu svetom dve veci: bezohľadnosť a zhovievavosť. Jedno, či druhé. Niekedy oboje." Pokračoval takmer s nezmeneným výrazom tváre. "Povedali mi, madame, že ste nedávno prežili ťažkú haváriu lietadla v Casablanke."

"Áno, to je pravda."

"Závidím vám," povedal pán Aristides nečakane.

Hilary naňho prekvapene pozrela. Znova energicky pokýval hlavou.

"Áno," doložil, "treba vám závidieť. Je to pre vás veľká skúsenosť. Aj ja by som to chcel skúsiť - byť tak blízko smrti. Byť blízko smrti, a predsa ostať nažive. Nemáte pocit, madame, že vás tá skúsenosť zmenila?"

"Dost' nepríjemným spôsobom," odpovedala Hilary. "Mala som otras mozgu a z toho mám teraz veľké bolesti hlavy, aj poruchu pamäti."

"To sú len malé nepríjemnosti," kývol rukou pán Aristides. "Zato ste prežili veľké dobrodružstvo ducha."

"To je pravda," povedala Hilary pomaly. "Naozaj som prežila dobrodružstvo ducha."

Spomenula si na fľašu minerálky a uspávacie pilulky.

2 Zjavné (fr.)

"To som ešte nikdy neskúsil," povedal pán Aristides nespokojne. "Všeličo som skúsil, ale toto nie."

Vstal, uklonil sa so slovami "Mes hommages, madame"³ a odišiel.

3 Kláním sa vám, pani (fr.)

Ôsma kapitola

Všetky letiská sú rovnaké, myslela si Hilary. Všetky vyzerajú čudne anonymne. Všetky sú v istej vzdialenosti od mesta či veľkomesta, ktorému slúžia, a preto má človek zvláštny, odosobnený pocit, že žije v neznáme. Človek môže letieť z Londýna do Madridu, do Ríma, do Istanbulu, do Káhiry, kam len chce, a ak cestuje iba

lietadlom, nikdy nebude vedieť, ako tie mestá vlastne vyzerajú. Ak človek niektoré zazrie zo vzduchu, sú iba ako mapa, čosi postavené z kociek detskej stavebnice.

Hilary sa mrzuto poobzerala okolo seba. Prečo len musí človek byť na letiskách vždy tak zavčasu?

V čakárni strávili takmer pol hodiny. Pani Calvin Bakerová, ktorá sa rozhodla sprevádzať Hilary do Marrákeša, od samého príchodu bez prestania rozprávala. Hilary odpovedala takmer mechanicky. Ale naraz si uvedomila, že prúd jej reči sa zastavil. Pani Bakerovú zaujali ďalší dvaja cestujúci, čo sedeli pri nej. Obaja boli muži, mladí, vysokí, plavo-vlasí. Američan so širokým, priateľským úsmevom a dosť vážny Dán či Nór.

Dán čosi hovoril pomaly, ťažkopádne,

pedantnou, starostlivou angličtinou. Američan bol zrejme rád, že sa stretol s krajanou. Napokon si svedomitá pani Bakerová spomenula na Hilary.

"Pán ...? Rada by som vám predstavila svoju priateľku, pani Bettertonovú."

"Andrew Peters - pre priateľov Andy."

Druhý mladý muž vstal, dosť škrobene sa uklonil a povedal: "Torquil Ericsson."

"Tak teraz sa už všetci poznáme," povedala pani Bakerová natešene. "Všetci cestujeme do Marrákeša?"

Moja priateľka tam ide prvý raz a ..."

"Aj ja," povedal Ericsson. "Aj ja prvý raz."

"Ja tak isto," povedal Peters.

Zrazu zapli amplión a zaznelo z neho chrapľavé hlásenie vo francúzštine. Slová sa takmer nedalo rozumieť, ale zdalo sa, že hlásia odlet ich lietadla.

Okrem pani Bakerovej a Hilary nastúpili do lietadla ešte štyria cestujúci. Peters, Ericsson, ďalej chudý, vysoký Francúz a mníška s prísnu, nevľúdnou tvárou.

Bol jasný, slnečný deň a letové podmienky boli dobré. Hilary sa s prižmúrenými očami oprela o operadlo sedadla a pozorovala svojich spolucestujúcich, aby sa tak odpútala od znepokojivých otázok, ktoré jej blúdili myslou.

O jedno sedadlo ďalej vpredu, na druhej strane uličky, sedela pani Calvin Bakerová v sivom cestovnom kostýme a vyzerala ako dobre vykrmená, spokojná kačica. Na belasých vlasoch jej sedel klobúčik s leteckým odznakom, v rukách mala časopis, v ktorom roztržite listovala. Občas sa naklonila dopredu a poklepala po pleci muža, čo sedel pred ňou, toho veselého plavovlasého Američana Petersa. On sa zakaždým obrátil, dobrosrdečne sa uškrnul a ochotne odpovedal na jej poznámky. Akí sú Američania dobrosrdeční a priateľskí, pomyslela si Hilary. Celkom inakší ako škrobení anglickí turisti. Nevedela si predstaviť napríklad slečnu Hetheringtonovú, ako sa v lietadle púšťa do nenúteného rozhovoru s mladým mužom, aj keby to bol jej krajan, a pochybovala, či by jej ten krajan odpovedal tak prirodzene ako ten mladý Američan.

Vedľa nej na druhej strane uličky sedel ten Nór, Ericsson.

Keď naňho pozrela, škrobene sa uklonil, nahol sa a ponúkol jej časopis, ktorý práve zatváral. S podávaním časopisu vzala. Za Nórom sedel chudý, tmavovlasý Francúz. Nohy mal natiahnuté a zdalo sa, že spí.

Hilary sa obzrela cez plece. Za ňou sedela mníška s prísnu tvárou a jej oči, neosobné, ľahostajné, opätovali bezvýrazne Hilarin pohľad. Mníška sedela nehybne, so zopätými rukami. Čudný paradox doby, pomyslela si Hilary:

žena v tradičnom stredovekom rúchu cestuje lietadlom v dvadsiatom storočí.

Šiesti ľudia cestujú spolu niekoľko hodín, cestujú do rozličných miest, s rozličnými cieľmi, aby sa na konci tých niekoľkých hodín rozišli a nikdy sa už nestretli. Hilary čítala kedysi román s podobnou myšlienkou, kde sa sledovali osudy šiestich ľudí. Francúz je akiste na dovolenke, myslela si. Zdá sa veľmi unavený. Ten mladý Američan je zrejme nejaký študent. Ericsson pravdepodobne nastupuje niekam do zamestnania. A mníška cestuje do svojho kláštora.

Hilary zavrela oči a zabudla na svojich spolucestujúcich. Tak ako celú minulú noc nešli jej do hlavy pokyny, ktoré dostala. Má sa vrátiť do Anglicka. Úplné bláznovstvo! Alebo azda zistili, že s ňou niečo nie je v poriadku, nedôverovali jej, možno nepovedala nejaké heslo, nemala nejaký doklad, ktorým sa pravá Olive mala preukázať. Vzdychla si a nepokojne sa zahniezdila. - No čo, - pomyslela si, - nemôžem urobiť viac, ako robím. Ak som zlyhala, tak som zlyhala. Ale urobila som, čo som mohla.

Potom jej napadlo čosi iné. Henri Laurier považoval za celkom prirodzené a normálne, že ju v Maroku pozorne sledovali. Azda chcú takto odvrátiť od nej podozrenie? Náhlý návrat pani Bettertonovej do Anglicka mal vyvolať dojem, že neprišla do Maroka preto, aby "zmizla" ako jej manžel. Podozrenie padne - budú ju považovať za turistku bona fide.¹

Odíde akoby do Anglicka a lietadlom francúzskych aerolínií sa dostane do Paríža - a v Paríži možno ...

Áno, pravdaže - v Paríži. V Paríži, kde zmizol Tom Betterton. O čo ľahšie bude zinscenovať zmiznutie tam.

Možno Tom Betterton nikdy neopustil Paríž. Možno ... Hilary, ustatá márnymi úvahami, zaspala. Zobudila sa - a znova zadriemala; občas bez záujmu pozrela do časopisu, ktorý držala v rukách. Raz sa zobudila.

Pozrela na hodinky, ale niečo ešte chýbalo do predpokladaného času priletu. A keď pozrela okienkom dolu na zem, nikde nevidela letisko.

Na okamih ju prekol nejasný strach. Chudý, tmavo-vlasý Francúz vstal, zívól, pretiahol sa, vykukol von a poznamenal po francúzsky čosi, čomu dobre nerozumela. Ale Ericsson sa nahol cez uličku a povedal: "Zdá sa, že pristávame - ale prečo tu?"

Aj pani Calvin Bakerová sa vyklonila zo sedadla, obrátila hlavu a veselo prikývla, keď Hilary povedala: "Naozaj pristávame."

1 Skutočnú (lat.)

Lietadlo krúžilo čoraz nižšie. Krajina pod nimi pripomínala púšť. Nikde nijaké domy ani dediny. Kolesá podvozka prudko narazili na zem, lietadlo chvíľu poskakovalo a rolovalo, až napokon zastalo. Bolo to troška drsné pristátie - čudné pristátie uprostred neznáma.

Došlo k nejakej poruche stroja, alebo sa im minul benzín? Pilot, pekný mládenec s tmavou pletou, vstúpil prednými dverami do kabíny.

"Budte takí láskaví a vystúpte," povedal.

Otvoril zadné dvere, spustil krátke schodíky, ostal stáť a čakal, kým všetci vyjdú. Stáli v húfiku na zemi a trocha sa triasli. Bolo zima, zo vzdialených vrchov dul ostrý vietor. Vrchy, všimla si Hilary, boli pokryté snehom a neobyčajne krásne. Vzduch bol ostrý a omamujúco silný. Aj pilot zišiel po schodíkoch na zem a po francúzsky sa im prihovril:

"Ste tu všetci? Áno? Žiaľ, asi budete musieť chvíľu čakať. Ale nie, vidím, že je už tu."

Ukázal na malú bodku na obzore, ktorá sa približovala a zväčšovala. Hilary povedala trocha udivene:

"Ale prečo sme pristáli tu? Čo sa stalo? Ako dlho tu budeme musieť ostať?"

Francúz, ktorý cestoval s nimi, povedal:

"Ak sa nemýlim, ide sem dodávkový nákladník. V ňom pocestujeme ďalej."

"Pokazil sa stroj?" spýtala sa Hilary.

Andy Peters sa veselo zasmial.

"Ani by som nepovedal. Zdalo sa mi, že stroj je úplne v poriadku. Ale pravdepodobne sa čosi také práve chystajú urobiť."

Hilary sa naňho nechápavo zadívala. Pani Calvin Bakerová zamrmala:

"Panebože, ale je zima takto tu stáť. To je v tomto podnebí to najhoršie. Cez deň je pekne, teplo, a pred západom slnka sa náhle ochladí."

Pilot si čosi ticho mrmal, akoby nadával. Vravrel čosi ako:

"Toujours des retards insupportables."2

Auto sa k nim blížilo krkolomnou rýchlosťou. Berberský vodič

2 Hrozné, večne musíme meškať (fr.)

zabrzdil, až zaškrípali brzdy, a vyskočil zo šoférskej kabíny. Ihneď sa medzi ním a pilotom rozpútala zlostná debata. Na Hilarino prekvapenie sa do ich hádky zamiešala pani Bakerová - po francúzsky.

"Nemárnite čas," povedala pánovito. "Čo sa hádate? Chceme ísť ďalej."

Vodič pokrčil plecami, otvoril zadnú časť auta a spustil ju. Dnu bola veľká debna. Vodič s pilotom za pomoci Ericssona a Petersa zložili debnu na zem. Zrejme bola poriadne ťažká. Keď sa vodič chystal otvoriť vrchnák, pani Bakerová položila Hilary ruku na rameno a povedala:

"Radšej by som sa nedívala, moja drahá. Nie je to pekný pohľad."

Odviedla Hilary nabok, na druhú stranu auta. Francúz a Peters šli s nimi. Francúz povedal v svojom rodnom jazyku:

"Čo to znamená, čo tam vlastne robia?"

Pani Bakerová sa spýtala:

"Vy ste doktor Barron?"

Francúz sa uklonil.

"Teší ma, že vás poznávam," povedala pani Bakerová. Natiahla k nemu ruku ako hostiteľka, vítajúca hosta na večierku. Hilary začudovane povedala:

"Ja ničomu nerozumiem. Čo je v tej debne? Prečo sa radšej nemáme dívať?"

Andy Peters sa na ňu zamyslene zadíval. Má sympatickú tvár, pomyslela si Hilary. Statočnú a dôveryhodnú. Povedal:

"Viem, čo je to. Pilot mi povedal. Možno to nie je veľmi pekné, ale potrebné." A ticho doložil: "V debne sú mŕtvolý."

"Mŕtvolý." Vyjavene sa naňho zahľadela.

"Nebojte sa, nikto ich nezavraždil," usmial sa povzbudzujúco. "Získali ich celkom legálne na výskum - na lekársky výskum, rozumiete."

Hilary ešte stále nechápavo naňho hľadela. "Nerozumiem."

"Ach tak. Viete, pani Bettertonová, tu sa naša. cesta končí. Vlastne jedna cesta."

"Končí?"

"Áno. Uložia mŕtvolu do lietadla, pilot zariadi všetko potrebné a potom, keď nás odtiaľto odvezú, v diaľke uvidíme plamene šľahajúce k oblohe. Ďalšie lietadlo, ktoré sa zrútilo a zhorelo. Ďalšia havária, ktorú nikto neprežil."

"Ale prečo? To je fantastické."

"Ale veď..." To sa ozval doktor Barron. "Veď viete, kam ideme."

Pani Bakerová pristúpila bližšie a povedala veselo:

"Pravdaže vie. Ale možno to nečakala tak skoro."

Po krátkej chvíľke sa Hilary spamätala z údivu a povedala:

"To myslíte - my všetci?" Poobzerala sa.

"Všetci cestujeme spolu," povedal Peters jemne.

Mladý Nór pokýval hlavou a povedal s takmer fanatickým nadšením:

"Áno, všetci cestujeme spolu!"

Deviata kapitola

I

Priblížil sa k nim pilot.

"Teraz všetci odídete," povedal. "A prosím vás, poponáhľajte sa. Musíme ešte všeličo zariadiť a už teraz oproti pôvodnému plánu meškáme."

Hilary sa na chvíľu odvrátila. Nervózne sa chytila rukou za hrdlo. Pritom si roztrhla náhrdelník z falošných perál, ktorý mala na krku. Pozbierala rozsypané perly a strčila si ich do vrečka.

Všetci nasadli do auta. Hilary sedela na lavici stisnutá medzi Petersom a pani Bakerovou. Obrátila sa k Američanke a spýtala sa:

"Tak vy ... tak vy... ste takzvaná spojka, pani Bakerová."

"Vystihli ste to presne. A hoci to hovorím sama, mám na to dobré predpoklady. Nikto sa nečuduje, keď vidí Američanku potulovať sa po svete."

Bola čulá a usmievavá ako vždy, ale Hilary vycítila v nej zmenu. Mierna potrešenosť a povrchná konvenčnosť sa z nej vytratili. Teraz to bola praktická, energická, možno bezohľadná žena.

"To bude zasa senzácia v novinách," povedala pani Bakerová. Uveličene sa zasmiala. "Totiž okolo vás, moja drahá. Prenasledovaná zlým osudom, budú o vás vraviť titulky. Najprv takmer prišla o život pri havárii lietadla v Casablanke, potom zahynula v ďalšej havárii."

Hilary si zrazu uvedomila rafinovanosť celého plánu. "A ostatní?" zamrmlala. "Sú tým, za čo sa vydávajú?"

"Ale áno. Doktor Barron je bakteriológ, ako viem. Pán Ericsson je veľmi talentovaný mladý fyzik, pán Peters je chemik, slečna Needheimová nie je, samozrejme, mníška, ale endokrinologička. Ja, ako som už povedala, som len spojka. Nepatrím do tejto vedeckej branže." A doložila so smiechom: "Tá Hetheringtonová nemala nijakú šancu."

"Slečna Hetheringtonová ... tá ... tá ..."

Pani Bakerová horlivo prikyvovala.

"Áno, tá vás sledovala. Prevzala v Casablanke túto úlohu po niekom, kto vás sledoval z Anglicka."

"Ale prečo nešla dnes s nami? Veď som ju volala."

"To nešlo," povedala pani Bakerová. "Bolo by to bývalo príliš nápadné, ísť znova do Marrákeša, keď tam už raz bola. Nie, neostávalo jej iné ako odoslať telegram alebo telefonickú správu, aby vás niekto v Marrákeši prevzal, keď ta pricestujete. Dobrý vtip, čo? Pozrite! Pozrite! Už horí!"

Hilary sa nahla k oknu auta, uháňajúceho púšťou, a videla, že za nimi blíči veľká žiara. K ušiam jej doľahol slabý rachot výbuchu. Peters zaklonil hlavu a zasmial sa. Povedal:

"Lietadlo do Marrákeša sa zrútilo a v jeho troskách zahynulo šesť cestujúcich."

Hilary povedala ticho:

"To je ... to je strašné."

"Vykročiť do neznáma?" povedal Peters. Znova zvažnel. "Áno, ale je to jediná cesta. Opúšťame Minulosť a vstupujeme do Budúcnosti." Tvár mu zrazu zjasnela vytržením. "Musíme sa zbaviť všetkej zlej, hlúpej starej príťaž. Skorumpovaných vlád a vojnových štváčov. Musíme sa dostať do nového sveta - do sveta vedy, očistenej od kalu a špiny."

Hilary sa zhlboka nadýchla.

"To hovorieval aj môj manžel," povedala premyslene.

"Váš manžel?" vrhol na ňu rýchly pohľad. "Ako, azda nie Tom Betterton?"

Hilary prikývla.

"No toto! Nepoznal som ho u nás v Štátoch, hoci sme sa raz či dvakrát takmer zoznámili. Štiepenie ZE patrí medzi najskvelejšie objavy nášho storočia - áno, skladám pred ním klobúk. Pracoval so starým Mannheimom, pravda?"

"Áno," povedala Hilary.

"Čosi som počul, že sa oženil s Mannheimovou dcérou. Ale vy predsa nie ste ..."

"Som jeho druhá žena," povedala Hilary a trocha sa začervenala. "On ... jeho Elsa umrela v Amerike."

"Pamätám sa. Potom šiel pracovať do Anglicka. A potom na veľkú zlosť Angličanov zmizol." Zrazu sa zasmial. "Z akejsi parížskej konferencie vykročil rovno do neznáma." Pochvalne doložil: "Namojdušu, tí to majú dobre zorganizované."

Hilary s ním súhlasila. Dokonalosť neznámej organizácie ju naplňala ľadovým strachom. Všetky starostlivo pripravené plány, šifry a znamenia vyjdú teraz nazmar, lebo stopa po nich sa úplne stratí. Organizátori ich cesty sa postarali, aby osudným lietadlom cestovali len tí, ktorí mali dôjsť na neznáme miesto určenia, tá, kam pred nimi odišiel Thomas Betterton. Nezanechajú za sebou nijakú stopu. Nič, iba zhorené lietadlo. Dokonca sa v ňom nájdú aj obhorené mŕtvolky. Dovtípiť sa - môže sa Jessop so svojimi spolupracovníkmi dovťípiť, že ona, Hilary, nie je medzi tými obhorenými mŕtvoly? Pochybovala o tom. Havária bola taká presvedčivá, tak šikovne narafigená.

Znova prehovoril Peters. V hlase mu znelo chlapčenské nadšenie. On neľutoval za ničím, neobzeral sa späť, túžil ísť vpred.

"Som zvedavý," povedal, "kam vlastne ideme."

AJ Hilary by to bola rada vedela, lebo od toho veľa záviselo. Skôr či neskôr sa musia dostať do styku s ľuďmi. Skôr či neskôr - ak dôjde k pátraniu - môže si niekto všimnúť auto so šiestimi ľuďmi, ktorí zodpovedajú popisu tých, čo toho dňa odleteli havarovaným lietadlom. Obrátila sa k pani Bakerovej a hlasom, pripomínajúcim detský dychtivý hlas mladého Američana, sa spýtala:

"Kam ideme a čo bude ďalej?"

"Uvidíte," odpovedala pani Bakerová a v tom slove napriek vlúdnosti tónu znelo čosi zlovestné.

Viezli sa ďalej. Plamene horiaceho lietadla za nimi ešte vždy vrhali žiaru na oblohu, tým lepšie viditeľnú, že slnko už klesalo za obzor. Padal súmrak. Ešte vždy sa viezli. Cesta bola zlá, zrejme nešli po hlavnej hradskej. Niekedy sa zdalo, že idú poľnou cestou, inokedy šli križom cez púšť.

Hilary dlho nemohla zaspáť, hlavou jej vírili znepokojivé myšlienky a obavy. Ale únava napokon zvíťazila a Hilary, utmácaná otrasmi auta, zaspala. Bol to nepokojný, často prerušovaný spánok. Auto poskakovalo na výmolochoch a hrboľoch cesty a Hilary sa každú chvíľu budila. Vždy sa zmätene poobzerala, kde to je, potom si uvedomila skutočnosť. Chvíľu bola hore, myšlienky jej behali hlavou v úzkostnom zmätku, potom jej hlava klesla na prsia a Hilary znova zaspávala.

II

Zrazu sa zobudila na to, že auto prudko zastalo. Peters ju veľmi jemne potriasol za rameno.

"Zobudte sa," povedal, "zdá sa, že sme na mieste."

Všetci vystupovali z auta, celí dolámaní a zmorení. Bola ešte tma a auto stálo pred domom obklopeným palmami. V diaľke videli zopár nejasných svetielok, akoby tam bola nejaká dedina. Ktosi s lampášom ich zaviedol do domu. Bol to domorodý dom a našli v ňom dve chichotajúce sa Berberky, ktoré si zvedavo obzerali Hilary a pani Bakerovú. Mníšku si vôbec nevšimli.

Tri ženy vyšli do malej izby na poschodí. Na dlážke boli tri matrace a prikrývky, inak nijaký nábytok.

"Som celá strpnutá," povedala pani Bakerová. "Taká cesta, akú máme za sebou, človeka riadne utmáca."

"Nepohodlie nič neznamená," poznamenala mníška.

Hovorila sebavedome, tvrdým, hrdelným hlasom. Jej angličtina, ako si Hilary všimla, bola dobrá a plyná, hoci prízvuk mala zlý.

"Príveľmi ste sa vžili do svojej roly," povedala Američanka. "Viem si vás veľmi dobre predstaviť, ako kľáčite v kláštore na tvrdej kamennej dlážke o štvrtej ráno."

Slečna Needheimová sa opovržlivo uškrnula.

"Kresťanstvo urobilo zo žien hlúpe ovce," povedala. "To ponižujúce uctievanie ženskej slabosti, ufňukanosti. Pohanské ženy boli silné. Vedeli sa radovať a víťaziť. A ak človek chce víťaziť, nijaké nepohodlie mu nie je na ľarchu. Všetko vydrží."

"A ja momentálne túžim po pohodlnej posteli v hoteli Palais Džamaj vo Feze," povedala pani Bakerová živajúc. "A čo vy, pani Bettertonová? Stavím sa, že to drganie v aute vám po tom otrase veľmi neosožilo."

"Veru nie," povedala Hilary.

"Teraz nám donesú niečo na jedenie a potom vám dám aspirín, aby ste čo najskôr zaspali."

Na schodoch za dverami sa ozvali kroky a ženský chichot. Do izby vošli tie dve Berberky. Doniesli táčnu s veľkou misou krupičnej kaše a duseného mäsa. Položili táčnu na dlážku a o chvíľu doniesli kovové

umývadlo s vodou a uterák. Jedna zo žien ohmatala Hilarin kabát, pomädila látku medzi prstami a povedala čosi druhej žene, ktorá rýchlo prikyvovala hlavou, a to isté urobila aj s kostýmom pani Bakerovej. Mníšku si ani nevšimli.

"Heš," kývala na nich pani Bakerová rukami. "Heš, heš."

Akoby odháňala kurence. Ženy s chichotom vyspätkovali z izby.

"Hlupane," povedala pani Bakerová, "ťažko mať s nimi trpezlivosť. Jediné, čo ich v živote zaujíma, sú tuším deti a šaty."

"Iba na to sa hodia," povedala fräulein Needheimová. "Patria k otrockej rase. Majú slúžiť tým, čo sú od nich lepší, a nič viac."

"Nie ste k nim pritvrdá?" spýtala sa Hilary podráždená Nemkiným postojom.

"Neuznávam sentimentalitu. Je zopár tých, čo vládnu, a veľa tých, čo slúžia."

"Lenže..."

Pani Bakerová jej pánovito skočila do reči.

"Na tieto problémy máme každý svoj názor," povedala. "Je to veľmi zaujímavá téma, ale teraz na to vôbec nie je čas. Musíme sa vyspať."

Doniesli mentolový čaj. Hilary prehltna dosť ochotne zo dva aspiríny, lebo hlava ju naozaj bolela. Potom si všetky tri políhali na matrace a zaspali.

Na druhý deň spali dlho. V ceste mali pokračovať až večer, ako ich informovala pani Bakerová. Schodište za dverami ich izby viedlo na plochú strechu, odkiaľ bol dosť dobrý výhľad na okolitú krajinu. V diaľke bolo vidieť dedinu, ale dom, v ktorom nocovali, stál oddelene vo veľkom palmovom háji. Ráno pani Bakerová ukázala na tri kôpky šiat, ktoré im niekto cez noc doniesol a položil k dverám.

"Na ďalšiu cestu sa preoblečieme za domorodky," vysvetlila. "Svoje šaty necháme tu."

A tak Američankin elegantný komplet, Hilarin tweedový kostým a mníškino rúcho ostali ležať v izbe na dlážke a na streche domu sedeli tri marocké domorodky a zhovárali sa. To všetko malo pre Hilary neskutočný nádych.

Zahľadela sa na slečnu Needheimovú. Teraz, keď odložila anonymitu mníšskeho rúcha, mohla si ju Hilary lepšie poobzerať. Bola mladšia, než si Hilary myslela, nemala viac ako tridsaťtri, tridsaťštyri rokov. Všetko bolo na nej úhľadné, upravené. Bledá pleť, krátke, dosť hrubé prsty a studené oči, ktoré občas zahoreli fanatickým ohňom, človeka skôr odpudzovali ako priťahovali. Hovorila príkro a nekompromisne. K Hilary aj k pani Bakerovej sa správala trochu pohrdavo ako k ľuďom, ktorí sú pod jej úroveň. Hilary jej namyslenosť veľmi dráždila. Pani Bakerová jej zasa takmer nevenovala pozornosť. Hilary cítila, že tie dve chichotajúce sa Berberky, čo im nosili jedlo, sú jej akosi oveľa bližšie a sympatickejšie než jej dve spoločníčky zo západného sveta. Mladej Nemke zrejme nezáležalo na dojme, ktorý vyvolávala. Správala sa s istou skrytou netrpezlivosťou a bolo zrejme, že túži pokračovať v ceste a že ju jej dve spoločníčky vôbec nezaujímajú. Zhodnotiť pani Bakerovú bolo oveľa ťažšie. Sprvu sa pani Bakerová zdala prirodzená a normálna v porovnaní s neľudskosťou nemeckej vedkyne. Ale keď sa slnko začalo kloniť k západu, dívala sa Hilary na pani Bakerovú s väčším údivom a odporom ako na Helgu Needheimovú. Pani Bakerová sa správala s dokonalosťou robota. Všetky jej poznámky a úvahy boli prirodzené, normálne, bežné, ale človek mal podozrenie, že to všetko je len herecký výkon, rola, ktorú hrá možno už sedemdesiaty raz. Bol to mechanický herecký výkon, možno veľmi vzdialený od toho, čo si pani Bakerová naozaj myslela a cítila. Kto je pani Calvin Bakerová? Prečo hrá SVOJU rolu s takou strojovou dokonalosťou? Aj ona je fanatička? Sníva o novom lepšom svete? Zriekla sa normálneho života, aby mohla bojovať za svoje presvedčenie? Hilary na tieto otázky nenachádzala odpoveď.

V ceste pokračovali večer. Ale už necestovali v dodávkovom nákladniaku. Tentoraz to bolo veľké otvorené auto. Všetci boli poobliekaní ako domorodci, muži v bielych dže-labas, ženy mali tváre zahalené závojom. Natlačení v aute vyrazili na cestu, ktorá trvala celú noc.

"Ako sa cítite, pani Bettertonová?"

Hilary sa usmiala na Andy Petersa. Práve vyšlo slnko a pred chvíľou sa zastavili na raňajky. Miestny chlieb, vajcia a čaj uvarený na petrolejovom variči.

"Mám dojem, že sa mi to všetko len sníva," povedala Hilary.

"Áno, čosi na tom je."

"Kde sme?"

Pokrčil plecami.

"Kto to vie? Len naša. pani Calvin Bakerová, nikto iný."

"Je to veľmi pústa krajina."

"Áno, prakticky púšť. Ale to je nevyhnutné, nemyslíte?"

"Chcete povedať, že nesmieme zanechať stopy?"

"Áno. Je zrejme, že naša cesta bola veľmi starostlivo premyslená. Jedna etapa cesty je celkom nezávislá od druhej. Lietadlo zhorí. Starý dodávkový nákladník uháňa nocou. Pre prípad, že si ho niekto všimne, má pribíť tabuľku, že patrí nejakej archeologickej výprave, ktorá robí vykopávky v týchto končinách. Na druhý

deň je to zasa otvorené turistické auto plné Berberov, najbežnejší zjav na cestách. A na ďalšom úseku," pokrčil plecami, "ktovie?"

"Ale kam ideme?"

Andy Peters pokrútil hlavou.

"Spytovať sa na to nemá zmyslu. Ved' uvidíme."

Pripojil sa k nim Francúz, doktor Barron.

"Áno," povedal, "uvidíme. Ale nie je prirodzené, že sa spytujeme? To máme my ľudia zo západu v krvi.

Nikdy nepoviem: 'Nadnes stačí'. Vždy chceme vedieť, čo bude zajtra, zajtra. Nechať včerajšok za sebou, prejsť do zajtrajška. To žiadame."

"Chcete svet popohnať dopredu, však, doktor?" povedal Peters.

"Treba ešte toľko urobiť," povedal doktor Barron, "a život je taký krátky. Potrebujeme viac času. Viac času, viac času." Vášnivým gestom rozhodil ruky.

Peters sa obrátil k Hilary.

"Ktoré sú tie štyri slobody, o ktorých hovoríte vo vašej krajine? Oslobodenie od nedostatku, oslobodenie od strachu..."

Francúz ho prerušil. "Oslobodenie od hlupákov," povedal trpkou. "To chcem ja. To potrebuje moja práca. Oslobodenie od neprestajného malicherného šetrenia. Oslobodenie od hlúpych obmedzení, ktoré brzdia prácu."

"Vy ste bakteriológ, však, doktor Barron?"

"Áno, som bakteriológ. Ach, nemáte predstavu, priateľ môj, aké je to fascinujúce štúdium. Ale vyžaduje si trpezlivosť, nekonečnú trpezlivosť, nekonečné pokusy - a peniaze - veľa peňazí. Potrebujete zariadenie, asistentov, čerstvý materiál. Ak dostanete všetko, čo potrebujete, existuje niečo, čo by ste nemohli dosiahnuť?"

"Šťastie?" spýtala sa Hilary.

Pozrel na ňu s letným úsmevom a zrazu bol opäť ľudský.

"Nuž, vy ste žena, madame, a ženy vždy túžia iba po šťastí."

"Hoci ho zriedka dosiahnu?" spýtala sa Hilary.

Pokrčil plecami.

"Možno."

"Individuálne šťastie nie je dôležité," povedal Peters vážne. "Ide o šťastie všetkých, o bratstvo ducha.

Pracujúci ľudia musia byť slobodní a jednotní, musia sa zmocniť výrobných prostriedkov, oslobodiť sa od vojnových štváčov, od chamtivých, nenásytných boháčov, ktorí držia všetko v rukách."

"Tak je," povedal Ericsson. "Máte pravdu. Vedci musia byť pánmi sveta. Oni musia všetko kontrolovať a vládnuť."

Oni a len oni sú nadľudia. A len nadľudia niečo znamenajú. S otrokmi treba slušne zaobchádzať, ale sú to len otroci."

Hilary sa trochu vzdialila od skupiny. Asi po dvoch minútach ju Peters dohonal.

"Ste trochu vystrašená," povedal žartom.

"Možno." Neisto sa zasmiala. "Pravda, doktor Barron má úplnú pravdu. Som len žena. Nie som vedec, nerobím vo výskume ani v chirurgii ani v bakteriológii. Nemám intelektuálne schopnosti. Hľadám, ako povedal doktor Barron, šťastie - ako každá iná hlúpa žena."

"A čo je na tom zlého?" povedal Peters.

"Neviem, azda som v tejto spoločnosti trochu stratila pôdu pod nohami. Chápete, som len žena, ktorá ide za svojím manželom."

"To stačí," povedal Peters. "Reprezentujete základ života."

"Pekné od vás, že to tak beriete."

"Je to pravda," doložil tichším hlasom. "Veľmi vám záleží na manželovi?"

"Keby mi na ňom nezáležalo, bola by som tu?"

"Asi nie."

Hilary zmenila tému:

"Povedzte, nevšimli ste si na našej skupine čosi zvláštne?"

"Čo to je?"

"Hoci sa zdá, že všetci idú za tým istým cieľom, názorove sa dosť rozchádzajú."

Peters povedal zamyslene.

"Naozaj. Na tom niečo je. Neuvedomil som si to - ale určite máte pravdu."

"Myslím," pokračovala Hilary, "že doktor Barron chce len peniaze na svoje pokusy. Helga Needheimová hovorí ako fašistka. A Ericsson ..."

"Čo Ericsson?"

"Bojím sa ho - je nebezpečne jednostranný. Je ako šialený vedec z filmu."

"Ja zasa verím v bratstvo všetkých ľudí, vy ste milujúca manželka a naša pani Calvin Bakerová - kam zaradíte ju?"

"Neviem. Ju je najťažšie zaradiť."

"Ani by som nepovedal. Naopak, je to celkom ľahké."

"Ako to?"

"Myslím, že jej ide iba o peniaze. Je len dobre plateným kolieskom v stroji."

"Aj z nej mám strach," povedala Hilary.

"Prečo? Prečo by ste, preboha, z nej mali strach? Ani trocha nepripomína šialeného vedca."

"Mám z nej strach, lebo je taká obyčajná. Viete, ako každý iný. A predsa pracuje v tejto organizácii."

Peters povedal zachmúrene:

"Organizácia zrejme uvažuje realisticky. Vyberá na každú úlohu tých najvhodnejších."

"Ale môžu byť najvhodnejší tí, ktorým ide len o peniaze? Čo ak prebehnú na druhú stranu?"

"To by bolo priveľké riziko," povedal Peters ticho. "Pani Bakerová nie je hlúpa. Sotva by to riskovala." Hilary sa zrazu striasla.

"Je vám zima?"

"Áno. Je chladno."

"Poprechádzajme sa trochu."

Chvíľu sa prechádzali sem a ta. Zrazu sa Peters zohol a čosi zdvihol.

"Nech sa páči. Niečo ste stratili."

Hilary to vzala.

"Áno, to je perla z môjho náhrdelníka. Roztrhla som si ho predvčerom - nie, včera. Zdá sa mi to už tak strašne dávno."

"Dúfam, že to nie sú pravé perly."

Hilary sa usmiala.

"Nie, pravdaže nie. Bižutéria."

Peters vytiahol z vrecka tabatierku.

"Bižutéria," povedal, "aké čudné slovo."

Ponúkol ju cigaretou.

"Naozaj znie hlúpo - tuná." Vzala si cigaretu. "Zaujímavá tabatierka. A aká ťažká."

"Je z olova. Suvenír z vojny. Dal som si ju urobiť z kúska bomby, ktorá ma len-lenže nezabila."

"Teda vy ste - bojovali?"

"Patril som medzi chlapčiská, čo sa hrajú s granátmi, aby videli, či vybuchnú. Nehovorme o vojne.

Sústredme sa na zajtrajšok."

"Kam vlastne ideme?" spýtala sa Hilary. "Nikto nám nič nepovedal. Máme azda ..."

Zastavil ju.

"Nie je vhodné priveľa uvažovať," povedal. "Pôjdete, kam vás povedú, urobíte, čo vám prikážu."

Hilary s náhlým rozhorčením povedala:

"Vám sa páči, keď vám rozkazujú, keď vás šikanujú, keď si nesmiete povedať svoje?"

"Som pripravený podrobiť sa, ak je to potrebné. A potrebné to je. Musíme vytvoriť svetový mier, svetovú disciplínu, svetový poriadok."

"Je to možné? Je to uskutočniteľné?"

"Všetko je lepšie než neporiadok, v ktorom žijeme. Nesúhlasíte?"

Hilary pod vplyvom únavy, pustoty okolia a čudnej krásy včasného rána div nevybuchla vo vášnivý odpor. Už-už chcela povedať:

- Prečo osočujete svet, v ktorom žijeme? Sú v ňom dobrí ľudia. Nie je neporiadok lepšou živnou pôdou pre prirodzenosť a individualitu, než svetový poriadok, ktorý je nanútený, svetový poriadok, ktorý môže byť dnes dobrý a zajtra zlý? Radšej budem žiť vo svete prirodzených, mýliacich sa ľudských bytostí, než vo svete dokonalých robotov, ktorí nepoznajú súcit, ľudské porozumenie a sympatiu.

Ale včas sa zdržala. Namiesto toho s predstieraným presvedčením povedala:

"Máte úplnú pravdu. To všetko moja únava. Musíme poslúchať a ísť ďalej."

Uškrnul sa.

"To je už lepšie."

Desiata kapitola

Cesta ako vo sne. Tak jej to pripadalo; s každým dňom čoraz väčšími. Hilary mala pocit, akoby bola celý život cestovala so svojimi piatimi čudnými spoločníkmi. Vykročili z ušliapanej cesty do prázdna. V podstate sa táto ich cesta nedala nazvať útekem. Predpokladala, že všetci sa na ňu vydali dobrovoľne; boli slobodní, čiže mohli ísť, kam chceli. Pokiaľ vedela, nikto z nich nespáchal nejaký zločin, nikoho nehľadala polícia. A

predsa sa robili úzkostlivé opatrenia, aby nezanechali za sebou nijaké stopy. Niekedy sa čudovala, prečo je to tak, veď neboli utečenci. Akoby sa postupne vzdávali svojej totožnosti a stávali sa kýmsi iným.

V jej prípade to bolo naozaj tak. Opustila Anglicko ako Hilary Cravenová a teraz je z nej Olive Bettertonová. Možno preto mala ten čudný pocit neskutočnosti pocit, že už nie je celkom sama sebou. Cítila, že sa stáva vážnejšou a prísnejšou, čo pripisovala vplyvu svojich spoločníkov.

Uvedomila si, že sa ich bojí. Nikdy predtým nestránila dlhší čas v dôvernej blízkosti géniov. Teraz videla géniov zblízka a v génioch je vždy čosi nie celkom normálne, čo pôsobí na ľudí s obvyčajným zmýšľaním a cítením deprimujúco. Každý z tých piatich bol iný, a predsa mali všetci jednu spoločnú črtu - zvláštny vášnivý zápal, cieľavedomosť, v ktorej bolo čosi desivé. Každý z tých piatich bol svojím spôsobom vášnivý idealista. Doktor Barron túžil len po jednom: byť znova v svojom laboratóriu, robiť výpočty a pokusy, pracovať s neobmedzenými peniazmi a s neobmedzenými prostriedkami. Pracovať pre čo? Pochybovala, že by si bol niekedy položil takúto otázku. Raz jej hovoril o nesmiernej ničivej sile, ktorá sa zmestí do jednej malej skúmavky a ktorou by mohol zničiť celý obrovský kontinent. Vtedy sa ho spýtala:

"Ale urobili by ste to, keby na to prišlo? Naozaj by ste to urobili?"

Pozrel na ňu trochu prekvapene a odpovedal:

"Pravdaže. Urobil by som to, keby to bolo potrebné."

Povedal to celkom normálne. A pokračoval:

"Bolo by úžasne zaujímavé pozorovať celý priebeh, celý postup." A doložil s hlbokým vzdychom. "Viete, všeličo ešte neviem, všeličo treba ešte zistiť."

V tom okamihu ho Hilary pochopila. Pochopila stanovisko človeka ovládaného jedinou túžbou - túžbou po poznaní, pre ktorú smrť miliónov ľudských bytostí nehrala dôležitú úlohu. Bolo to hľadisko, a svojím spôsobom nie nízke hľadisko. K Helge Needheimovej cítila väčší odpor. Nemkina spupná povýšenosť ju provokovala k vzburе. Petersa mala rada, hoci občas ju odpudzoval a ľakal náhly záblesk fanatizmu v jeho očiach. Raz mu povedala:

"Nejde vám o to, aby ste vytvorili nový svet. Chcete len zničiť starý svet, a urobili by ste to s pôžitkom."

"Mýlite sa, Olive. Ako môžete takto hovoriť?"

"Nie, nemýlim sa. Je vo vás nenávisť. Cítim ju. Nenávisť. Túžba ničiť."

Ericsson bol pre ňu najväčšou záhadou. Mala dojem, že Ericsson je rojko, menej praktický než Francúz, menej posadnutý mániou ničiť než Američan. Vybádala uňho čudný, fanatický idealizmus severana.

"Musíme zvíťaziť," vravel. "Musíme dobyť svet. Potom môžeme vládnuť."

"My?" spýtala sa.

Prikývol; jemná tvár mu dostala čudný výraz, v očiach sa zračila klamlivá miernosť.

"Áno, my," povedal. "Pár jednotlivcov, od ktorých všetko závisí. Mozgy. Jediné, čo je dôležité."

Hilary sa zamyslela. Kam ideme? Ta, odkiaľ sa toto všetko riadi. Títo ľudia sú šílení, ale každý je šílený inak. Akoby každý z nich sledoval iný cieľ, cieľ za inou víziou. Áno, to je to pravé slovo. Vízie. Od nich sa obrátila v úvahách k pani Calvin Bakerovej. Ona bola iná. Fanatizmus, nenávisť, idealizmus, namyslenosť, vyšší cieľ - to všetko jej bolo cudzie. Nič také Hilary v nej nenachádzala, ani nepozorovala. Bola to žena bez citu a svedomia. Výkonný nástroj v rukách veľkej neznámej sily.

Končil sa tretí deň. Prišli do akéhosi mestečka a vystúpili pred malým hotelom. Ako Hilary zistila, tu sa mali znova preobliecť do európskych šiat. Spala v malej, holej izbičke s bielymi stenami, pripomínajúcej kláštornú celu. Na svitaní ju pani Bakerová zobudila.

"O chvíľu odchádzame," povedala jej. "Lietadlo už čaká."

"Lietadlo?"

"Áno, moja drahá. Vraciame sa k civilizovanému cestovaniu, vďaka bohu."

Asi po hodinovej ceste autom prišli na letisko, kde ich už čakalo lietadlo. Bolo to podľa všetkého vyradené vojenské letisko. Pilot bol Francúz. Leteli niekoľko hodín, tentoraz ponad vrchy. Hilary sa dívala z lietadla na zem a uvažovala, aký je svet zhora všade rovnaký. Vrchy, doliny, cesty, domy. Človeku, ktorý sa nevyznal v leteckve, zdali sa všetky miesta úplne rovnaké. Mohol iba povedať, že niektoré kraje sú hustejšie osídlené než iné. A keď lietadlo letelo nad mrakmi, väčšinou sa nedalo vidieť nič.

Hneď po poludní sa lietadlo začalo spúšťať a krúžiť. Leteli ešte vždy nad vrchmi, ale pod nimi bolo vidieť veľkú, trocha sa zvažujúcu náhornú planinu. Bola tam dobre označená pristávacia plocha a vedľa nej biela budova. Pristáli bezchybne.

Pani Bakerová viedla ostatných k budove. Stáli tam dve výkonné autá, pri ktorých čakali šoféri. Bolo to zrejme nejaké súkromné letisko, lebo nikde nebolo vidieť letecký personál.

"Koniec cesty," povedala veselo pani Bakerová. "Teraz všetci pôjdeme dnu, poumývame sa a osviežime. A potom nasadneme do áut."

Ujali sa ich dvaja arabskí sluhovia. Keď sa umyli a osviežili, sadli si ku káve, sendvičom a pečivu.

Potom pani Bakerová pozrela na hodinky.

"Tak sa majte dobre, moji milí," povedala. "Tu vás opustím."

"Vraciate sa do Maroka?" spýtala sa prekvapená Hilary.

"Eštežečo," povedala pani Calvin Bakerová. "Veď som zhorela pri havárii lietadla. Nie, tentoraz pôjdem inde."

"Ale niekto vás môže spoznať," povedala Hilary. "Ľudia, s ktorými ste sa stretli v hoteli v Casablanke alebo vo Feze."

"Čoby," povedala pani Bakerová. "To bude omyl. Mám už iný pas, hoci je pravda, že moja sestra, pani Calvin Bakerová, zahynula pri leteckej katastrofe. Sme si so sestrou veľmi podobné." Doložila: "A ľuďom, s ktorými sa človek bežne stretáva v hoteloch, zdajú sa všetky americké turistky veľmi podobné."

Áno, pomyslela si Hilary, to je pravda. Pani Bakerová mala všetky vonkajšie charakteristické črty priemernej Američanky. Úhľadný zovňajšok, starostlivo upravené vlasy, monotónny džavotavý hlas. Vnútorne charakteristické črty starostlivo maskovala, alebo, uvedomila si Hilary, nijaké nemala. Pani Calvin Bakerová ukazovala svetu a svojim spoločníkom len fasádu, ale čo bolo za tou fasádou, to sa nedalo ľahko uhádnuť. Akoby schválne potláčala v sebe individuálne črty, ktorými sa jedna osoba líši od druhej.

Hilary mala chuť jej to povedať. Stáli s pani Bakerovou trochu bokom od ostatných.

"Človek sa vo vás nevyzná," povedala Hilary. "Aká vlastne ste?"

"A načo to máte vedieť?"

"Áno, načo? A predsa cítim, že by som to mala vedieť. Viete, cestovali sme spolu za okolností, ktoré ľudí zbližujú, a preto sa mi zdá čudné, že o vás nič neviem. Aspoň nič podstatné, napríklad, čo cítite a ako uvažujete, čo máte rada alebo nerada, čo je pre vás dôležité a čo nie."

"Ste veľmi hlbavá duša., moja milá," povedala pani Bakerová. "Ak prijmete dobrú radu, odvyknite si od toho,"

"Ani neviem, z ktorej časti Spojených štátov pochádzate."

"To nie je dôležité. Skoncovala som so svojou vlasťou. Z istých dôvodov sa ta už nikdy nemôžem vrátiť. Keby som sa mohla tej krajine za všetko odplatiť, s radosťou to urobím."

Na okamih sa jej vlúdila do tváre a hlasu pomstychtivá zloba. Ale vzápätí už zasa hovorila normálnym, veselým tónom.

"Tak sa majte dobre, pani Bettertonová. Želám vám príjemné stretnutie s manželom."

Hilary povedala bezradne:

"Neviem ani, kde som, v akej časti sveta."

"Och, to je ľahké. Teraz to už netreba tajiť. Ste v odľahlej časti pohoria Atlas. To je dosť blízko ..."

Pani Bakerová odišla rozlúčiť sa s ostatnými. Ešte raz im veselo zakývala rukou a vykročila po leteckej ploche. Lietadlo si už doplnilo zásoby benzínu a pilot vedľa neho čakal len na ňu. Hilary mierne zamrazilo. Cítila, že to je jej posledné spojivo so svetom. Peters, ktorý stál vedľa nej, zrejme uhádol jej pocity.

"Miesto, odkiaľ niet návratu," povedal ticho. "Myslím, pre nás."

Doktor Barron povedal Hilary:

"Ešte vždy máte odvahu, madame, alebo sa vám v tejto, chvíli. žiada rozbehnúť sa za svojou americkou priateľkou, nastúpiť s ňou do lietadla a vrátiť sa - naspäť do sveta, z ktorého ste odišli?"

"Mohla by som, keby som chcela?" spýtala sa Hilary.

Francúz pokrčil plecami.

"To veru neviem."

"Mám na ňu zavolať?" spýtal sa Andy Peters.

"Nie!" povedala Hilary ostro.

Helga Needheimová pohrdavo poznamenala:

"Pre slabochov tu niet miesta."

"Ona nie je slaboch," povedal doktor Barron mätko. "Len si dáva otázky ako každá inteligentná žena."

Veľavýznamne zdôraznil slovo "inteligentná". Ale Nemky sa jeho tón nedotkol. Opovrhovala všetkými Francúzmi a nikdy nezapochybovala o vlastnej prevahe. Ericsson povedal svojím tenkým nervóznym hlasom:

"Keď raz človek dosiahol slobodu, môže ešte uvažovať o návrate?"

Hilary povedala:

"Ale ak nie je možné sa vrátiť, alebo ak si človek nemôže slobodne zvoliť návrat, potom to nie je sloboda."

Prišiel jeden zo sluhov a povedal:

"Ak sa vám páči, môžete nasadnúť do áut, sú pripravené na odchod."

Vyšli dverami na druhej strane budovy. Stáli tam dva cadillaky s uniformovanými šoférmi. Hilary povedala, že by radšej sedela vpredu pri šoférovi. Vysvetlila, že od kolísavého pohybu veľkých áut jej býva nevoľno. Nikto nič nenamietal. Cestou sa Hilary zhovárala so šoférom o počasí, o skvelom stroji auta. Po francúzsky hovorila dosť dobre a plynne, a šofér ochotne odpovedal. Správal sa celkom prirodzene a normálne.

"Ako je to ďaleko?" spýtala sa napokon.

"Z letiska do nemocnice? Pôjdeme asi dve hodiny, madame."

Jeho slová Hilary nepríjemne prekvapili. Už v hoteli, kde naposledy nocovali, si všimla, že Helga Needheimová sa preobliekla do uniformy nemocničnej ošetrovateľky, ale vtedy tomu nepripisovala nijaký význam. Teraz už chápala.

"Povedzte mi niečo o nemocnici," poprosila šoféra..

Nadšene sa rozhovoril:

"Ach, madame, takú nemocnicu treba pohľadať. Zariadenie najmodernejšie na svete. Doktori, čo ju navštevujú, si ju nevedia prenachváliť. Robí sa tam veľká služba ľudstvu."

"Určite," odpovedala Hilary. "Áno, áno, určite."

"Sú to úbožiaci," pokračoval šofér. "Kedysi ich posielali na opustené ostrovy, aby tam biedne zahynuli. Ale nová liečba doktora Koliniho je veľmi úspešná, mnohí sa úplne vyliečia. Aj tí, u ktorých choroba už značne pokročila."

"Zdá sa, že ju postavili na veľmi opustenom mieste," povedala Hilary.

"Veru, akóže inak. Úrady na tom trvajú. Ale je tu dobrý vzduch, výborný vzduch. Pozrite, madame, už ju vidieť." Ukázal dopredu.

Blížili sa k prvým výbežkom pohoria a na svahu jedného vrchu svietila dlhá biela budova.

"To nebola maličkosť," povedal šofér, "postaviť takú budovu tu vo vrchoch. Muselo to stáť fantastické peniaze. Za veľa vďačíme, madame, bohatým filantropom sveta. Tí nie sú takí skúpi ako vlády, ktorým je ľúto vydať na niečo peniaze. Tu peniaze tiekli prúdom. Náš patrón vraj patrí medzi najbohatších ľudí sveta. A to, čo tu postavil, pomôže zmierniť ľudské utrpenie."

Viedol auto po klukatej ceste. Napokon zastali pred veľkou zamrežovanou železnou bránou.

"Tu musíte vystúpiť, madame," povedal šofér. "S autom ma ta dnu nepustia. Garáže sú o kilometer ďalej."

Cestujúci vystúpili z áut. Na bráne bola šnúra od cengáča, no nestačili sa jej dotknúť, a už sa brána pred nimi pomaly otvorila. Postava v bielej tunike, s čiernou usmievavou tvárou, im s úklonom naznačila, aby vstúpili. Prešli bránou; na jednej strane za vysokým drôteným plotom bol veľký dvor, kde sa prechádzali ľudia. Keď sa títo ľudia obrátili, aby si obzreli návštevníkov, Hilary zdesene zhíkla.

"Veď sú to malomocní!" vykrikla. "Malomocní!"

Zachvela sa hrôzou.

Jedenásta kapitola

Brána kolónie malomocných sa za nimi s kovovým buchnutím zavrela. Ten zvuk zasiahol Hilarino otrasené vedomie ako desivý signál neodvratného konca. Akoby jej hovoril: Vzdať sa všetkej nádeje, kto sem vstupuješ... To je koniec, myslela si... naozaj koniec. Všetky prípadné cesty k ústupu boli definitívne odrezané.

Teraz bola sama medzi nepriateľmi a v najbližších minútach bude čeliť svojmu odhaleniu a pádu.

Uvedomovala si to celý deň, ale akýsi neporaziteľný optimizmus ľudského ducha, akási húževnatá viera v záchranu jej zastierala tento fakt. V Casablanke sa spýtala Jessopa: "A čo bude, keď sa stretnem s Tomom Bettertonom?" Vážne jej odpovedal, že vtedy bude v skutočnom nebezpečenstve, ale že jej dovtedy azda bude môcť zabezpečiť ochranu. Hilary však teraz videla, že to sa mu nepodarilo.

Ak ochranou, na ktorú sa Jessop spoliehal, bola "slečna Hetheringtonová", nuž "slečnu Hetheringtonovú" prekabátili a vo Feze si musela priznať úplnú porážku. A vôbec, mohla jej slečna Hetheringtonová nejako pomôcť?

Skupina cestujúcich prišla na miesto, odkiaľ nebolo návratu. Hilary sa hrala so smrťou a prehrala. A teraz vedela aj to, že Jessopova diagnóza bola správna. Už sa jej nechcelo umrieť. Chcela žiť. Chuť do života sa jej znova vrátila s plnou silou. Myslela na Nigela a na Brendin hrobček so smutným ľútostivým údivom, ale nebolo to už studené, tupé zúfalstvo, ktoré ju nútilo hľadať zabudnutie v smrti. Myslela si: - Znova žijem, vyliečená, vyrovnaná... a teraz som s ňa potkan v pasci. Keby som z nej mohla nejako uniknúť...

Niežeby nebola premýšľala o tom probléme už predtým. Ale teraz si nechtiac musela priznať, že keď raz bude stáť zoči-voči Bettertonovi, nebude už pre ňu úniku ...

Betterton povie: "To predsa nie je moja žena ..." A hotovo. Pohľady sa obrátia k nej... odhalenie ... špión medzi nami...

Je azda nejaké iné riešenie? Čo keby ona začala prvá? Čo keby vykrikla, prv než Tom Betterton stihne otvoriť ústa:

"Kto ste? Vy nie ste môj muž." Keby vedela dobre zahrať rozhorčenie, úžas, hrôzu - podarilo by sa jej vyvolať pochybnosti? Pochybnosti, či Betterton je Betterton, či to nie je nejaký iný vedec, ktorého poslali namiesto neho. Inými slovami, špión. Ale ak tomu uveria, chudák Betterton bude v kaši. Lenže - myšlienky jej unavene krúžili hlavou - ak Betterton je zradca, človek, ktorý za peniaze prezradil tajomstvá svojej vlasti, prečo má naňho brať ohľad? Aké ťažké je správne zhodnotiť lojálnosť a nelojálnosť - a vôbec správne posudzovať ľudí a veci... V každom prípade to stojí za pokus - vyvolať pochybnosti.

S pocitom, akoby mala závrat, sústredila sa znova na svoje okolie. Myšlienky jej v podvedomí ďalej horúčkovo krúžili a behali ako potkan lapený v pasci. Pritom však jej triezve vedomie ďalej hralo pridelenú úlohu.

Neveľkú skupinu ľudí z vonkajšieho sveta privítal pekný vysoký muž - zrejme lingvista, lebo každému z príchodzích povedal dve-tri slová v jeho či jej rodnej reči.

"Enchanté de faire votre connaissance, mon cher doc-teur,"¹ povedal doktorovi Barronovi, potom sa obrátil k nej:

"Á, pani Bettertonová, sme veľmi radi, že vás tu môžeme privítať. Bojím sa, že ste mali dlhú, komplikovanú cestu. Váš manžel sa má veľmi dobre, a prirodzene, netrpezlivo vás očakáva."

Diskrétno sa na ňu usmial; ale chladné bledé oči, ako si Hilary všimla, sa mu neusmievali.

"Iste ho už chcete vidieť," doložil.

Hilary sa zakrútila hlava - marilo sa jej, že skupina sa okolo nej približuje a zasa vzdáva ako morské vlny.

Andy Peters ju podoprel rukou.

"Neviem, či ste o tom počuli," povedal mužovi, ktorý ich privítal. "Pani Bettertonová prežila v Casablanke haváriu lietadla a mala ťažký otras mozgu. Cesta ju veľmi unavila. Je rozrušená z toho, že sa má stretnúť so svojim manželom. Myslím, že by si mala ihneď ľahnúť do zatemnenej miestnosti."

Hilary cítila láskavosť jeho hlasu, ramena, ktoré ju podopieralo. Znova sa zatackala. Bolo by ľahké, až smiešne ľahké pokrčiť kolená, bezvládne klesnúť... predstierať mdlobu - alebo aspoň slabosť blízku mdlobe. Položili by ju na posteľ v zatemnenej

1 Teší ma, že vás poznávam, milý doktor (fr.)

miestnosti - odhalenie by sa aspoň na nejaký čas odložilo ... Ale Betterton by prišiel za ňou - ako každý manžel. Príde, skloní sa nad posteľ, a len čo sa trochu rozhládí v šere a uvidí nejasné obrysy jej tváre, začuje jej hlas, ihneď zistí, že to nie je jeho žena.

Odvaha sa jej vrátila. Vzpriamila sa, tvár jej znova dostala farbu. Zdvihla hlavu.

Ak to má byť jej koniec, bude mu čeliť s odvahou. Pôjde k Bettertonovi, a keď ju zavrhne, pokúsi sa o poslednú lož, pokúsi sa o ňu seabedome, bez strachu:

"Nie, pravdaže nie som vaša žena - je mi nesmierne ľúto, je to strašné - je mŕtva. Bola som s ňou v nemocnici, keď umierala. Sľúbila som jej, že sa k vám nejako dostanem a odovzdám vám jej posledný odkaz. Urobila som to rada. Viete, sympatizujem s tým, čo ste urobili - čo robíte všetci. Chcem vám pomáhať ..."

Slabé, slabé, veľmi slabé... A vysvetľovať všelijaké nepohodlné podrobnosti - falošný pas... falšovaný akreditív ... Áno, ale človeku niekedy prejdú aj najbezočivejšie klamstvá - ak klame dosť seabedome - ak má na to dosť silnú osobnosť. Rozhodne je lepšie padnúť v boji, než - vzdať sa.

Ovládla sa a jemne striasla Petersovu ruku.

"Nie, musím vidieť Toma," povedala. "Musím ísť k nemu - hneď - prosím vás."

Vysoký muž chápavo prikývol. S účasťou. (Hoci jeho bledé oči ostali chladné a ostražité.)

"Pravdaže, pravdaže, pani Bettertonová. Dokonale chápem vaše pocity. Á, tu je slečna Jennsonová."

Pripojilo sa k nim chudé dievča v okuliarech.

"Slečna Jennsonová, zoznámte sa: pani Bettertonová, Fräulein² Needheimová, doktor Barron, pán Peters, doktor Ericsson. Zavedte ich do registračnej kancelárie, prosím. Ponúknite im občerstvenie. Prídem k vám o pár minút. Len odprevadím pani Bettertonovú k jej manželovi. O chvíľu sa vrátim.

Obrátil sa znovu k Hilary a povedal:

"Podťe so mnou, pani Bettertonová."

Vykročil napred, ona za ním. Na mieste, kde sa chodba

2 Slečna (nem.)

zatáčala, naposledy sa obzrela cez plece. Andy Peters sa ešte vždy za ňou díval. Mal v tvári trochu zmätený, nešťastný výraz - na chvíľu mala dojem, že chce ísť s ňou. Zrejme vycítil, že čosi nie je v poriadku. Vycítil to z jej správania, ale nevedel, o čo ide.

Hilary sa trochu zachvela a pomyslela si: - Možno ho vidím naposledy ... - A keď mala zabočiť za roh chodby, zdvihla ruku a zakývala mu ...

Jej sprievodca medzitým živo hovoril:

"Tadeto, pani Bettertonová. Obávam sa, že sa v našich budovách sprvu nebudete vyznať, je tu toľko chodieb a všetky sú rovnaké."

Je to ako vo sne, myslela si Hilary, vo sne o nekonečných bielych, hygienických chodbách, po ktorých človek kráča, zahýba za roh, kráča ďalej a nikdy nenachádza východ ...

Povedala:

"Netušila som, že to bude - nemocnica."

"Nie, pravdaže nie. Nemohli ste tušiť nič, však?"

V hlase sa mu ozývala sadistická škodoradosť.

"Museli ste sem ísť, ako sa vraví, 'naslepo'. Mimochodom, volám sa Van Heidem. Paul Van Heidem."

"Všetko je tu také čudné - a trocha strašné," povedala Hilary. "Tí malomocní..."

"Áno, áno, pravdaže. Bizarné - a obvyčajne veľmi nečakané. Novopríchodzí sú nepríjemne prekvapení. Ale zvyknú si na nich - áno, časom si na nich zvyknú."

Zachechtal sa.

"Vždy som to považoval za veľmi vtipný nápad."

Zrazu zastal.

"Teraz pôjdeme hore schodmi - a neponáhľajte sa. Pomaličky. Hneď sme tam."

Hneď sme tam ... hneď sme tam ... Schody k smrti... Vyššie ... vyššie ... strmé schody, strmšie ako európske. A teraz ešte jedna hygienická chodba a Van Heidem zastal pri dverách. Zaklopal, počkal, potom ich otvoril.

"Á, Betterton - konečne sme tu. Vaša žena."

Trocha obradne ustúpil nabok.

Hilary vošla do izby. Neváhať. Necúvať. Hlavu hore. Vpred k záhube.

Pri obluku napoly obrátený k nim stál muž, neobyčajne pekný muž. Hilary sa naňho prekvapene zadívala. Ten plavovlasý krásavec je teda Tom Betterton? Vôbec si ho tak nepredstavovala. Na fotografii, ktorú jej ukázali, nevyzeral ani trocha ...

Práve tento zmätený okamih prekvapenia rozhodol. Áno, urobí svoj prvý zúfalý krok.

Pohla sa napred, potom náhle cúvla. Hlas jej zaznel prekvapene, sklamente ...

"Ale - to nie je Tom. To nie je môj manžel..."

Zahrála to dobre, sama to cítila. Dramaticky, ale nie priveľmi dramaticky. Preniesla na Van Heidema udivený, spýtavý pohľad.

A tu sa Tom Betterton zasmial. Bol to tichý, pobavený, takmer víťazoslávny smiech.

"Dobré, Van Heidem, čo?" povedal. "Vlastná žena ma nepozná."

Štyrmi rýchlymi krokmi pristúpil k nej a mocne ju objal.

"Moja drahá Olive. Pravdaže ma poznáš. Som naozaj Tom, hoci nemám tú istú tvár ako predtým."

Pritisol tvár na jej líce, pery k jej uchu a ticho zašepkal:

"Nahrávajú mi. Prosím vás. Nebezpečenstvo."

Na okamih ju pustil, znova ju objal.

"Moja drahá. Mám pocit, akoby sme sa neboli videli roky - dlhé roky. Ale konečne si tu."

Cítila varovný tlak jeho prstov pod lopatkami; k čomusi ju nabádali, vysielali jej naliehavú správu.

Až po chvíli ju pustil, trocha ju od seba odtiahol a pozrel jej do tváre.

"Ešte vždy tomu nemôžem uveriť," povedal so vzrušeným smiechom. "Ale teraz už veríš, že som to ja, však?"

Uprel na ňu spaľujúci pohľad, v ktorom sa ešte vždy zračila výstraha.

Nechápala - nemohla to pochopiť. Ale bol to zázrak z nebies a Hilary sa s chuťou pribrala zahrať svoju úlohu.

"Tom," povedala priškrteným hlasom, za ktorý sa v duchu pochovala. "Ach, Tom - ale čo ..."

"Plastická chirurgia. Je tu Hertz z Viedne. Hotový chodiaci zázrak. Nevrav, že ti je ľúto za mojím primliaždeným nosom."

Znova ju pobožkal, tentoraz zľahka, nenútene, potom sa obrátil k prizierajúcemu sa Van Heidemovi s ľahkým previnilým smiechom.

"Prepáčte nám tie výlevy, Van Heidem," povedal.

"Ale prosím, prosím ..." Dán sa zhovievavo usmial.

"Tak dlho sme sa nevideli," povedala Hilary, "a ja..." Trocha sa zatackala. "Ja ... môžem si sadnúť?"

Tom Betterton jej rýchlo pristrčil stoličku.

"Pravdaže, moja drahá. Si iste unavená. Tá hrozná cesta. A tá havária lietadla. Neuveriteľné, že si to prežila."

(Teda majú veľmi dobré spojenie so svetom. Vedia všetko o havárii lietadla.)

"Odvtedy mám strašne pomotanú hlavu," povedala Hilary s rozpačitým smiechom. "Som zábudlivá, všetko si pletiem a mám hrozné bolesti hlavy. A napokon ten šok - namiesto môjho muža úplne neznámy človek. Som tak trocha ruina, môj drahý. Bojím sa, že ti tu budem na oštaru."

"Ty, a na oštaru? Nikdy. Len budeš musieť nejaký čas odpočívať, to je všetko. Na to tu budeš mať fúru času."

Van Heidem sa taktne pohol k dverám.

"Opustím vás," povedal. "Keby ste o chvíľu odprevadili svoju ženu do registračnej kancelárie, dobre, Betterton? Akiste chcete byť chvíľku sami."

Vyšiel a zavrel za sebou dvere.

Betterton si ihneď kľakol k Hilary a pritisol tvár k jej plecu.

"Moja najdrahšia," povedal.

A Hilary znova pocítila varovný tlak jeho prstov. Šepot taký tichý, že ho takmer nebolo počuť, bol naliehavý a dôrazný.

"Pokračujte. Môže tu byť mikrofón - nedá sa vedieť."

Veru tak. Nedá sa vedieť... Strach - neistota - nebezpečenstvo - večne nebezpečenstvo - cítila ho v ovzduší.

Tom Betterton čupel pri jej stoličke.

"To je skvelé, že ťa zasa vidím," povedal mätko. "A predsa - vieš, je to ako sen. Akoby to nebolo naozaj. Cítiš to aj ty?"

"Áno, je to tak - sen - že som tu - s tebou - konečne. Akoby to ani nebola pravda, Tom."

Položila mu obe ruky na plecía. Dívala sa naňho s úsmevom na perách. (Mohli ich aj pozorovať, nielen odpočúvať.)

Chladne a pokojne ho pozorovala. Nervózny, pekný muž niečo nad tridsať, veľmi vystrašený - muž, ktorý je takmer na konci svojich síl - muž, ktorý sem zrejme prišiel plný nádejí a teraz sa z neho stalo - toto.

Po prekonaní prvej ťažkej prekážky hrala Hilary svoju rolu s čudným vnútorným rozjarením. Musí naozaj byť Olive Bettertonovou. Konať, ako by konala Olive, cítiť, ako by cítila Olive. A život bol taký neskutočný, že byť niekým iným sa jej zdalo celkom prirodzené. Nieкто, kto sa volal Hilary Cravenová, zahynul pri havárii lietadla. Odteraz si na ňu ani nespomenie. .

Namiesto toho si usilovne pripomínala lekcie, ktoré si tak svedomite naštudovala.

"Od Firbanku mi to pripadá ako večnosť," povedala. ""Whiskers - pamätáš sa na Whiskers? Mala mačiatka - hneď po tom, ako si odišiel. Stalo sa toľko príhod, o ktorých ani nevieš. Práve to sa mi zdá také zvláštne."

"Viem. Človek zahadzuje starý život a začína nový."

"A - je ti tu dobre? Si šťastný?"

Nevyhnutná otázka, akú by položila každá starostlivá manželka.

"Je to tu skvelé." Tom Betterton narovnal plecía, vztýčil hlavu. Z usmievavej, sebavedomej tváre sa na Hilary dívali nešťastné, vylakané oči. "Stredisko je dokonale vybavené. Peniazmi sa nešetří. Pracovné podmienky vynikajúce. A tá organizácia. Čosi neuveriteľné."

"Áno, to verím. Moja cesta - prišiel si sem tak ako ja?"

"O tom sa nehovorí. Nie, neber to ako výčitku. Ale - vieš, musíš sa naučiť, ako to tu chodí."

"A malomocní? Je to naozaj kolónia malomocných?"

"Áno. Prává kolónia malomocných. Pracuje tam skupina lekárov, ktorí robia veľmi dobrý výskum. Ale kolónia je úplne oddelená. Nemusíš mať obavy. Je to len - dômyselná kamufláž."

"Chápem." Hilary sa poobzerala. "To je náš byt?"

"Áno. Obývačka, kúpeľňa, za ňou spálňa. Poď, poukazujem ti to."

Vstala a šla za ním cez krásnu kúpeľňu do priestrannej spálne s dvojitou manželskou posteľou, veľkými vstavanými skriňami, toaletným stolíkom a knižničkou pri posteli. Hilary nakukla do skrine a usmiala sa.

"Neviem, čo sem dám," poznamenala. "Ostalo mi len to, čo mám na sebe."

"Och, o to najmenej. Môžeš mať šiat, koľko chceš. Je tu oddelenie módy so všetkým príslušenstvom, kozmetické výrobky, všetko. A všetko prvotriedne. Stredisko je úplne sebestačné - dostaneš tu všetko, čo potrebuješ. Nemusíš už nikdy odtiaľto odísť."

Povedal tie slová normálnym tónom, ale Hilariným citlivým ušiam neušiel ich zúfalý podtón.

Nemusíš už nikdy odtiaľto odísť. Nemôžeš už nikdy odtiaľto odísť. Vzdať sa každej nádeje, kto sem vstupuje... . Pohodlne zariadená kľetka. Či pre toto opustili všetci títo vedci svoju vlasť, svojich blízkych, svoj normálny život? Doktor Barron, Andy Peters, mladý Ericsson s tvárou rojka, spupná Helga Needheimová? Vedeli, čo tu nájdu? Budú spokojní? Je to to, čo chceli?

Pomyslela si: - Radšej sa nebudem priveľa vypytovať... možno nieкто načúva.

Naozaj nieкто počúval? Špehovali ich? Tom Betterton si to zrejme myslel. Ale mal pravdu? Alebo to boli iba nervy - hystéria?

Videla, že Tom Betterton je už na pokraji nervového zrútenia.

- Áno, - pomyslela si neveselo, - a takáto budeš o pol roka aj ty, moja milá ...

Čo to spraví s ľuďmi, takýto život?

Tom Betterton jej povedal:

"Nechceš si ľahnúť - oddýchnuť?"

"Nie . ." zaváhala. "Teraz nie."

„Tak ťa odprevadím do registračnej kancelárie."

„Do registračnej kancelárie?"

"Každý, kto sem príde natrvalo, musí prejsť registračnou kanceláriou. Zapišu si tam o tebe všetky údaje. Zdravotný stav, zuby, krvný tlak, krvná skupina, psychologické reakcie, záľuby, averzie, alergie, schopnosti, sklony."

"Ako na vojne - či ako v nemocnici?"

"Oboje," povedal Tom Betterton, "Tunajšie vedenie si potrpí na dôkladnosť."

Znova ju pobozkal - bol to čudný, naoko nežný, ba vášnivý bozk, ktorý bol v skutočnosti studený ako ľad.

Veľmi ticho jej zašepkal do ucha: "Pokračujte," a nahlas, povedal: "A teraz poďme dolu do registračnej kancelárie."

Dvanásta kapitola

Registračnú kanceláriu viedla žena, ktorá vyzerala ako prísna detská vychovávateľka. Vlasy mala stočené do nepekného kontu a nosila cviker. Prikývla, keď Betterton vstúpil do prísne zariadenej kancelárie.

"Á, dovedli ste pani Bettertonovú," povedala. "To je dobre."

Hovorila po anglicky veľmi dobre, ale výslovnosť mala až neprirodzene precíznu, z čoho Hilary usúdila, že je asi cudzinka. Bola to Švajčiarka. Ukázala Hilary na stoličku, otvorila zásuvku a vytiahla odtiaľ formulár, ktorý začala rýchlo vyplňovať. Tom Betterton povedal dosť rozpačito:

"Tak, Olive, ja ťa tu nechám."

"Dobre, pán Betterton. Najlepšie je vybaviť si všetky formality hneď."

Betterton vyšiel a zavrel za sebou dvere. Robotka, ako Hilary Švajčiarku v duchu nazvala, písala ďalej.

"Tak prosím," povedala vecne. "Plné meno. Vek. Miesto narodenia. Meno otca a matky. Vážne choroby. Záľuby. Koníčky. Všetky doterajšie zamestnania. Akademické hodnosti. Oblúbené jedlá a nápoje."

Otázky sa sypali ďalej zdanlivo bez konca. Hilary odpovedala takmer mechanicky. Teraz bola rada, že ju Jessop tak dobre vyškoliť. Všetky údaje ovládala tak bezchybne, že jej odpovede prichádzali automaticky, bez prestávok či uvažovania. Napokon robotka vyplnila poslednú rubriku a povedala:

"Tak to by bolo pre naše oddelenie všetko. Teraz pôjdete k doktorke Schwartzovej na lekársku prehliadku."

"Naozaj?" povedala Hilary. "A musí to byť? Zdá sa mi to úplne zbytočné."

"My si tu potrpíme na dôkladnosť, pani Bettertonová. Chceme mať o všetkom záznamy. Doktorka

Schwartzová sa vám bude veľmi páčiť. Od nej pôjdete k doktorovi Rubekovi."

Doktorka Schwartzová bola veľmi milá plavovláska. Dôkladne Hilary prehliadla a potom povedala:

"Tak. Hotovo. Teraz pôjdete k doktorovi Rubekovi."

"Kto je doktor Rubek?" spýtala sa Hilary. "Ďalší lekár?"

"Doktor Rubek je psychológ."

"Nechcem psychológa. Nemám rada psychológov."

"Ale, pani Bettertonová, nemusíte sa hneď plašiť. Nebudete sa musieť podrobiť nijakej liečbe. Iba s vami urobí inteligenčný a typologický test."

Doktor Rubek bol vysoký, melancholický, asi štyridsaťročný Švajčiar. Pozdravil Hilary, pozrel na kartu, ktorú mu podala doktorka Schwartzová a spokojne pokýval hla-vou.

"Váš zdravotný stav je dobrý, to ma teší," povedal. "Pre-" žili ste nedávno haváriu lietadla, však?"

"Áno," povedala Hilary. "Ležala som štyri či päť dní v nemocnici v Casablanke."

"Štyri či päť dní je málo," povedal doktor Rubek vyčítavo. "Mali ste tam ostať dlhšie."

"Nechcela som tam ostať dlhšie. Chcela som pokračovať v ceste."

"To je pochopiteľné, lenže po otrasoch mozgu by sa malo dlho ležať. Navonok sa môže zdať, že ste celkom zdravá, ale môže to mať vážne následky. Áno, vidím, že vaše nervové reflexy nie sú celkom, ako by mali byť. Čiastočne vzrušenie z cesty a čiastočne, to je zrejmé, následkom otrasu. Bolieva vás hlava?"

"Áno, často. Okrem toho som veľmi roztržitá a zabudlivá."

Hilary cítila, že práve tento bod musí ustavične zdôrazňovať. Doktor Rubek chlácholivo prikyvoval.

"Áno, áno, áno. Ale nerobte si starosti. To všetko prejde. Teraz si urobíme niekoľko asociačných testov, aby sme zistili, k akému mentálnemu typu patríte."

Hilary bola trochu nervózna, ale zdalo sa, že všetko ide dobre. Test bol podľa všetkého iba formalita. Doktor Rubek zapisoval rozličné údaje na dlhý formulár.

"To je radosť," povedal napokon, "mať do činenia s niekým (prepáčte mi, madame, a nevysvetľujte si zle, čo vám poviem), mať do činenia s niekým, kto nie je génius."

Hilary sa zasmiala.

"Ja ním teda určite nie som," povedala.

"Na šťastie pre vás," povedal doktor Rubek. "Môžem vás ubezpečiť, že takto sa vám bude žiť oveľa pokojnejšie." Vzdychol. "Ako iste chápete, mám tu do činenia väčšinou s bystrými, ale pritom veľmi citlivými intelektmi, ktoré sa ľahko vychýľujú z rovnováhy a veľmi podliehajú emocionálnym tlakom. Vedec, madame, nie je chladné, pokojné individuum, ako ho opisujú v románoch. Pokiaľ ide o citovú labilitu," vravel doktor

Rubek zamyslene, "medzi vynikajúcim tenistom, primabalerínou a nukleárnym fyzikom je v podstate len veľmi malý rozdiel."

"Možno máte pravdu," povedala Hilary a spomenula si, že Olive Bettertonová žila niekoľko rokov medzi vedcami. "Áno, niekedy bývajú naozaj dosť temperamentní."

Doktor Rubek výrečným gestom vyhodil ruky.

"Neverili by ste," povedal, "k akým citovým výbuchom tu dochádza. Hádky, žiarlivosť, urážlivosť. Musíme s tým niečo robiť. Zato vy, madame," usmial sa, "vy patríte do kategórie, ktorá je tu vzácna. Šťastná kategória, ak sa môžem tak vyjadriť."

"Nerozumiem vám dobre. Prečo vzácna?"

"Manželky," povedal doktor Rubek. "Manželiak tu veľa nemáme. Smie ich sem prísť len veľmi málo. Sú akousi osviežujúcou protiváhou ich geniálnych, citove nevyrovnaných manželov a kolegov ich manželov."

"Čím sa tu manželky zamestnávajú?" spýtala sa Hilary.

Na ospravedlnenie doložila: "Viete, všetko je tu pre mňa ešte nové. Nevieť, ako sa tu žije."

"Prirodzene. Musíte si na všetko zvykať. Môžete sa tu venovať rozličným koníčkom, zábavám, športu, kultúre. Široké pole činnosti. Život u nás sa vám iste bude páčiť."

"Ako vám?"

Bola to dosť opovážlivá otázka a Hilary chvíľu uvažovala, či bolo múdre mu ju dať. Ale doktor Rubek sa tváril iba pobavene.

"Áno, madame," povedal. "Mám tu pokojný a nesmierne zaujímavý život."

"Necnie sa vám za - Švajčiarskom?"

"Netrpím nostalgiou po vlasti. Nie. Čiastočne preto, že doma som mal veľmi zlé pracovné podmienky. Mal som ženu a deti. Nie som stvorený pre rodinný život, madame. Tu sú podmienky nekonečne priaznivejšie. Mám bohaté možnosti študovať isté aspekty ľudského myslenia, ktoré ma zaujímajú a o ktorých píšem knihu. Nemám nijaké rodinné starosti, nič ma nerozptyľuje, nevyrušuje v práci. To všetko mi dokonale vyhovuje."

"A kam pôjdem teraz?" spytovala sa Hilary, keď doktor Rubek vstal a zdvorilo jej podal ruku.

"Mademoiselle La Roche vás zavedie do odevného oddelenia. Nepochybujem," uklonil sa, "že výsledok bude skvelý."

Po prísnych ženách pripomínajúcich robotov bola mademoiselle La Roche pre Hilary príjemným prekvapením. Kedysi pracovala v jednom z najlepších módných salónov v Paríži a jej vystupovanie bolo vzrušujúco ženské.

"Veľmi ma teší, madame, že vás poznávam. Dúfam, že vám budem užitočná. Keďže ste len teraz prišli a zrejme ste ustatá, navrhujem, aby ste si teraz vybrali len najpotrebnejšie veci. Zajtra a potom celý týždeň si môžete pohodlne poobzerať, čo tu máme. Podľa mňa je veľmi únavné vyberať si veci napochytre. Pokazí vám to všetku radosť z la toilette.¹ A tak by som navrhovala, ak súhlasíte, aby ste si vybrali len súpravu spodnej bielizne, večerné šaty a prípadne tailleur."²

"Ako príjemne to znie," povedala Hilary. "Neviem vám ani povedať, ako čudne sa človek cíti, keď má len zubnú kefku a uterák."

Mademoiselle La Roche sa nákazlivo usmiala. Rýchlo vzala Hilary mieru a zaviedla ju do veľkej miestnosti so vstavanými skriňami. Bolo tu šatstvo každého druhu, ušité z kvalitných látok, dokonalého strihu a všetkých veľkostí. Keď si Hilary vybrala najpotrebnejšie súčiastky garderóby, prešli do kozmetického oddelenia, kde si Hilary vybrala púder, krémy a iné toaletné potreby. To všetko odovzdala mademoiselle La Roche jednej zo svojich pomocníčok, mladej domorodke s tmavou ligotavou pleťou, v čistom bielom plášti, a prikázala jej, aby veci zanesla do Hilarinho bytu.

Hilary mala čoraz intenzívnejší pocit, že sa jej to všetko len sníva.

"Dúfam, že nás onedlho znova navštívte," povedala mademoiselle La Roche milo. "Bude mi veľkým potešením, madame, pomôcť vám vybrať si z našich modelov. Entre nous,³ moja práca ma

1 Šaty (fr.)

2 Kostým (fr.)

3 Medzi nami (fr.)

niekedy neuspokojuje. Naše vedkyne sa málo zaujímajú o la toilette. Len pred polhodinou som tu mala vašu spolucestujúcu."

"Helgu Needheimovú?"

"Áno, tak sa volala. Pravda, ona je Boche,⁴ a s Boches si veľmi nerozumieme. Nie je vlastne vôbec škaredá, len by sa mala väčšmi starať o svoju postavu; keby si vybrala vhodný strih šiat, vyzerala by veľmi dobre. Ale kdeže. Móda ju vôbec nezaujíma. Je lekárka, chápem. Špecialistka. Dúfam, že ju zaujímajú aspoň jej pacienti... Aha, vidíte to dievča? Povedzte, ktorý muž sa za ňou obzrie?"

Do módného salónu práve vstúpila slečna Jennsonová, chudé, tmavovlasé dievča v okuliach.

"Tu ste už skončili, pani Bettertonová?" spýtala sa.

"Áno, ďakujem vám," povedala Hilary.

"Tak by sme mohli ísť k zástupcovi riaditeľa."

Hilary povedala mademoiselle La Roche au revoir⁵ a šla za vážnou slečnou Jennsonovou.

"Kto je tu zástupcom riaditeľa?" spýtala sa.

"Doktor Nielson."

- Každý je tu nejaký doktor, - pomyslela si Hilary.

"Kto je vlastne doktor Nielson?" spýtala sa. "Lekár, vedec?"

"Nie, on nie je lekár, pani Bettertonová. Stará sa o administratívu. Vybavuje sťažnosti. Je administratívnym šéfom strediska. Každého, kto sem príde, si pozve na rozhovor. Potom sa už s ním nikdy nestretnete, iba ak by sa vyskytlo niečo vážne."

"Chápem," povedala Hilary pokorne. Mala zábavný pocit, že ju slečna Jennsonová prísne odkázala do patričných medzí.

K doktorovi Nielsonovi sa šlo dvoma prednými kan-celármi, kde pracovali stenotypistky. Hilary s jej sprievodkyňou napokon uviedli do vnútornej svätyne, kde doktor Nielson sedel za veľkým reprezentačným stolom. Bol to vysoký, ružolíci muž s dvornými, uhladenými spôsobmi. - Zámorský pôvod - pomyslela si Hilary, hoci mal veľmi slabý americký prízvuk.

4 Nemka (fr.)

5 Do videnia (fr.)

"Aha," povedal, vstal a vyšiel Hilary v ústrety, podávajúc jej ruku. "To je - áno - nech sa na vás pozriem - áno, pani Bettertonová. Som rád, že vás tu môžem privítať, pani Bettertonová. Dúfam, že budete medzi nami šťastná. Je mi ľúto, že vás postihla taká nehoda cestou sem, ale som rád, že sa to neskončilo horšie. Áno, mali ste šťastie. Veľké šťastie. Váš manžel vás veľmi netrpezlivo čakal. Teraz ste už medzi nami a dúfam, že si tu zvyknete."

"Ďakujem vám, pán doktor."

Hilary si sadla na stoličku, ktorú jej pritiahol. "Nemáte ku mne nejaké otázky?" Doktor Nielson sa oprel o svoj stôl a zatváril sa povzbudzujúco. Hilary sa krátko zasmiala.

"Na to je veľmi ťažko odpovedať. Poviem vám úprimne: mám toľko otázok, že ani neviem, ktorou začať."

"Áno, áno. Chápem. Ale ak si dáte poradiť - je to len rada, viete, nič viac - nebudete sa spytovať na nič. Len si u nás zvykajte a čakajte, čo z toho bude. To je najlepšie, verte mi."

"Cítim, že o vás dokopy nič neviem," povedala Hilary. "Je to všetko také - také neočakávané."

"Áno, chápem. Náš domov v púšti je pre mnohých veľkým prekvapením."

"Rozhodne to bolo prekvapením pre mňa." "Nuž, nevravíme ľuďom veľa dopredu. Mohlo by sa stať, že by sa preriekli, chápete, a mlčanlivosť je pre nás dôležitá. Ale bude sa vám tu žiť pohodlne, uvidíte. Ak sa vám niečo nebude páčiť - alebo by ste veľmi chceli niečo mať... len si podajte žiadosť, a my uvidíme, čo sa dá robiť. Ak máte nejaké umelecké záujmy, napríklad maľovanie, sochárstvo, hudba, máme na to osobitné oddelenie."

"Obávam sa, že nemám nijaký umelecký talent." "Tak sa tu môžete venovať spoločenskému životu. Športu. Máme tenisové dvorce, squashové dvorce. Ako sme vybadali, trvá to také dva týždne, kým si tu ľudia zvyknú, najmä manželky. Váš manžel má prácu, ktorá mu zaberá všetok čas. Niekedy si manželka nájde - no - spoločnosť iných manželiek, s ktorými si môže rozumieť. Chápete, čo mám na mysli."

"Ale zostanem tu?"

"Či zostanete tu? Nerozumiem vám dobre, pani Bettertonová."

"No viete, či zostanem tu, alebo pôjdem niekde inde?"

Doktor Nielson odpovedal trocha neurčito.

"Nuž," povedal, "to záleží na vašom manželovi. Áno, áno, veľa závisí od neho. Sú aj iné možnosti. Rozličné možnosti. Ale lepšie je o tom teraz veľa nehovoriť. Navrhujem, aby ste ma - no - znova navštívili povedzme o tri týždne. Poviete mi, ako ste sa tu zariadili. A celkove ako sa tu cítite."

"Vychádzajú ľudia odtiaľto von?"

"Von, pani Bettertonová?"

"Áno, von za múry. Za bránu."

"Veľmi prirodzená otázka," povedal doktor Nielson. Jeho správanie bolo teraz trocha blahosklonné. "Áno, veľmi prirodzená. Skoro každý, kto sem príde, sa to spytuje. Ale ide o to, že naše stredisko je svet sám pre seba. Ľudia odtiaľto, aby som tak povedal, nemajú kam ísť. Vonku je len púšť. Ale nič vám nevyčítam, pani Bettertonová. Väčšina ľudí má takéto pocity, keď sem prvý raz vkročí. Mierna klaustrofóbia. Takto to nazýva doktor Rubek. Ale uisťujem vás, že to prejde. Je to len zvyk, aby som sa tak vyjadril. Zvyk na svet, ktorý ste opustili. Pozorovali ste niekedy mravenisko, pani Bettertonová? Zaujímavé divadlo. Veľmi zaujímavé a veľmi poučné. Stovky drobného čierneho hmyzu sa ponáhľajú sem a ta, tak vážne, tak ustarostene, tak

cieľavedome. A predsa je to všetko zmätok, chaos. To je ten zle usporiadaný starý svet, ktorý ste opustili. Tu je pokoj, cieľavedomá práca, nekonečný čas. Verte mi," usmial sa, "je to raj na zemi."

Trinásta kapitola

"Je to tu ako v škole," povedala Hilary.

Znova bola vo svojom byte. Šaty a iné veci, ktoré si vybrala, už čakali na ňu v spálni. Zavesila si šaty do skrine a usporiadala si všetko podľa svojho vkusu.

"Viem," povedal Betterton, "sám som mal sprvu taký pocit."

Zhovárali sa opatrne a trochu škrobene. Ustavične visela nad nimi tóna prípadného mikrofónu. Úkosom pozrel na

ňu a povedal:

"Myslím, že tu nič nie je. Asi som si to len namýšľal. Ale predsa..."

Odmlčal sa a Hilary sa domyslela, že nedokončená veta mala znieť: "Ale predsa budme radšej opatrní."

Všetko to bolo ako nejaký fantastický sen. Delila sa o spálňu s cudzím mužom, a predsa bol pocit neistoty, nebezpečenstva taký silný, že ani v jednom z nich nevyvolávala ich dôverná blízkosť nijaké rozpaky či stiesnenosť. Ako na horskej túre vo Švajčiarsku, keď človek spí v chate so sprievodcami a inými turistami.

Po chvíli Betterton povedal:

"Chvilku to trvá, kým si človek na to zvykne. Budme celkom prirodzení. Viac-menej akoby sme boli ešte doma."

Uznala, že je to rozumný postoj. Pocit neskutočnosti nejaký čas ešte potrvá, myslela si. Dôvody, pre ktoré Betterton opustil Anglicko, jeho nádeje, jeho dezilúzia, nesmú zatiaľ prísť medzi nimi na pretras. Obaja hrali istú úlohu a nad oboma visela neurčitá hrozba. Povedala:

"Podrobili ma všelijakým formalitám. Lekárska prehliadka, psychologické testy a podobne."

"Áno. To sa robí vždy. Podľa mňa je to prirodzené."

"To isté robili s tebou?"

"Viac-menej."

"Potom ma zaviedli k - zástupcovi riaditeľa, tak to tuším povedali."

"Tak je. Je tu správcom. Veľmi schopný človek, vynikajúci administrátor."

"Ale fakticky nie je hlavou celého podniku?"

"Nie, je tu ešte riaditeľ."

"Uvidím ho?"

"Predpokladám, že skôr či neskôr áno. Ale neukazuje sa často. Občas k nám prehovorí - je to úžasne silná, pôsobivá osobnosť."

Betterton troška stiahol obrvy a Hilary si pomyslela, že bude múdre ďalej o tom nehovoriť. Betterton pozrel na hodinky a povedal:

"Večera je o ôsmej. Vlastne od ôsmej do pol deviatej. Mohli by sme hádam ísť dolu, ak si hotová."

Hovoril celkom tak, akoby boli v hoteli.

Hilary sa preobliekala do šiat, ktoré si vybrala. Mali mäkký odtieň sivozelenej farby, ktorá dobre harmonizovala s jej červenými vlasmi. Ešte si pripla pekný náhrdelník, bižutériu, a povedala, že je hotová. Zišli dolu schodmi, potom po dlhých chodbách, až sa napokon dostali do veľkej jedálne. V ústrety im vyšla slečna Jennsonová.

"Rezervovala som pre vás väčší stôl, Tom," povedala Bettertonovi. "Budú s vami sedieť dvaja spolucestujúci vašej manželky - a Murchisonovci, pravdaže."

Šli k označenému stolu. V miestnosti boli menšie stoly pre štyri, osem až desať osôb. Andy Peters a Ericsson už sedeli pri stole, a keď sa Hilary a Tom priblížili, vstali. Hilary predstavila "manžela". Posadali si a o chvíľu sa k nim pripojil ďalší manželský pár. Betterton ich predstavil ako doktora Murchisona s manželkou.

"Pracujeme so Simonom v jednom laboratóriu," povedal na vysvetlenie.

Simon Murchison bol chudý, málokrvný, asi dvadsaťšesťročný muž. Jeho žena bola trocha zavalitá bruneta. Hovorila s nápadným cudzím prízvukom, a ako sa Hilary domyslela, bola Talianka. Krstným menom sa volala Bianka. Pozdravila Hilary zdvorilo, ale dosť zdržanlivo, ako sa Hilary zdalo.

"Zajtra," povedala, "vám tu všetko poukazujem. Vy nepracujete vedecky, však nie?"

"Bohužiaľ," povedala Hilary, "nemám nijakú vedeckú kvalifikáciu." Doložila: "Pred vydajom som bola sekretárkou."

"Bianka je právnička," povedal jej manžel. "Študovala. ekonómiu a obchodné právo. Niekedy tu máva prednášky, ale je ťažké nájsť si zamestnanie, ktoré by človeku vyplnilo čas."

Bianka pokrčila plecami.

"Nejako si už poradím," povedala. "Napokon, prišla som sem preto, aby som bola s tebou, Simon, a myslím, že všeličo by sa tu dalo lepšie zorganizovať. Študujem podmienky. Pani Bettertonová, ktorá tu nebude pracovať vedecky, môže pri tom trochu pomôcť."

Hilary ochotne pristala. Andy Peters ľútostivo povedal:

"Cítim sa ako malý chlapec v internáte, ktorému sa čnie po domove. S chuťou sa pustím do nejakej roboty." Všetci sa zasmiali.

"Tu sa skvele pracuje," povedal Simon Murchison nadšene. "Nič vás nevyrušuje a máte k dispozícii všetky pomôcky, aké len chcete."

"Aký je váš odbor?" spýtal sa Andy Peters.

O chvíľu sa všetci traja muži rozhovorili svojím žargónom, ktorému Hilary málo rozumela. Obrátila sa k Ericssonovi, ktorý sedel zaklonený na stoličke, s neprítomnými očami.

"A vy?" spýtala sa. "Aj vy sa cítite ako malý chlapec, ktorému sa čnie po domove?"

Pozrel na ňu akoby z veľkej diaľky.

"Ja nepotrebujem domov," povedal. "Viete, to všetko:

domov, ľudia, ktorých máme radi, rodičia, deti, to všetko je veľká brzda. Ak chce človek pracovať, musí byť slobodný."

"Myslíte, že tu budete slobodný?"

"To sa ešte nedá povedať. Dúfam."

Bianka oslovila Hilary:

"Po večeri sa tu dá príjemne tráviť čas. Je tu herňa, kde si môžete zahrať bridž; je tu kino aj divadlo, ktoré býva trikrát týždenne, niekedy sa aj tancuje."

Ericsson sa nespokojne zamračil.

"To všetko je zbytočné," povedal. "Odčerpáva to energiu."

"Nie pre nás ženy," povedala Bianka. "My ženy to potrebujeme."

Pozrel na ňu s chladnou, neosobnou nechuťou. Hilary si pomyslela: - Preňho sú aj ženy zbytočné. "Pôjdem dnes zavčas spať," povedala Hilary. Úmyselne

zívla. "Nemám chuť pozerieť na film, ani hrať bridž."

"Veru nie, moja drahá," povedal rýchlo Tom Betterton.

"Oveľa múdrejšie bude zavčas si ľahnúť a dobre sa vyspať. Mala si únavnú cestu, nezabúdaj."

Keď vstali od stola, Betterton povedal:

"Večer je tu skvelý vzduch. Po večeri, prv než sa rozídeme za zábavou či do pracovni, obyčajne sa trocha poprechádzame po záhrade na streche. Pôjdeme na chvíľu hore a potom pôjdeš spať."

Vyšli na strechu výťahom, ktorý obsluhoval domorodec vznešeného výzoru v bielej riasnatej tunike. Všetci sluhovia mali tmavú pleť a boli masívnejšej telesnej konštrukcie než štíhli, svetlí Berberi, obyvatelia púšte. Hilary prekvapila nečakaná krása záhrady na streche, aj márnوترatnosť, s akou ju zariaďovali. Museli sem doviezť a dopraviť tony zeme. Boli tam jazierka, vysoké palmy, banánovníky a iné tropické rastliny, a chodníky boli vykladané krásnymi pestro-farebnými kachličkami, usporiadanými do perzských ornamentov. "To je neuveriteľné," povedala Hilary. "Tu, uprostred púšte." Vyslovila, čo cítila: "Hotová rozprávka z Tisíc a jednej noci."

"Súhlasím s vami, pani Bettertonová," povedal Murchison. "Vyzerá to celkom tak, akoby to bol vyčaril džin. Veru tak - zrejme aj v púšti sa dá urobiť všetko na svete, ak máte vodu a peniaze - veľa jedného aj druhého."

"Odkiaľ ide voda?"

"Z prameňa hlboko vo vrchu. To je raison d'être¹ strediska."

V záhrade bolo dosť ľudí, no postupne sa rozchádzali.

Murchisonovci sa ospravedlnili. Šli na akýsi balet.

Zostalo tam už len zopár ľudí. Betterton chytil Hilary za rameno a odviezol ju k zábradliu, kde boli sami. Nad hlavou im svietili hviezdy a vzduch bol studený, ostrý a opojný. Boli sami. Hilary si sadla na nízky múrik a Betterton stál pred ňou.

"A teraz mi povedzte," spýtal sa jej tlmeným nervóznym hlasom, "kto vlastne ste?"

Chvíľu naňho pozerala bez odpovede. Najprv sa ho chcela sama na niečo spýtať.

"Prečo ste vo mne spoznali svoju ženu?" spýtala sa.

1 Príčina existencie (fr.)

Dívali sa jeden na druhého. Ani jeden nechcel odpovedať prvý na otázku toho druhého. Bol to súboj vôle, ale Hilary vedela, že nech bol Tom Betterton pred odchodom z Anglicka akýkoľvek, teraz bola jeho vôľa slabšia než jej. Ona sem prišla s novou sebadôverou, rozhodnutá zariadiť si život podľa vlastnej vôle - Tom Betterton žil životom, ktorý mu naplánovali iní. Ona bola silnejšia.

Napokon odvrátil pohľad a zamračene zamrmľal:

"Bol to len taký impulz. Asi som sa zachoval ako hlupák. Predstavoval som si, že vás sem niekto poslal - vyslobodiť ma odtiaľto."

"Vy teda chcete odtiaľto odísť?"

"Panebože, ešte sa spytujete."

"Ako ste sa sem dostali z Paríža?"

Tom Betterton sa krátko, trpkو zasmial.

"Neuniesli ma, ani nič takého, ak si to myslíte. Prišiel som sem z vlastnej vôle, z vlastného popudu. Prišiel som ochotne a nadšene."

"Vedeli ste, že idete sem?"

"Nevedel som, že idem do Afriky, ak máte toto na mysli. "Chytili ma na zvyčajnú návnadu. Svetový mier, slobodná výmena vedeckých informácií medzi vedcami celého sveta. Ten Peters, s ktorým ste prišli, je na tom takisto, zhltol tú istú návnadu."

"A keď ste sem prišli - nebolo to také?"

Znova sa krátko, trpkو zasmial.

"Uvidíte sama. Alebo to možno je také, viac-menej. Ale nie je to také, ako si človek predstavoval. Nie je to - sloboda."

Sadol si k nej a zachmúril sa.

"To ma už doma deprimovalo. Pociť, že ma ktosi stále pozoruje a špehuje. Všetky tie bezpečnostné opatrenia. Musel som skladať účty z toho, čo robím, s akými priateľmi sa stýkam ... To všetko je potrebné, viem, ale človeka to ubíja ... A tak keď niekto nakoniec príde s ponukou - nuž počúvate ... Všetko znie veľmi pekne ..." Krátko sa zasmial. "A skončíte ... tu."

Hilary povedala pomaly:

"Chcete povedať, že ste sa ocitli v tých istých podmienkach, ako boli tie, ktorým ste chceli uniknúť? Pozorujú a špehujú vás rovnako - alebo ešte väčšmi?"

Betterton si nervózne odhrnul vlasy z čela.

"Neviem," povedal. "Nie som si istý. Možno si to všetko len namýšľam. Neviem o tom, že by ma pozorovali. Načo aj? Načo by sa namáhali? Majú ma tu - vo väzení."

"Nie je to vôbec také, ako ste si to predstavovali?"

"To je práve na tom čudné, že svojím spôsobom to také je. Pracovné podmienky sú ideálne. Máte tu všetko, všetky pomôcky, každý prístroj. Môžete pracovať tak dlho alebo tak krátko, ako chcete. Máte všetko pohodlie, všetko, čo potrebujete pre život. Stravu, odev, byt, ale pritom si ustavične uvedomujete, že ste vo väzení."

"Viem. Keď sme dnes vošli sem a brána sa za nami zabuchla, bol to hrozný pocit." Hilary sa zachvela.

"No tak," Betterton akoby sa troška vzchopil. "Odpovedal som na vašu otázku. Teraz odpovedzte vy na moju. Prečo sa vydávate za Olive a čo tu robíte?"

"Olive ..." zasekla sa, hľadala vhodné slová.

"No? Čo je s Olive? Čo sa jej stalo? Čo ste chceli povedať?"

Súcitne sa mu dívala do strhanej nervóznej tváre.

"Bála som sa okamihu, keď vám to budem musieť povedať."

"Teda - niečo sa jej stalo?"

"Áno. Je mi ľúto, strašne ľúto ... "Vaša žena je mŕtva ... Cestovala za vami a lietadlo sa zrútilo. Odviezli ju do nemocnice a tam o dva dni umrela."

Díval sa rovno pred seba. Akoby sa rozhodol neprejsť nijaké city. Ticho povedal:

"Teda Olive je mŕtva? Rozumiem ..."

Dlho mlčal. Potom sa obrátil k nej.

"Dobre. Pokračujme. Vy ste sa teda rozhodli prísť sem namiesto Olive. Prečo?"

Odpoveď na túto otázku mala Hilary pripravenú. Tom Betterton pôvodne veril, že ju sem poslali, aby ho "vyslobodila", ako sa vyjadril. Nebolo to tak. Hilary tu bola ako špiónka. Poslali ju sem, aby získala informácie, nie aby plánovala útek muža, ktorý sa sám dobrovoľne dostal do situácie, v akej bol. Okrem toho nemala nijaké možnosti ho odtiaľto vyslobodiť, bola väzňom ako on.

Cítila, že zdôveriť sa mu so všetkým by bolo nebezpečné. Betterton bol na pokraji zrútenia. V každom okamihu môže stratiť sebakontrolu. Za takých okolností by bolo šialenstvom očakávať od neho, že zachová nejaké tajomstvo.

Povedala:

"Bola som v nemocnici s vašou ženou, keď umierala. Sľúbila som jej, že pod jej menom sa pokúsim k vám dostať. Veľmi ma prosila, aby som vám odovzdala jeden odkaz."

Zamračil sa.

"Lenže..."

Rýchlo ho prerušila - prv než si uvedomí slabiny jej verzie.

"Nie je to také neuveriteľné, ako to znie. Viete, sympatizujem s mierovým hnutím, s ideami, o ktorých ste práve hovorili. Výmena vedeckých informácií medzi všetkými štátmi - nový svetový poriadok. Bola som tým nadšená. A potom moje vlasy - ak čakali, že to bude žena s červenými vlasmi v určitom veku, myslela som, že by sa táto zámena osôb mohla podariť. Zdalo sa mi, že to aspoň stojí za pokus."

"Áno," povedal. Oči mu skĺzli po jej vlasoch. "Naozaj, máte celkom také vlasy ako Olive."

"A potom vaša žena na mňa veľmi naliehala - šlo jej o ten odkaz pre vás."

"Ach áno, ten odkaz. Čo to je?"

"Mám vám povedať, aby ste boli opatrný - veľmi opatrný - že vám hrozí nebezpečenstvo - od istého Borisa."

"Od Borisa? Máte na mysli Borisa Glydra?"

"Áno, poznáte ho?"

Pokrútil hlavou.

"Nikdy som sa s ním nestretol. Ale počul som o ňom. Je to príbuzný mojej prvej ženy. Viem o ňom."

"Prečo by mal byť nebezpečný?"

"Čože?"

Hovoril neprítomne.

Hilary zopakovala otázku.

"Ach tak." Zdalo sa, akoby sa vrátil z veľkej diaľky. "Neviem, prečo by mal byť nebezpečný mne, ale je pravda, že je to v každom smere nebezpečný chlap."

"Prečo?"

"Nuž, je to jeden z tých pološialených idealistov, čo by pokojne vyvraždili polovicu ľudstva, keby si z nejakého dôvodu mysleli, že je to správne."

"Poznám človeka toho typu."

Cítila, že ho pozná - videla ho veľmi jasne. Ale prečo?

"Olive ho videla? Čo jej povedal?"

"To veru neviem. Nič viac nevrapela. O nebezpečenstve - ozaj, ešte povedala, že tomu, nemohla uveriť."

"Čomu uveriť?"

"Neviem." Chvíľu váhala, potom povedala. "Viete - umierala ..."

Kríč bolesti mu znetvoril tvár.

"Viem ... viem ... Časom si na to zvyknem. Zatiaľ si to ešte dobre neuvedomujem. Ale ten Boris je pre mňa záhada. Ako by mi mohol byť nebezpečný tu? Ak sa stretol s Olive, zrejme bol v Londýne, nie?"

"Áno, bol v Londýne."

"Tak potom jednoducho nechápem ... Ale čo, záleží na tom? Na čom, dočerta, vôbec ešte záleží? Trčíme tu, v tomto prekliatom stredisku, obklopení neľudskými robotmi..."

"Tak pripadali aj mne."

"A nemôžeme odtiaľto von." Udrel päťou o múrik. "Nemôžeme von."

"Ale áno, môžeme," povedala Hilary.

Obrátil sa a prekvapene sa na ňu zadíval.

"Čo tým chcete povedať?"

"Nájdeme spôsob," povedala Hilary.

"Moja milá," sarkasticky sa zasmial, "nemáte ani potuchy, na aké miesto ste sa dostali." . "Cez vojnu ľudia ušli aj z najlepšie strážených miest," nedala sa Hilary. Nemala v úmysle poddať sa zúfalstvu. "Prekopali si podzemný tunel alebo vymysleli niečo iné."

"Ako sa môžete prekopať tvrdou skalou? A kam? Všade naokolo je púšť."

"Potom to musí byť to ,niečo iné'."

Pozrel na ňu. Usmievala sa so sebadôverou, ktorá bola skôr predstieraná ako pravá.

"Vy ste neobyčajná žena! Hovoríte, akoby ste si boli svojou vecou istá."

"Vždy sa nájde východisko. Myslím, že to nejaký čas potrvá a že sa to bude musieť dobre naplánovať."

Tvár mu znova zatiahli chmáry.

"Čas," povedal. "Čas... To si práve nemôžem dovoliť."

"Prečo?"

"Neviem, či to pochopíte... Ide o to, že tu nemôžem pracovať."

Zamračila sa.

"Ako to myslíte?"

"Ako to mám povedať? Nemôžem pracovať, nemôžem myslieť. V mojom odbore si práca vyžaduje dokonalé sústredenie. Väčšinou je to práca - no - tvorivá. Odkedy som tu, nemám nutkanie pracovať. Zmôžem sa iba na dobrú poctivú nádeňičinu. Na prácu, akú môže urobiť každý priemerný vedec. Ale mňa sem preto neprivedli. Chcú pôvodné myšlienky, pôvodné objavy, a to sa mi práve nedarí. A čím som nervóznejší a vystrašenejší, tým som menej schopný vymyslieť to, čo sa odo mňa očakáva. A to mi lezie na mozog, chápete?"

Áno, teraz už chápala. Pripomenula si poznámku doktora Rubeka o primadonách a vedcoch.

"Ak nedodám prácu, ktorú odo mňa očakávajú, čo spraví podnik, ako je tento? Zlikvidujú ma."

"Och, nie."

"Och, áno. Tu nie sú sentimentálni. Doteraz ma zachraňovala tá plastická operácia. Občas tu robia také veci, viete. A je prirodzené, že človek, čo má ustavične nejaké menšie operácie, nemôže sa dosť dobre sústrediť na prácu. Ale teraz som už po operácii."

"Ale prečo ste si ju vôbec dali robiť? O čo vám šlo?"

"Ach, tak. O bezpečnosť. O vlastnú bezpečnosť. To sa robí - ak sa po vás pátra."

"A po vás sa pátra?"

"Áno, nevedeli ste o tom? Pravda, nie je pravdepodobné, že by to dali do novín. Možno ani Olive o tom nevedela. Ale fakt je, že po mne pátrajú."

"Pre - pre vlastizradu, či ako sa to nazýva? Preto, že ste im predali atómové tajomstvá?"

Vyhol sa jej pohľadu.

"Nič som nepredával. Povedal som im, čo som vedel o našich výskumoch. Ak mi môžete uveriť, chcel som im to povedať. Patrí to k veci - výmena vedeckých informácií. Panebože, nemôžete to pochopiť?"

Mohla to pochopiť. Mohla pochopiť Andy Petersa, keby niečo také urobil. Mohla si predstaviť Ericssona s jeho fanatickými očami rojka, ako zrádza svoju vlasť, vedený ušľachtilým cieľom.

Ale márne sa snažila predstaviť si pri tom Toma Bettertona - a s úľakom si uvedomila, že vidí len jedno - rozdiel medzi Tomom Bettertonom pred niekoľkými mesiacmi, ktorý sem prišiel plný nadšenia, a Bettertonom dnešným - nervóznym, porazeným, prigniaveným k zemi - obyčajným vydeseným človekom. Len čo si uvedomila logiku tohto poznania, Betterton sa nervózne poobzeral okolo seba a povedal:

"Všetci už zišli dolu. Mali by sme ..."

Vstala.

"Áno. Ale nerobte si starosti. Chceme byť sami - prečo nie? Budú to považovať za celkom prirodzené - za daných okolností."

Povedal rozpačito:

"Budeme musieť v tej komédii pokračovať. Slovom, budete musieť byť naďalej - mojou manželkou."

"Pravdaže."

"A budeme musieť spolu bývať a podobne. Ale to nič. Nemusíte sa báť, že ..."

Rozpačito preglgol.

- Aký je pekný, - pomyslela si Hilary, pozorujúc jeho profil, - a ako málo to na mňa pôsobí...

"Myslím, že nás to vôbec nemusí znepokojovať," povedala veselo. "Dôležité je, aby sme sa odtiaľto dostali živí."

Štrnásť kapitola

V izbe hotela Momounia, v Marrákeši, muž menom Jessop sa zhováral so slečnou Hetheringtonovou. S inou slečnou Hetheringtonovou, než akú Hilary poznala v Casablanke a vo Feze. Vyzerala takisto, bola oblečená takisto, aj vlasy mala rovnako neupravené. Ale správala sa celkom inak. Teraz to bola čulá, bystrá žena a zdala sa oveľa mladšou.

Tretou osobou v izbe bol zavalitý brunet s inteligentnými očami. Ticho bubnoval prstami po stole a hmkal si akúsi francúzsku pesničku.

"Vy teda tvrdíte," vravel Jessop, "že to boli jediní ľudia, s ktorými sa zhovárali vo Feze?"

Janet Hetheringtonová prikývla.

"Bola tam tá Calvin Bakerová, s ktorou sme sa zoznámili v Casablanke. Poviem vám úprimne, doteraz neviem, čo si mám o nej myslieť. Veľmi sa usilovala spriatelíť s Olive Bettertonovou aj so mnou. Ale Američania sú priateľskí, ľahko nadväzujú styk s inými turistami v hoteloch, radi sa pridávajú k výpravám."

"Áno," povedal Jessop, "správala sa priveľmi prirodzene, aby sme ju upodozrievali."

"Okrem toho," pokračovala Janet Hetheringtonová, "aj ona bola v tom lietadle."

"Predpokladáte," povedal Jessop, "že havária bola dopredu naplánovaná." Pozrel úkosom na zavalitého bruneta. "Čo na to vravíte vy, Leblanc?"

Leblanc si prestal hmkať a bubnovať prstami po stole.

"C, a se peut,"¹ povedal. "Možno to bola sabotáž, a preto sa lietadlo zrútilo. To sa už nedozvieme. Lietadlo sa zrútilo, zhorelo a všetci, čo boli v ňom, zahynuli."

"Čo viete o pilotovi?"

"O Alcadim? Mladý, dosť schopný. Nič viac. Zle platený." Posledné dve slová doložil po krátkej prestávke.

1 To je možné (fr.)

"Čiže ochotný zarobiť si niečo pomimo, ale pritom nie kandidát samovraždy?" uvažoval Jessop.

"Bolo tam sedem mŕtvol," povedal Leblanc. "Veľmi obhorené, neidentifikovateľné, ale bolo ich sedem. S tým nepohňeme."

Jessop sa znova obrátil k Janet Hetheringtonovej.

"Čo ste vraveli?"

"Vo Feze bola istá francúzska rodina, s ktorou si pani Bettertonová vymenila niekoľko slov. Ďalej bohatý švédsky podnikateľ s elegantným dievčaťom a bohatý petrolejový magnát, pán Aristides."

"Aha," povedal Leblanc, "tá legendárna postava. Často si dávam otázku, aký je to asi pocit, mať toľko peňazí. Ja," doložil úprimne, "by som si držal dostihové kone a ženy a užíval všetko, čo svet môže ponúknuť. Ale starý Aristides sa zaviera na svojom hrade v Španielsku - doslova na hrade, mon cher² - a vraj zbiera čínske nádoby zo Sungovho obdobia. Ale treba mať na pamäti," doložil, "že má už najmenej sedemdesiat. Je možné, že v tom veku sú čínske hrnce jediné, čo človeka zaujímajú."

"Podľa Číňanov," poznamenal Jessop, "život človeka medzi šesťdesiatkou a sedemdesiatkou je najbohatší, vtedy si vraj človek vie najlepšie oceniť krásu a radosti života."

"Pas moi,"³ zvolal Leblanc.

"Vo Feze boli aj akísi Nemci," pokračovala Janet Hetheringtonová, "ale pokiaľ viem, s Olive Bettertonovou sa vôbec nezhovárali."

"Možno nejaký čašník alebo sluha," povedal Jessop.

"To je možné."

"A vravíte, že do starého mesta šla sama?"

"Šla tam so sprievodcom. Mohla sa tam s niekým dostať do styku."

"V každom prípade sa náhle rozhodla odcestovať do Marrákeša."

"Nie náhle," opravila ho. "Už mala rezervovaný hotel."

"Pardón, zmýlil som sa," povedal Jessop. "Chcel som povedať, že tá Bakerová sa náhle rozhodla ísť s ňou." Vstal a začal sa

2 Môj milý (po fr.)

3 Ja teda nie (fr.)

prechádzať po izbe. "Odletela do Marrákeša," povedal, "a lietadlo sa zrútilo a zhorelo. Zdá sa, že cestovať lietadlom bolo pre ženu menom Olive Bettertonová osudné, pravda? Najprv havária pri Casablanke, potom zasa táto. Bolo to naozaj nešťastie, alebo to niekto narafičil? Ak sa nejakí ľudia chcú zbaviť Olive Bettertonovej, mohli si nájsť na to ľahšie spôsoby, než je havária lietadla, nemyslíte?"

"Človek nikdy nevie," povedal Leblanc. "Pochopte ma, mon cher.⁴ Len čo si raz osvojíte

4 Môj milý (fr.)

názor, že pripraviť niekoho o život nie je nič vážneho, potom je jednoduchšie položiť menšiu výbušnú nálož pod sedadlo v lietadle, ako číhať za tmavej noci niekde za rohom a prebodnúť vyhladenú obeť nožom. Fakt, že pritom príde o život ďalších šesť ľudí, vôbec nezaváži."

"Uvedomujem si," povedal Jessop, "že som so svojím názorom oproti vám v menšine, ale predsa si myslím, že existuje ešte tretie riešenie - že haváriu fingovali."

Leblanc naňho zvedavo pozrel.

"To je možné, áno. Lietadlo pristálo a niekto ho potom podpálil. Ale nemôžete poprieť fakt, mon cher Jessop, že v lietadle boli ľudia. Obhorené mŕtvolky sa v ňom naozaj našli"

"Viem," povedal Jessop, "to je ten kameň úrazu. Uvedomujem si, že je to fantastická myšlienka, ale nijako sa mi nepáči, že nás tá havária tak hladko odpílila. Až príliš hladko. Taký mám pocit. Vraví nám to: je koniec. Na hlásenie o prípade napíšem R. I. P.5 a hotovo. Stopa sa končí, pátranie definitívne uviazlo." Obrátil sa znova k Leblancovi. "Začala sa už prehliadka miesta, kde lietadlo havarovalo?"

"Trvá už dva dni," povedal Leblanc. "Mám tam kvalitných mužov. Je to neobyčajne opustené miesto. Trocha bokom od pôvodného kurzu lietadla, mimochodom."

"Čo je významná okolnosť," doložil Jessop.

"Najbližšie dediny, najbližšie osady, najbližšie stopy áut, všetko sa dôkladne vyšetruje. My v tejto krajine, ako aj vy vo vašej, si

4 Môj milý (fr.)

5 Requiescat in pace - Odpočívaj v pokoji (lat.)

plne uvedomujeme dôležitosť tohto pátrania. Aj u nás, vo Francúzsku, sme stratili niekoľko najslubnejších vedeckých talentov. Podľa mojej mienky, mon cher, je ľahšie ovládať temperamentné operné speváčky než vedcov. Sú skvelí, títo mladí ľudia, nevypočítateľní, rebelantskí, a nakoniec, čo je nebezpečné, neuveriteľne dôverčiví. Žiaľ, na chudatá deti čaká veľké rozčarovanie."

"Preberme si ešte raz cestujúcich," povedal Jessop.

Francúz natiahol ruku, vytiahol zoznam cestujúcich z drôteného košíka a položil ho pred svojho anglického kolegu. Obaja sa nad ním sklonili.

"Pani Calvin Bakerová, Američanka, pani Bettertonová, Angličanka. Torquil Ericsson, Nór - mimochodom, čo o ňom viete?"

"Dokopy nič," povedal Leblanc. "Mladý, nemal viac ako dvadsaťsedem, dvadsaťosem rokov."

"To meno mi je povedomé," povedal Jessop a zvrátil obočie. "Myslím - ba som si tým takmer istý - že mal. prednášku na zhromaždení Kráľovskej spoločnosti."

"Ďalej je tu religieuse,"6 povedal Leblanc, ktorý sa znova sklonil nad zoznam. "Sestra Mária tá a tá. Andrew Peters, tiež Američan. Doktor Barron. To je slávne meno, le docteur Barron. Neobyčajný talent. Odborník na vírusové choroby."

"Biologická vojna," povedal Jessop. "To sedí. Všetko sedí."

"Človek slabo platený a nespokojný," povedal Leblanc.

Na stole zabzučal telefón, Leblanc zdvihol slúchadlo.

„Allo?“ povedal. „Qu'est-ce qu'il y a?7 Dobré, pošlite ich sem.“ Obrátil hlavu k Jessopovi. Tvár mu zrazu

ožila. "Hlásenie. Jeden z mojich mužov prišiel s hlásením," povedal. "Čosi našli. Mon cher collègue,8 možno - viac nepoviem - možno je váš optimizmus oprávnený."

Onedlho vstúpili do izby dvaja muži. Prvý bol trochu podobný Leblancovi, zavalitý, počerný, inteligentný. Správal sa úctivo, ale bol badateľne vzrušený. Mal na sebe európske šaty, veľmi zašpinené a

6 Mníška (fr.)

7 Haló? Čo je? (fr.)

8 Môj milý kolega (fr.)

dokrčené, pokryté prachom. Zrejme prišiel práve z cesty. S ním vstúpil domorodec v bielom burnuse. Mal dôstojné správanie človeka, ktorý obýva odľahlé miesta. Bol zdvorilý, ale nie servilný. S miernym údivom sa obzeral po izbe, kým jeho spoločník sa rozhovoril rýchlou francúzštinou.

"Bola vypísaná odmena," vysvetľoval muž, "a tento náš priateľ s celou rodinou a s množstvom priateľov usilovne hľadali. Dovolil som mu, aby vám nájdené doniesol sám, lebo mu azda budete chcieť položiť nejaké otázky."

Leblanc sa obrátil k Berberovi.

"Urobili ste dobrú prácu," povedal v Berberovom rodnom jazyku. "Máte oči jastraba, otče. Ukážte nám, čo ste našli."

Zo záhybov bieleho burnusu vytiahol Berber malý predmet, vykročil napred a položil ho na stôl pred Francúza. Bola to dosť veľká sivoružová umelá perla.

"Je taká istá, ako tá, ktorú ukázali mne a ostatným," povedal. "Je cenná a ja som ju našiel."

Jessop natiahol ruku a vzal perlu. Z vrečka vytiahol ďalšiu, presne takú istú, a obe si prezrel. Potom prešiel izbou k oknu a prezrel si ich pod silnou lupou.

"Áno," povedal, "značka je tu." Hlas mu znel víťazoslávne. Vrátil sa k stolu. "Šikovné dievča," povedal.

"Šikovné dievča, všetka česť. Urobila to."

Leblanc vypočúval Maročana rýchlou arabčinou. Napokon sa obrátil k Jessopovi.

"Ospravedlňujem sa vám, mon cher colleague," povedal. "Túto perlu našli necelý kilometer od zhoreného lietadla."

"To dokazuje," povedal Jessop, "že Olive Bettertonová ostala nažive a že hoci Fez opustilo v lietadle sedem ľudí a našlo sa sedem obhorených tiel, jedno z tých obhorených tiel rozhodne nepatrilo jej."

"Budeme hľadať ďalej, v širšom okruhu," povedal Leblanc. Znova čosi povedal Berberovi a domorodec sa natešene usmial. Vyšiel z izby s mužom, ktorý ho priviedol.

"Dostane peknú odmenu, ako sme mu sľúbili," povedal Leblanc, "a teraz vypukne v celom kraji horlivá poľovačka na perly. Majú jastrabie oči, títo ľudia, a správa, že za tie perly môžu dostať dobrú odmenu, rozšíri sa ako blesk. Myslím - myslím, mon cher collègue, že budeme mať úspech. Dúfam len, že jej na to neprišli."

Jessop pokrútil hlavou.

"Je to celkom prirodzená nehoda," povedal. "Náhrdelník, aký nosí väčšina žien k šatám, sa zrazu roztrhne, ona naoko pozbiera všetky perly, ktoré nájde, a strčí si ich do vrečka, v ktorom má dierku. Okrem toho, prečo by ju upodozrievali? Je Olive Bettertonová, ktorá cestuje za svojím manželom."

"To nám vrhá na prípad nové svetlo. Pozrime sa na to," povedal Leblanc. Pritiahol si zoznam cestujúcich.

"Olive Bettertonová. Doktor Barron," povedal a ofajkoval si obe mená. "Prinajmenšom dvaja, ktorí idú - nech už idú kamkoľvek. Tá Američanka, pani Calvin Bakerová. O tej si zatiaľ nebudeme myslieť nič. Torquil Ericsson, vravíte, mal prednášku pred Kráľovskou spoločnosťou. Ten Američan, Peters, mal v pase, že je chemik. Tá mníška - nuž, to by mohlo byť dobré prestrojenie. Fakticky celý náklad ľudí šikovne

pozbierných z rozličných miest a dopravených presne v ten istý deň k lietadlu. Potom lietadlo zhorí a v ňom sa nájde rovnaký počet obhorených tiel. Ozaj, ako sa im to podarilo? Enfin, c'est colossal."9

"Áno," povedal Jessop. "To bola posledná presvedčivá bodka. Teraz vieme, že sa šiesti či sedmi ľudia vydali znova na cestu a vieme aj odkiaľ. Čo urobíme teraz - pôjdeme na to miesto?"

"Pravdaže," povedal Leblanc. "Prestahujeme štáb. Ak sa nemýlim, teraz, keď sme im už na stope, čoskoro objavíme ďalšie dôkazy."

"Ak budú naše výpočty správne," povedal Jessop, "malo by nám to priniesť výsledky."

Výpočtov bolo veľa, a komplikovaných. Rýchlosť, s akou napredovalo auto, pravdepodobná vzdialenosť miesta, kde naberalo benzín, dediny, kde mohli cestujúci nocovať. Stôp bolo dosť, niektoré sa ukázali falošné, často čakalo na vyšetrovateľov sklamanie, ale občas sa im pritrafil aj pozitívny výsledok.

9 To je ohromné. (fr.)

"Voilà, mon capitaine.10 Prehliadka latrín, ako ste rozkázali. V tmavom kúte latríny u Abdula Mohameda našli perlu vtlačenu do kúska žuvačky. Vypočúvali sme Abdula aj jeho syna. Sprvu obaja tajili, ale nakoniec sa priznali. V aute prišlo šesť ľudí, ktorí tvrdili, že sú z nemeckej archeologickej výpravy. Prenocovali uňho. Dobré mu zaplatili a povedali mu, aby o nich nikomu nehovoril, pretože vraj majú v úmysle previezť akési nedovolené vykopávky. Deti z osady El Kaif tiež doniesli dve perly. To znamená, že už poznáme smer. Ba viac, monsieur le capitaine. Ktosi videl ruku Fatmy, ako ste predpovedali. Tu tento chlap vám o tom porozpráva."

Tento chlap bol Berber neobyčajne divého výzoru.

"Pásoľ som v noci svoje stáda," povedal, "a naraz počujem auto. Prešlo popri mne a ja som zazrel to znamenie. Na boku auta bolo vidieť ruku Fatmy. Jasne svietila v tme, čistú pravdu vravím."

"Rukavica natretá fosforom sa osvedčila," zamrmľal Leblanc. "Gratulujem vám k tej myšlienke, mon cher."

"Osvedčila sa," povedal Jessop, "ale môže byť aj nebezpečná. Znamenie si mohli všimnúť aj sami utečenci." Leblanc pokrčil plecami.

"Čez deň ho nemohli vidieť."

"Nie, ale ak mali v noci zastávku a vystupovali z auta..."

"Ani to nič neznamená - je to predsa známa arabská povera. Ruka Fatmy je často namaľovaná na autách.

Pomysleli by si iba, že nejaký nábožný muslim si ju namaľoval fosforeskujúcou farbou na auto."

"To je pravda. Ale musíme byť obozretní. Ak si to naši nepriatelia všimli, je celkom možné, že nám zanechali falošné stopy v podobe fosforeskujúcich rúk Fatmy."

"V tom s vami súhlasím. Naozaj si musíme dávať pozor. Ustavične si musíme dávať pozor."

Na druhý deň ráno mal Leblanc ďalšie tri falošné perly, uložené do trojuholníka, zlepené dokopy kúskom žuvačky.

10 Prosím, kapitán. (fr.)

"To znamená," povedal Jessop, "že ďalej cestovali naši pasažieri lietadlom."

Pozrel skúmavo na Leblanca.

"Máte úplnú pravdu," povedal Leblanc. "Perly sa našli na vyradenom vojenskom letisku, na odľahlom a opustenom mieste. Zistilo sa, že tam nedávno pristálo nejaké lietadlo a hneď zasa odletelo." Pokrčil plecami.

"Neznáme lietadlo," povedal. "Naši cestujúci znova odleteli do neznáma. A my sme znova stratili stopu a nevieme, či ju ešte objavíme..."

Pätnásta kapitola

-To je neuveriteľné, - myslela si Hilary, - neuveriteľné, že som tu už desať dní! - Strašné, ako ľahko sa človek prispôsobuje. Spomenula si, ako jej raz vo Francúzsku ukázali akýsi zvláštny stredoveký nástroj mučenia, železnú klietku, do ktorej väzňa zavreli a v ktorej nemohol ani ležať, ani stáť, ani sedieť. Sprievodca rozprával, že posledný väzeň žil v tej klietke osemnásť rokov, a keď ho vypustili, žil ešte dvadsať rokov a umrel ako starček. Touto schopnosťou prispôsobovať sa, uvažovala Hilary, odlišuje sa človek od zvierat. Človek môže žiť v každom podnebí, na každej strave a za akýchkoľvek podmienok. Môže existovať ako otrok, aj ako slobodný človek.

Sprvu, keď sa zoznamovala so strediskom, cítila hrôzu, depresiu, uvedomovala si, že je vo väzení, a to, že väzenie sa maskovalo prepychom, zdalo sa jej akosi ešte strašnejšie. Ale prešiel týždeň a Hilary postupne začala považovať podmienky svojho života za prirodzené. Bola to čudná, snová existencia. Nič sa nezdalo

celkom skutočné, ale pomaly ju ovládal pocit, že žije takto už dávno, že ten sen potrvá ešte dlho. Možno večne ... Večne bude žiť tu v stredu; bol to život, kým vonku nebolo nič.

Tieto nebezpečné úvahy vyplývali čiastočne z toho, že bola žena. Ženy sú od prírody prispôsobivé. Je to ich sila aj slabosť. Pozorujú svoje okolie, prijímajú ho a ako realistky sa usilujú z neho vyťažiť čo najviac. Hilary najväčšími zaujímali reakcie ľudí, ktorí s NOU prišli do strediska. Helgu Needheimovú vídala veľmi zriedka, iba občas v jedálni. Keď sa stretli, Nemka jej milostivo kývla, nič viac. Hilary mala dojem, že Helga Needheimová je celkom šťastná a spokojná. Stredisko zrejme zodpovedalo predstavám, ktoré si o ňom vytvorila. Bola typom ženy, ktorú práca úplne pohlcuje. Veľkou oporou jej bola vrodená nadutosť. Presvedčenie o vlastnej nadradenosti a nadradenosti je kolegov-vedcov bolo prvým článkom Helginho vierovyznania. Nešlo jej o bratstvo medzi ľuďmi, o večný mier, o slobodu myslenia a ducha. Budúcnosť videla ako víťazstvo despotického, všetko ovládajúceho režimu. Vládnúť mala nadradená rasa, ku ktorej patrila aj ona; ostatní ľudia na svete mali žiť v područí tejto rasy; kto sa podrobí, s tým sa bude zaobchádzať zhovievavo a slušne. Ak sa ostatní vedci nestotožňovali s jej fašistickými názormi, tomu Helga nepripisovala veľký význam. Ak dobre pracovali, boli potrební, a ich názory sa časom zmenia.

Doktor Barron bol inteligentnejší ako Nemka. Občas si s ňím Hilary vymenila zopár viet. Bol veľmi zaujatý svojou prácou a nadmieru spokojný s podmienkami, ktoré mu poskytovali, no jeho hlbavý galský intelekt ho viedol k tomu, že sa zamýšľal nad situáciou, do ktorej sa dostal.

"Nie je to to, čo som očakával. Nie veru," povedal jej raz. "Entre nous¹ pani Bettertonová, nepáči sa mi, že som tu ako vo väzení. Darmo, je to väzenie, aj keď klietka je, povedal by som, bohato pozlátená."

"Teda nenašli ste tu slobodu, ktorú ste hľadali?" spýtala sa Hilary.

"Ale nie," povedal, "o to nejde. Ja som vlastne slobodu nehľadal. Som civilizovaný človek. Civilizovaný človek vie, že sloboda neexistuje. Len mladé, nevypelé národy si dávajú na zástavu slovo 'Sloboda'. Bez disciplíny, bez istých bezpečnostných opatrení sa civilizácia nezaobíde. A podstatou civilizácie je večný kompromis. Stredná cesta. Človek sa vždy vracia k strednej ceste. Nie. Budem k vám úprimný. Prišiel som sem pre peniaze."

Hilary sa usmiala. Zdvihla obočie.

"Mám tu veľmi nákladné laboratórne zariadenie," povedal doktor Barron. "A nemusím to platiť z vlastného vrecka. To mi umožňuje slúžiť vede a zároveň uspokojovať svoju intelektuálnu zvedavosť. Som človek, ktorý miluje svoju prácu, naozaj, ale nemilujem ju kvôli ľudstvu. Neraz som videl, že tí, čo sa oháňajú láskou k ľudstvu, sú tak trocha blázni a ako pracovníci často neschopní. Nie, ja uznávam len rýdzu intelektuálnu radosť z výskumu. Okrem toho som pred odchodom z Francúzska dostal celkom peknú sumu. Peniaze som si bezpečne uložil do banky pod cudzím menom a časom, keď sa toto všetko skončí, budem ich môcť použiť podľa vlastného želania."

"Keď sa toto všetko skončí?" zopakovala Hilary. "Ale prečo by sa to malo skončiť?"

1 Medzi nami (fr.)

"Musíme uvažovať prakticky," povedal doktor Barron. "Nič nie je trvalé, nič nie je na večnosť. Dospel som k záveru, že tento podnik vedie šialenec. A poviem vám, že šialenec môže uvažovať veľmi logicky. Ak viete uvažovať logicky, ak ste šialená a pritom veľmi bohatá, môžete dlho a úspešne uskutočňovať svoju ilúziu. Ale nakoniec," pokrčil plecami, "nakoniec to praskne. Lebo, chápate, to nie je rozumné, čo sa tu deje. A čo nie je rozumné, vždy sa nakoniec vypomstí. Zatiaľ však," znova pokrčil plecami, "mi to dokonale vyhovuje." Torquil Ericsson, od ktorého Hilary očakávala, že bude dôkladne rozčarovaný, bol so životom v stredu celkom spokojný. Neuvažoval tak prakticky ako Francúz, žil len svojej úzko vymedzenej vízií. Svet, v ktorom žil, bol Hilary taký cudzí, že ho ani nechápala. Bol to svet asketického šťastia, svet matematiky, nekonečného skúmania a nekonečných možností. Ericssonova čudná neosobná krutosť naháňala Hilary strach. Bol to človek, ktorý by v záchvate idealizmu vedel poslať na smrť tri štvrtiny sveta, len aby sa ostávajúca štvrtina mohla zúčastniť na nepraktickej utópii, existujúcej iba v Ericssonových predstavách. Pri Američanovi Andym Petersovi Hilary cítila, že uvažuje podobne ako ona. Možno preto, že Peters bol len talentovaný, a nie geniálny. Z náznakov iných sa domyslela, že pracuje výborne, že je šikovný a usilovný chemik, ale nie priekopník. Peters tak ako ona nenávidel atmosféru strediska, mal z nej strach.

"Pravda je, že som nevedel, kam idem," povedal. "Myslel som, že viem, ale mýlil som sa. Tento podnik nevedú osvietení humanisti. Páchnu to tu fašizmom. Nie mi je ešte všetko jasné, ale jedno viem bezpečne. Chcem odtiaľto odísť, a aj odídem."

"To nebude ľahké," povedala Hilary tlmivým hlasom.

Prechádzali sa po večeri okolo špliechajúcich fontán v záhrade na streche. Tma a hviezdami obsypaná obloha vytvárali ilúziu, že sú v súkromných záhradách nejakého sultánskeho paláca. Triezve betónové budovy im krásna noc na chvíľu vytrela z pamäti.

"Nie veru," povedal Peters, "nebude to ľahké, ale nič nie je nemožné."

"Som rada, že takto hovoríte," povedala Hilary. "Ach, ako dobre sa to počúva."

Chápavo na ňu pozrel.

"Ubíja vás toto prostredie?" spýtal sa.

"Veľmi. Ale toho sa ani tak nebojím."

"Nie? A čoho?"

"Bojím sa, že si na to zvyknem," povedala Hilary.

"Áno." Hovoril zamyslene. "Áno, viem, ako to myslíte. Na človeka tu pôsobí akási masová sugescia. Myslím, že máte pravdu."

"Zdalo by sa mi oveľa prirodzenejšie, keby sa ľudia búrili," povedala Hilary.

"Áno. Áno, aj ja som si to myslel. Vlastne som si už niekoľkokrát položil otázku, či tu s nami nerobia nejaké hókusy-pókusy."

"Hókusy-pókusy? Čo tým chcete povedať?"

"Nuž, aby som bol úprimný, mám na mysli drogy."

"Že nám tu dávajú drogy?"

"Áno. Viete, to je celkom možné. Niečo v jedle alebo v nápojoch, niečo, čo vyvoláva - ako by som to povedal - poddajnosť?"

"Ale existuje taká droga?"

"Nuž viete, to nie je môj fach, v tom sa ja nevyznám. Existujú utišujúce drogy, ktoré sa dávajú ľuďom pred operáciami a tak. Či existuje droga, ktorá by sa mohla dávať človeku pravidelne a dlhší čas - a ktorá by zároveň nezmenšovala jeho pracovnú výkonnosť - to ja neviem. Skôr si myslím, že sa tu na nás vykonáva sústavný psychický nátlak. Myslím, že niektorí z tunajších organizátorov a administrátorov dobre ovládajú hypnózu a psychológiu, a hoci si to my sami vôbec neuvedomujeme, ustavične nám vsugerujú, že nám je tu dobre, že sme dosiahli vrchol svojich túžob, a myslím, že sa im to naozaj do istej miery darí. Viete, takto sa dá dosiahnuť všeličo, ak to robia ľudia, ktorí sa vyznajú v svojej veci."

"Ale my sa nesmieme poddať," zvolala Hilary zápalisto. "Nesmieme si ani na chvíľku myslieť, že nám je tu dobre."

"Čo si myslí váš muž?"

"Tom? Ja ... ja neviem. To je ťažké. Ja ..." Odmlčala sa.

Uvedomovala si, že nemôže Andymu Petersovi rozprávať o absurdnej situácii, do ktorej sa dostala. Už desať dní žila v jednom byte s mužom, ktorý jej bol celkom cudzí. Delili sa o spálňu, a keď v noci nespala, počula ho, ako dýcha na vedľajšej posteli. Obaja sa zmierili s týmto spôsobom života ako s niečím nevyhnutným. Ona bola osoba, žijúca pod nepravým menom, špiónka, ochotná hrať akúkoľvek úlohu a vystupovať pod menom akejkoľvek inej osoby. Toma Bettertona vôbec nechápala. Videla v ňom odstrašujúci príklad toho, čo sa môže stať s mladým talentovaným vedcom, ktorý žil niekoľko mesiacov v neurotizujúcom ovzduší strediska. Rozhodne neprijímal pokojne svoj osud. Práca ho neuspokojovala a pritom sa v ňom ustavične stupňovala nervozita z toho, že sa nevie na ňu sústrediť. Raz či dva razy sa vrátil k tomu, čo povedal hneď v prvý večer.

"Nemôžem myslieť. Akoby vo mne zrazu všetko vyschlo."

- Áno, - myslela si, - Tom Betterton ako génus potreboval slobodu väčšmi než ostatní. Sugescia mu nevynahradila stratu slobody. Len v podmienkach dokonalej slobody mohol tvorivo pracovať.

Ako vybadala hneď na začiatku, bol veľmi blízko vážnemu nervovému zrúteniu. K Hilary sa správal s čudnou ľahostajnosťou. Nevidel v nej ženu, ba ani priateľa. Pochybovala dokonca, či si vôbec uvedomil smrť svojej ženy, či ho to trápilo. Neprestajne ho zamestnávala len jedna myšlienka - že je väzňom. Znova a znova vravel:

"Musím sa odtiaľto dostať. Musím, musím." A niekedy:

"Nevedel som, do čoho idem. Nemal som ani tušenia, že to bude také. Ako sa len mám odtiaľto dostať?"

Ako? Musím to urobiť. Jednoducho musím."

V podstate hovoril skoro to isté čo Peters. Ale každý z nich to vravel inak. Peters o tom hovoril ako mladý, energický, rozhorčený, rozčarovaný muž, ktorý si je istý sám sebou a je rozhodnutý bojovať svojím umom proti mozgom organizácie, čo ho mala v moci. Ale buričské výroky Toma Bettertona zneli, akoby ich hovoril človek, ktorý je na pokraji svojich síl, ktorý od túžby po slobode stráca rozum. Ale možno, pomyslela si zrazu Hilary, takisto bude na tom o pol roka aj ona a Peters. Možno to, čo sa začalo ako zdravá vzbura a rozumná dôvera vo vlastné sily, premení sa nakoniec na nepríčetné zúfalstvo potkana lapeného v pasci.

Bola by rada porozprávala o tom všetkom mužovi, čo jej šiel po boku. Keby tak mohla povedať: - Tom Betterton nie je môj muž. Neviem o ňom nič. Neviem, aký bol pred príchodom sem, a preto nemôžem robiť nič. Nemôžem mu pomôcť, lebo neviem, čo by som mala urobiť alebo povedať. - Ale to mu nemohla prezradiť, a preto len opatrne povedala:

"Tom mi teraz pripadá ako celkom cudzí človek. Nič - nič mi nevraví. Niekedy si myslím, že ho táto odlúčenosť od sveta, pocit, že je tu zavretý, doháňa k šílenstvu."

"To je možné," povedal Peters sucho, "to môže mať naňho vplyv."

"Ale povedzte mi - hovoríte s takou istotou o odchode, ako môžeme odtiaľto odísť - aká je tu reálna nádej?"

"Nevravím, že môžeme odísť hneď napozajtra, Olive. Celú vec treba dobre uvážiť a naplánovať. Viete, že ľudia ujdú z väzenia aj za najnepriaznivejších podmienok. Mnohí naši ľudia a mnohí aj na vašej strane Atlantiku napísali knihy o úteku z nemeckých koncentračných táborov."

"To bolo niečo iné."

"V podstate ani nie. Kde je cesta dnu, tam musí byť aj cesta von. Pravda, kopat' tunely tu neprichádza do úvahy, takže kopa dobrých plánov odpadá. Ale ako vravím, kde je cesta dnu, tam musí byť aj cesta von. S istou dávkou dôvtipu, kamufláže, hereckého umenia, klamstva a podplácania by sa to dalo zariadiť. Je to čosi, čomu sa treba učiť a hodne o tom premýšľať. Poviem vám jedno. Ja sa odtiaľto dostanem. Môžete mi veriť."

"Verím, že sa odtiaľto dostanete," povedala Hilary, "ale čo ja?"

"Nuž, s vami je to inak."

Hlas mu znel rozpačito. Chvíľu uvažovala, ako to myslel. Potom si uvedomila, že podľa neho dosiahla, čo chcela. Prišla sem za mužom, ktorého milovala, teraz bola s ním, takže jej túžba odísť nemôže byť až taká veľká. Takmer bola v pokušení povedať Petersovi pravdu - ale akási inštinktívna opatrnosť jej v tom zabránila.

Povedala Petersovi dobrú noc a odišla zo strechy.

Šestnásta kapitola

I

"Dobrý večer, pani Bettertonová."

"Dobrý večer, slečna Jennsonová."

Chudé dievča v okuliaroch bolo badateľne vzrušené. Oči za hrubými sklami mu žiarili.

"Dnes večer bude veľké zhromaždenie," povedala. "Sám riaditeľ k nám prehovorí."

Povedala to takmer šeptom.

"To je dobre," povedal Andy Peters, ktorý stál neďaleko. „Už som sa nemohol dočkať, kedy uvidím nášho direktora."

Slečna Jennsonová hodila naňho zhrozený, vyčítavý pohľad.

"Riaditeľ," povedala zbožne, "je skvelý človek."

Keď od nich odišla dlhou bielou chodbou, Andy Peters ticho zahvízdal.

"Mám pravdu, alebo nemám pravdu, že som v jej tóne začul čosi ako Heil Hitler?"

"Naozaj to tak znelo."

"Chyba je, že človek nikdy presne nevie, do čoho ide. Odchádzal som zo Spojených štátov plný chlapčenského elánu za dobré staré bratstvo všetkých ľudí, ale keby som bol vedel, že sa hriem rovno do pazúrov ďalšieho z neba zoslaného diktátora ..." Rozhodil rukami.

"Ešte to neviete," pripomenula mu Hilary.

"Cítim to vo vzduchu," povedal Peters.

"Ach," zvolala Hilary, "aká som rada, že ste tu."

Začervenala sa, keď Peters hodil na ňu skúmový pohľad.

"Ste taký milý a obyčajný," povedala Hilary v trápnych rozpakoch.

Peters sa pobavene usmial.

"V krajine, odkiaľ pochádzam," povedal, "má slovo obyčajný troška iný význam. Povedzme tuctový."

"Viete, že som to tak nemyslela. Myslela som to tak, že ste ako každý iný. Panebože, aj to znie hrozne."

"Normálny človek, to ste chceli povedať, však? Máte už dosť géniov?"

"Áno, a aj vy ste sa zmenili, odkedy ste tu. Necítiť už z vás tú zlobu - nenávisť."

Zrazu sa zachmúril.

"Nespoliehajte sa na to," povedal. "Ešte stále je to vo mne - hlboko vo mne. Ešte vždy viem nenávidieť."

Verte mi, sú veci, ktoré treba nenávidieť."

II

Veľké zhromaždenie, ako to nazvala slečna Jennsonová, sa konalo po večeri. Všetci členovia strediska sa zišli vo veľkej prednáškovej sieni.

Chýbal takzvaný technický personál: laboranti, sluhovia, baletný zbor.

Hilary vedľa Bettertona zvedavo čakala, kedy sa objaví na pódiu tá takmer mýtická postava, riaditeľ. Tom Betterton jej na otázky o mužovi, ktorý vládol v stredisku, dával neuspokojivé, neurčité odpovede.

"Nevyzerá veľmi impozantne," povedal. "Ale má úžasnú energiu. Vlastne som ho videl len dva razy."

Neukazuje sa často. Je to neobyčajný človek, cítim to, ale namojuďu neviem, prečo."

Podľa úctivosti, s akou o riaditeľovi hovorila slečna Jennsonová a iné ženy, vytvorila si Hilary neurčitú predstavu vysokého muža so zlatou bradou, v dlhom bielom splývavom obleku - akúsi podobu boha. Takmer sa zľakla, keď všetci zhromaždení vstali a na pódium ticho vyšiel tmavovlasý, trocha zavalitý muž v stredných rokoch. Zjavom vôbec nevynikal, mohol byť obchodníkom zo stredného Anglicka. Nedalo sa uhádnuť, aké je národnosti. Hovoril k nim v troch rečiach, ustavične ich striedajúc, a nikdy sa presne neopakoval. Hovoril po francúzsky, po nemecky a po anglicky, a všetkými troma rečami hovoril rovnako plynne.

"Najsamprv mi dovoľte," začal, "aby som privítal našich nových kolegov, ktorí k nám prišli."

A o každom osobitne povedal niekoľko slov.

Potom rečnil ďalej o cieľoch a princípoch strediska.

Keď si Hilary neskôr pripomínala jeho slová, zistila, že si ich presne nepamätá. Možno preto, že sa jej riaditeľove slová zdali ošúchané a plytké. Ale počúvať jeho reč bolo niečo iné.

Hilary si spomenula, čo jej raz rozprávala priateľka, ktorá žila pred vojnou v Nemecku. Len tak zo zvedavosti šla raz na akúsi schôdzku, aby si vypočula "toho absurdného Hitlera", a napokon sama hystericky kričala, strhnutá silným vzrušením. Opisovala jej, aké múdre a oduševňujúce sa jej zdalo každé slovo a ako sa jej neskôr v spomienkach zdali tie isté slová dosť frázovité.

Čosi podobné sa dialo aj s Hilary. Proti vlastnej vôli ju ovládlo vzrušenie a oduševnenie. Riaditeľ hovoril veľmi jednoducho. Predovšetkým sa venoval vo svojej reči mládeži. Mládež je budúcnosť ľudstva.

"Nahromadené bohatstvo, prestíž, vplyvné rodiny - to boli sily minulosti. Ale dnes je moc v rukách mladých.

Moc je v mozgoch. V mozgoch chemikov, fyzikov, lekárov ... V laboratóriách sa rodí obrovská ničivá moc.

Kto má túto moc, ten môže povedať: 'Vzdaj sa - alebo umri.' Táto moc sa nesmie dať do rúk tomu či inému národu. Moc musí byť v rukách tých, čo ju vytvorili. Naše stredisko sústreďuje moc celého sveta.

Prichádzate sem z rôznych častí zemegule a prinášate so sebou tvorivé vedecké poznanie. A prinášate sem mladost! Nikto tu nemá viac ako štyridsaťpäť rokov. Keď príde náš čas, vytvoríme trust. Mozgový trust vedy.

A budeme spravovať veci sveta. Budeme vydávať rozkazy kapitalistom a kráľom, armádam a priemyslu.

Dáme svetu Pax scientifica."¹

Bolo toho viac - tých strhujúcich opojných slov - ale nešlo o samotné slová - zhromaždenie, inak chladné a kritické, proti vlastnej vôli sa dalo strhnúť sugestívnou silou rečníka.

Riaditeľ náhle ukončil svoju reč výkrikom:

"Odvalu a víťazstvo! Dobrú noc!"

Hilary vyšla zo siene trocha omámená ako vo vzrušujúcom sne, a to isté videla na tvárach okolo seba.

Všimla si najmä Ericssona: bledé oči mu horeli, hlavu mal exaltovane zaklonenú.

1 Vedecký mier (lat.)

Vtom pocítila na ramene ruku Andyho Petersa a do uší jej zaznel jeho hlas:

"Podťe hore na strechu. Potrebujeme vzduch."

Bez slova sa vyviezli výťahom do záhrady na streche a vykročili pomedzi palmy. Peters sa zhlboka nadýchol.

"Áno," povedal. "To sme už súrne potrebovali. Trocha čerstvého vzduchu, aby sa nám vyčistil mozog."

Hilary si zhlboka vzdychla. Ešte vždy mala pocit neskutočnosti.

Priateľsky ju potriasol za rameno.

"Straste to zo seba, Olive."

"Som ako omámená," povedala Hilary.

"Zobudte sa, vravím vám. Budte žena! Spustte sa na zem, vráťte sa do triezvej skutočnosti. Keď prejde účinok otravného plynu, ktorého ste sa nadýchali, uvedomíte si, že ste počúvali obyčajné frázy, aké ste počuli už neraz."

"Ale bolo to krásne. Uznáte, že je to krásny ideál."

"Čerta ideál. Uvážte fakty. Mladost' a mozgy - sláva, sláva, aleluja! A kto sú tí mladí a tie mozgy? Helga Needheimová, bezohľadná egoistka. Torquil Ericsson, nepraktický rojko. Doktor Barron, ktorý by predal vlastnú starú mater šarhovi, len aby si mohol kúpiť nejaký prístroj. Alebo ja, obyčajný človek, ako ste sama povedali, ktorý vie dosť dobre narábať so skúmavkami a mikroskopom, ale ktorému schopnosti nestačia ani na to, aby viedol nejaký úrad, nieto ešte aby spravoval svet. Alebo váš manžel - áno, poviem vám to otvorene - chlap, ktorý sa od strachu úplne zosypal a nevie myslieť na nič, len na trest, čo ho čaká.

Spomenul som ľudí, ktorých poznáme najlepšie - ale takí sú tu všetci - alebo s ktorými som sa stretol.

Niektorí z nich sú géniovia, vynikajúci v svojom odbore - ale ako správcovia sveta? Dovoľte, aby som sa zasmial. Otravné nezmysly, to sme celý večer počúvali!"

Hilary si sadla na betónový múrik. Prešla si rukou po čele.

"Áno," povedala. "Verím, že máte pravdu ... Ale tá riaditeľova reč... ešte vždy som pod jej dojemom. Ako to robí? Verí tomu on sám? Zrejme."

Peters povedal zamračene:

"Vždy sa to končí rovnako. Šialenec, ktorý si myslí, že je boh."

Hilary povedala pomaly:

"Áno, asi je to tak. A predsa ... Niečo na tom musí byť."

"Áno, tak sa to javí, moja drahá. Znova a znova sa to v dejinách opakuje. A človek na to naletí. Takmer som dnes na to naletel aj ja. Naleteli ste na to vy. Keby som vás sem nebol vytiahol..." Hlas sa mu náhle zmenil.

"Hádam som to nemal robiť. Čo povie Betterton? Nebude sa mu to páčiť."

"Nerobte si starosti. Pochybujem, či si to vôbec všimol."

Spýtavo na ňu pozrel.

"Mrzí ma to, Olive. Musí to byť pre vás peklo vidieť, ako to s ním ide dolu kopcom."

Hilary povedala vášnivo:

"Musíme sa odtiaľto dostať. Musíme. Musíme."

"Dostaneme sa."

"Už ste to povedali - ale neurobili sme nijaké pokroky."

"Ale áno, urobili. Ja som nezaháľal."

Prekvapene naňho pozrela.

"Nemám nijaký presný plán, ale organizujem podzemné hnutie. V stredisku sa šíri nespokojnosť. Božský Herr Direktor¹ o tom nemá ani potuchy. Myslím, medzi nižšími členmi strediska. Jedlo, peniaze, prepych a ženy zrejme nie je všetko. Uvidíte, že vás odtiaľto vyslobodím, Olive."

"Aj Toma?"

Peters sa zachmúril.

"Počúvajte, Olive, a uverte tomu, čo poviem. Tom urobí najlepšie, ak ostane tu. Je..." zaváhal, "je tu bezpečnejší ako vonku."

"Bezpečnejší? Čudné slovo."

"Áno, bezpečnejší," povedal Peters. "Použil som to slovo zámerne."

Hilary sa zamračila.

"Nechápem dobre, ako to myslíte. Tom predsa nie je - myslíte si azda, že Tom nie je duševne celkom zdravý?"

"Vôbec nie. Je nervózny, ale inak je Tom Betterton duševne práve taký zdravý ako vy alebo ja."

"Tak prečo vravíte, že tu bude bezpečnejší?"

2 Pán riaditeľ (nem.)

Peters povedal pomaly:

"Viete, klietka je veľmi bezpečné miesto."

"Ach nie," zvolala Hilary. "Nevravte mi, že aj vy tomu veríte. Nevravte mi, že tá masová hypnóza či sugescia, či čo to je, aj na vás pôsobí. Pociť bezpečnosti, krotkosť, spokojnosť! Nie, musíme sa ďalej búriť! Musíme sa chcieť oslobodiť!"

Peters povedal pomaly:

"Áno, viem. Ale ..."

"Tom rozhodne chce odtiaľto odísť."

"Tom možno nevie, čo je preňho dobré."

Zrazu si Hilary spomenula na niektoré Tomove narážky. Ak prezradil nejaké tajné údaje, mohli by ho stíhať pre porušenie štátneho tajomstva - na to zrejme narážal zaobalene aj Peters - ale Hilary to videla celkom jasne. Radšej sa dať zavrieť do väzenia, než ostať tu. Povedala neústupne:

"Aj Tom musí odísť."

Prekvapilo ju, keď Peters zrazu trpkým tónom povedal:

"Dobre, ako chcete. Ja som vás varoval. Rád by som vedel, prečo vám, dofrasa, tak záleží na tom chlapovi."

S nevôľou naňho pozrela. Na jazyk sa jej tisli slová, ktoré len s námahou potlačila. Chcela mu povedať: - Nezáleží mi na ňom. Nie mi je ničím. Bol manželom inej ženy a ja sa pred ňou cítim zaňho zodpovedná. - Chcela mu povedať:

Ty blázonko, ak mi vôbec na niekom záleží, tak si to ty...

III

"Pobavila si sa dobre so svojím krotkým Američanom?" prehodil Tom Betterton, keď vošla do spálne. Ležal horeznačky na posteli a fajčil.

Hilary sa trochu začervenala.

"Prišli sme sem spolu," povedala, "a na niektoré veci máme rovnaké názory."

Zasmial sa.

"Ja ti nič nevyčítam." Prvý raz na ňu pozrel novým, odhadujúcim pohľadom. "Si pekná žena, Olive," povedal. Hilary od začiatku nástojila na tom, aby ju volal menom svojej ženy.

"Áno," pokračoval a premeriaval si ju očami. "Čertovsky pekná. Kedysi by som si to bol všimol. Ale teraz tuším pre to nemám zmysel."

"Možno to je práve dobre," povedala Hilary sucho.

"Som celkom normálny muž, moja drahá, alebo som aspoň býval. Bohvie, čo som teraz."

Hilary si sadla k nemu.

"Čo je vlastne s tebou, Tom?" spýtala sa.

"Poviem ti. Neviem sa sústrediť. Ako vedec som odbavený. Toto miesto ..."

"Ostatní - alebo aspoň väčšina - to tak nepocitujú."

"Lebo nie sú nič iné ako tupý, necitlivý dav." - "Niektorí sú dosť temperamentní," povedala Hilary sucho.

Pokračovala: "Keby si tu mal aspoň priateľa - na-
ozajstného priateľa."

"Je tu Murchison. Ale ten je trochu nudný. V poslednom čase som sa dosť zbližil s Torquilom Ericssonom." "Naozaj?" Hilary to nevedno prečo prekvapilo. "Áno. Bože, to je talent. Bár by som mal jeho mozog!" "Je to čudný človek," povedala Hilary. "Vždy som sa ho trochu bála."

"Bát sa? Torquila? Je mierny ako baránok. Niekedy je ako dieťa. Nevie vôbec nič o svete."

"Nuž, ja sa ho bojím," zopakovala Hilary zanovito.

"Zrejme aj ty máš trochu pošramotené nervy."

"Ešte nie. Ale asi to príde. Tom - nemal by si sa priateliť s Torquilom Ericssonom." Udivene sa na ňu zahľadel. "A to už prečo?" "Neviem. Mám taký pocit."

Sedemnásť kapitola

I

Leblanc pokrčil plecami.

"Opustili Afriku, to je isté."

"To nie je isté."

"Dá sa to predpokladať," povedal Francúz.

"Uvažujme logicky." Jessop hovoril pokojne, ale dôrazne. "Na tom letisku mohlo pristáť len malé lietadlo. Ak malo pred sebou dlhší let, bolo by muselo niekde pristáť a nabrať benzín. A tam, kde bralo benzín, boli by museli ostať nejaké stopy."

"Mon cher, zorganizovali sme čo najdôkladnejšie pátranie - všade, kde bolo ..."

"Muži s Geigerovými počítacími napokon musia niečo nájsť. Počet lietadiel, ktoré treba ešte preskúmať, je obmedzený. Len čo sa objaví najmenšia stopa rádioaktivity, budeme vedieť, že je to lietadlo, ktoré hľadáme ..."

"Ak váš agent mohol použiť rozprašovač. Žiaľ, tých ,ak' - je priveľa ..."

"Vystupujeme ich," povedal Jessop tvrdo. "Rád by som vedel..."

"No?" "Usúdili sme, že šli na sever - k Stredozemnému moru."

Predpokladajme namiesto toho, že leteli na juh."

"Aby nás pomýlili? Ale kam potom mohli letieť? Tam je už len pohorie Atlas - a ďalej piesok púšte."

II

"Sidi1 prisaháte, že splníte, čo ste mi sľúbili? Benzínová pumpa v Amerike, v Chicagu? Je to isté?"

"Je to isté, Mohamed, pravda, ak sa odtiaľto dostaneme."

"Úspech závisí od vôle Alahovej."

1 Pane (arab.)

"Dúfajme teda, že Alahovou vôľou je, aby si mal benzínovú pumpu v Chicagu. Prečo práve v Chicagu?"

"Sidi, brat mojej ženy šiel do Ameriky a tam v Chicagu má benzínovú pumpu. Mám ostať v zaostalej krajine až do smrti? Tu mám peniaze, veľa jedla, veľa prikrývok a žien - ale nie je to moderný život. Nie je to Amerika."

Peters pozrel zamyslene do dôstojnej čiernej tváre. Mohamed v dlhej bielej tunike bol impozantný zjav. Čudné túžby sa rodia v ľudskom srdci.

"Neviem, či robíš múdro," povedal so vzdychom, "ale nech je tak. Pravda, ak nás odhalia ..."

Úsmev na čiernej tvári odhalil krásne biele zuby.

"Tak nás čaká smrť - mňa aspoň určite. Vás možno nie, sidi, lebo vy máte cenu."

"So smrťou sa tu nerobia veľké ceremónie, čo?"

Plecia pod bielou látkou sa pohrdavo zdvihli a klesli.

"Čo je smrť? Aj to je vôľa Alahova."

"Vieš, čo máš urobiť?"

"Viem, sidi. Po zatmení vás mám vyviešť na strechu. Ďalej mám do vašej izby zaniest' šaty, aké nosím ja a iní sluhovia. Neskôr - to ostatné."

"Správne. A teraz ma už vypušt' z výťahu. Niektó by si mohol všimnúť, že sa ustavične vozíme hore-dolu.

Mohlo by sa to zdať podozrivé."

III

Tanec pokračoval. Andy Peters tancoval so slečnou Jennsonovou. Pritískal ju k sebe a zdalo sa, že jej niečo šušká do ucha. Keď sa krútili blízko miesta, kde stála Hilary, zachytil Peters jej pohľad a vzápätí na ňu uličnícky žmurkol.

Hilary si zahryzla do pery, aby potlačila úsmev, a rýchlo odvrátila oči.

Pohľad jej padol na Bettertona, ktorý stál na druhom konci sály a zhováral sa s Torquilom Ericssonom.

Hilary ich pozorovala s trocha zvráteným obočím.

"Zatancujete si so mnou, Olive?" ozval sa vedľa nej Murchisonov hlas.

"Pravdaže, Simon."

"Ale varujem vás, nie som dobrý tanečník."

Hilary sa usilovala stúpať tak, aby jej Murchison nemohol šliapať po nohách.

"Úplný telocvik, namojveru," povedal Murchison trocha zadychčaný. Tancoval s vervou.

"Máte rozkošné šaty, Olive."

Vyjadroval sa vždy ako v staromódnych románoch.

"Som rada, že sa vám páčia," povedala Hilary.

"Vybrali ste si ich v našom odevnom oddelení?"

Odolala pokušeniu odseknúť mu: - Kde inde? - Povedala iba: "Áno."

"Jedno treba našim šéfom uznať," dychčal Murchison, energicky ju krútiac po parkete, "vedia sa postarať, aby sme sa tu cítili dobre. Nedávno som to vravel Bianke. Nikde inde na svete by sme sa tak nemali. Nijaké finančné starosti, nijaké dane - nijaké opravy, udržiavacie náklady. O všetko sa tu starajú namiesto vás. Pre ženu to musí byť ohromný život, ja vám poviem."

"Aj Bianka si to myslí?"

"Nuž, spočiatku bola trocha nesvoja, ale teraz je v niekoľkých výboroch a čosi organizuje - viete, besedy, prednášky. Na vás sa sťažuje, že sa dosť nezapájate do práce."

"Obávam sa, že ja na to nie som, Simon. Nikdy som nemala veľký zmysel pre verejnú činnosť."

"Áno, ale niečím sa vy dievčence tu musíte zabávať. Totiž nemyslím to presne tak, že sa máte zabávať..."

"Ale zamestnávať?" pomohla mu Hilary.

"Áno - moderná žena totiž chce mať na niečom účasť. Veľmi dobre si uvedomujem, že ženy ako vy a Bianka ste sa tak trocha obetovali, keď ste prišli sem - ani jedna z vás nepracuje vedecky, vďaka bohu - naozaj, tieto vedkyne! Čosi hrozné! Povedal som Bianke: ,Daj Olive čas, nech sa najprv trocha aklimatizuje. Chvíľu to trvá, kým si tu človek zvykne. Sprvu sa dostaví čosi ako klaustrofóbia. Ale to prejde - to prejde ..."

"Chcete povedať, že človek si zvykne na všetko?"

"Nuž, niektorí to pociťujú viac, iní menej. Napríklad Tom to znáša zle. A kdeže je dnes náš Tom? Aha, už ho vidím, tam stojí s Torquilom. Tí dvaja sú úplne nerozluční."

"Vôbec sa tomu neteším. Nečakala som, že si budú tak dobre rozumieť."

"Mladý Torquil je zrejme fascinovaný vašim manželom. Všade za ním chodí."

"Všimla som si. A vravela som si - prečo?"

"Nuž, Torquil má vždy nejaké teórie nie z tohto sveta, s ktorými sa potrebuje niekomu zdôveriť. Je nad moje sily pochopiť, o čom hovorí - jeho angličtina je dosť úbohá, ako ste si iste všimli. Ale Tom ho počúva a akosi mu to nerobí ťažkosti."

Hudba dohrala. Prišiel Andy Peters a rezervoval si u Hilary nasledujúci tanec.

"Pozoroval som vás, ako trpíte," povedal. "Veľmi vám šliapal po nohách?"

"Ale nie, dávala som si pozor."

"Videli ste, ako som pracoval?"

"S Jennsonovou?"

"Áno. Bez zbytočnej skromnosti môžem povedať, že som dosiahol úspech, prenikavý úspech. Tieto nepekne, hranaté, krátkozraké dievčatá ihneď zaberú, len treba na ne správne ísť."

"Naozaj sa zdalo, že ste sa do nej zaľúbili."

"O to práve šlo, Olive, to dievča po náležitej príprave nám môže byť veľmi užitočné. Vie o všetkom, čo sa tu deje. Napríklad zajtra má sem prísť skupina dôležitých osobností. Lekári, niekoľko vysokých štátnych úradníkov a zo dvaja bohatí patróni."

"Andy - myslíte, že by to bola možnosť ..."

"Nie, to si nemyslím. Na to si tu určite dajú pozor. Takže si nerobte zbytočné nádeje. Ale bude to užitočné, lebo sa dozviem, ako to tu pri takých návštevách beží. A pri najbližšej príležitosti - no, potom sa azda bude dať niečo podniknúť. Kým mi tá Jennsonová bude zobať z ruky, môžem z nej vytiahnuť veľa cenných informácií."

"Koľko toho vedia ľudia, čo sem prídu?"

"O nás - teda o stredisku - vôbec nič. Tak si aspoň myslím. Iba urobia inšpekciu ústavu a lekárskech výskumných laboratórií. Budovu úmyselne postavili ako bludisko, takže návštevníci nemôžu vedieť, čo tu všetko je. Myslím, že sú tu posúvacie steny, ktorými v prípade potreby izolujú naše oddelenie."

"To je fantastické."

"Áno, človek si ustavične vraví, že to nemôže byť pravda. Nenormálne je aj to, že tu človek nevidí deti. Buďte rada, že nemáte dieťa."

Cítil, ako jej telo náhle stuhlo.

"Prepáčte, asi som povedal, čo som nemal." Odviedol ju z tanečného parketu k stoličkám.

"Veľmi ma to mrzí," zopakoval. - "Dotkol som sa vás?"

"Ale nie, to nič. Mala som dieťa - ale umrelo. To je všetko."

"Mali ste dieťa?" prekvapene sa na ňu díval. "Myslel som, že ste sa vydali za Bettertona len pred pol rokom!"

Olive sa začervenala. Povedala rýchlo:

"Áno, to je pravda. Ale bola som - vydatá predtým. S prvým manželom som sa rozviedla."

"Ach tak. To je tuná to najhoršie. Nevieme, ako ľudia žili predtým, ako prišli sem, a tak sa potom dopúšťame netaktností. Je čudné, že vlastne o vás vôbec nič neviem."

"Ani ja o vás. Ako ste vyrástli - a kde - o vašej rodine..."

"Vyrástol som v rýdzo vedeckej atmosfére. Odchovali ma takrečeno na skúmavkách. Nikto v mojom okolí nerozmýšľal, ani nehovoril o ničom inom. Ale ja som nebol najbystrejšia ratolesť našej rodiny. Génus bol niekto iný."

"Kto?"

"Dievča. Nesmierne nadané. Mohla sa stať druhou madame Curie. Mohla otvoriť nové obzory." "A - čo sa s ňou stalo?"

Odpovedal krátko:

"Zabili ju."

Hilary tušila nejakú vojnovú tragédiu. Spýtala sa jemne:

"Mali ste ju rád?"

"Radšej než kohokoľvek iného v živote."

Náhle vstal.

"Doparoma - akoby sme nemali dosť iných naliehavejších starostí. Všimnite si nášho nórskeho priateľa.

Vyzerá, akoby bol vystrúhaný z dreva, len oči mu svietia. A ako dreveno sa ukláňa - akoby ho potáhovali za povrázok."

"To preto, že je taký vysoký a chudý."

"Ani nie je taký vysoký. Asi ako ja - meter sedemdesiatosem alebo osemdesiat, viac nie."

"Výška klame."

"Áno, ako podpis v pase. Povedzme tento Ericsson. Výška stoosemdesiat, plavé vlasy, modré oči, podlhovastá tvár, meravé držanie tela, nos stredný, ústa normálne. Aj keby ste k tomu pridali, čo sa v pase neuvádza - po anglicky hovorí s cudzím prízvukom - nebudete mať presnú predstavu, ako Torquil vyzerá.

Čo je?"

"Nič."

Dívala sa cez sálu na Ericssona. Popis Borisa Glydra! To . isté, takmer od slova do slova počula od Jessopa. Teda preto ju Torquil Ericsson vždy tak znepokojoval? Žeby...? Obrátila sa prudko k Petersovi a povedala:

"Ale je to naozaj Ericsson? Čo ak je to niekto iný?"

Peters na ňu udivene pozrel.

"Niekto iný? Kto?"

"Totiž - myslela som - nemohol sem nikto prísť a vydávať sa za Ericssona?"

Peters chvíľu uvažoval.

"Nazdávam sa... Nie, to by nešlo. Musel by to byť vedec . . . a okrem toho Ericsson je dosť známy."
 "Ale nikto odtiaľto sa s ním tuším nikdy nestretol. Alebo je to možno Ericsson a zároveň aj niekto iný."
 "Chcete povedať, že Ericsson vedie dvojité životy? To je možné. Ale podľa mňa málo pravdepodobné."
 "Áno," povedala Hilary. "Áno, je to naozaj nepravdepodobné."
 Prirodzene, že Ericsson nie je Boris Glydr. Ale prečo Olive Bettertonovej tak záležalo na tom, aby Tom vedel, že mu od Borisa hrozí nebezpečenstvo? Nie preto, lebo vedela, že Boris je na ceste do strediska? Čo ak ten človek, čo prišiel do Londýna a predstavil sa ako Boris Glydr, vôbec nebol Borisom Glydrom? Čo ak to bol v skutočnosti Torquil Ericsson? Popis sa zhodoval. Len čo prišiel do strediska, hneď sa začal zaujímať o Toma. Cítila, že Ericsson je nebezpečný človek - nedalo sa vedieť, aké myšlienky sa skrývajú za tými bledými snivými očami...
 Striaslo ju.
 "Olive - čo sa stalo? Čo vám je?"
 "Nič. Pozrite. Zástupca riaditeľa sa chystá čosi oznámiť."
 Doktor Nielson zdvihol ruku, a keď nastalo ticho, prehovoril do mikrofónu na pódiu.
 "Priatelia a kolegovia, máme k vám prosbu. Zajtra sa budete zdržovať v rezervnom krídle. Zídete sa o jedenástej predpoludním a budete sa každý hlásiť svojím menom. Je to len dočasné opatrenie, ktoré potrvá dvadsaťštyri hodín. Ľutujem, že vás musím unúvať. Oznámenie je vyvesené na tabuli."
 S úsmevom sa vzdialil. Hudba hrala ďalej.
 "Musím ísť znova za Jennsonovou," povedal Peters. "Stojí smutná tam pri stĺpe. Povýzvedám sa, čo je to rezervné krídlo."
 Odišiel. Hilary ostala sedieť a rozmýšľala. Je bláznivá, namýšľa si niečo, čo neexistuje? Torquil Ericsson? Boris Glydr?

IV

Prezencia sa zisťovala vo veľkej prednáškovej sieni. Všetci boli prítomní a hlásili sa svojím menom. Potom všetkých zoradili do dlhej kolóny a odviekli ich zo siene.
 Cesta viedla ako obyčajne bludiskom kľukatých chodieb. Hilary, ktorá šla vedľa Petersa, vedela, že Američan má v ruke ukrytý malý kompas. Podľa neho nenápadne zisťoval smer.
 "To nám nepomôže," pošeplil jej ľútostivo. "Aspoň nie teraz. Ale možno sa nám to zídde - v budúcnosti."
 Na konci chodby, ktorou šli, boli dvere. Otvorili sa a kolóna na chvíľku zastala.
 Peters vytiahol tabatierku - ale hneď sa ozval Van Heidemov rázny hlas:
 "Nefajčiť, prosím. Boli ste upozornení."
 "Prepáčte."
 Peters stál s tabatierkou v ruke. Kolóna sa znova pohla.
 "Ako črieda oviec," poznamenala Hilary znechutene.
 "Hlavu hore," zamrmľal Peters a doložil: "Vy čierna ovca."
 Vďaka naňho pozrela a usmiala sa.
 "Ženská spálňa je napravo," povedala slečna Jennsonová. "Viedla ženy označeným smerom.
 Muži odpochoďovali naľavo.
 Spálňa bola veľká hygienická miestnosť skoro ako nemocničná izba. Pozdĺž stien stáli posteľe so závesmi z plastického materiálu. Pri každej posteli bol nočný stolík.
 "Zariadenie je dosť jednoduché," povedala slečna Jennsonová "ale nie primitívne. Kúpeľňa je ďalej vpravo.
 Spoločenská miestnosť je tam za tými dverami."
 Spoločenská miestnosť, kde sa opäť všetci stretli, bola zariadená skoro ako čakáreň na letisku - na jednej strane bar s občerstvením, na druhej strane knižnica.
 Deň sa minul celkom príjemne. Na malom prenosnom plátne im premietli dva filmy.
 Žiarivkové osvetlenie malo zrejme zastrieť fakt, že miestnosť nemala okná. Večer rozsvietili iné žiarovky, ktoré vydávali mäkké a diskrétné svetlo.
 "Šikovné," pochvaľoval si Peters. "To aby sme nemali pocit, že sme tu zamurovaní za živa."
 - Akí sme všetci bezmocní, - myslela si Hilary. Kdesi, celkom blízko, boli ľudia z vonkajšieho sveta. A oni sa nemohli s nimi nijako dorozumieť, nemohli ich poprosiť o pomoc. Všetko ako obyčajne prebiehalo podľa presného, chladnokrvne premysleného plánu.
 Peters sedel so slečnou Jennsonovou. Hilary navrhla Murchisonovi, aby si zahrali bridž. Tom Betterton odmietol, povedal, že sa nemôže sústrediť. Za štvrtého sa prihlásil doktor Barron.
 Hilary sa pri bridži napodiv rozptýlila. Bolo pol dvanástej, keď dohrali tretí rubber. Hilary s doktorom Barronom vyhrali.
 "Bolo to veľmi príjemné," povedala Hilary. Pozrela na hodinky. "Je už veľmi neskoro. Dôležitá návšteva zrejme ešte dnes odíde - alebo tu prenocuje?"

"To veru neviem," povedal Simon Murchison. "Zo dvaja obzvlášť horliví lekári sa asi zdržia. Ale do zajtra obeda musia všetci odísť."

"Potom sa vrátíme do svojho krídla?"

"Pravdepodobne. Tieto návštevy iba narušujú pracovný rytmus."

"Ale je to dobre zariadené," povedala Bianka pochvalne.

Ženy vstali a zaželali mužom dobrú noc. Hilary troška zaostala, aby Bianka vošla prvá do slabo osvetlenej spálne. Vtom pocítila, ako sa jej niekto mätko dotkol ramena.

Prudko sa obrátila a videla pred sebou vysokého čierneho sluhu.

Po francúzsky, tlmeným, naliehavým hlasom jej povedal:

"Sil vous plaît, 2 madame, ráčte ísť so mnou."

"Ísť s vami? Kam?"

"Budte taká láskavá a podte so mnou."

Chvíľu nerozhodne stála.

Bianka už vošla do spálne. V spoločenskej miestnosti ešte debatovalo pri stole zopár ľudí.

Znova pocítila na ramene mäkký naliehavý dotyk ruky.

"Podte láskavo za mnou, madame."

Urobil niekoľko krokov, zastal, obzrel sa na Hilary a kývol jej. Hilary ho trochu nedôverčivo nasledovala.

Všimla si, že sluha bol oblečený prepychovejšie než ostatní domorodí sluhovia. Bielu tuniku mal bohato vyšívanú zlatom.

Vyšli dverami v rohu spoločenskej miestnosti, potom JU sluha viedol znova po anonymných bielych chodbách. Mala, dojem, že nejdú tou istou cestou, ktorou prišli do rezervného krídla, ale to sa nikdy nedalo vedieť, lebo chodby si boli veľmi podobné. Raz sa sluhu spýtala, kam ju vedie, ale jej sprievodca len netrpezlivo pokrútil hlavou a ponáhlal sa ďalej.

Konečne zastal na konci chodby a stlačil gombík na stene. Stena sa ticho odsunula a pred nimi bol malý výťah. Pohybom ruky jej sluha naznačil, aby vošla do kabíny, vstúpil za ňou, a výťah letel hore.

Hilary sa ostro spýtala: "Kam ma vediete?"

Tmavé oči na ňu hľadeli s dôstojnou výčitkou.

"K pánovi, madame. Je to pre vás slávnostná chvíľa."

"K riaditeľovi?"

"K pánovi..."

2 Prosím (fr.)

Výťah zastal. Sluha odsunul dvere a kývol jej, aby vyšla. Potom znova kráčali chodbou, až prišli k dverám. Sprievodca zaklopal a dvere sa znútra otvorili. Znova dlhá biela tunika, zlaté výšivky a čierna bezvýrazná tvár.

Sluha viedol Hilary cez malú predizbu pokrytú červeným kobercom a na druhom konci predizby rozhrnul závesy. Hilary cez ne prešla. Na svoje prekvapenie sa ocitla v takmer orientálnom interiéri. Dlhé pohovky, kávové stolíky, zo dva krásne koberce na stenách. Na nízkej pohovke sedel človek, na ktorého sa zahľadela s nemým úžasom. Bol to drobný, žltý, zvráskavený starec. Ohromene sa dívala do usmievavých očí pána Aristida.

Osemnásta kapitola

"Asseyez-vous, chère madame," 1 povedal pán Aristides. Kývol drobnou pazúrovitou rukou, Hilary pokročila a ako vo sne si sadla na druhú nízku pohovku naproti nemu. Ticho sa zachechtal.

"Ste prekvapená," povedal. "To ste nečakali, čo?" "Veru nie," povedala Hilary. "Nemyslela som si - nevedela som, že ..."

Ale jej úžas rýchlo mizol.

Keď spoznala pána Aristida, snový neskutočný svet, v ktorom žila v minulých týždňoch, sa zakolísal a rozsypal. Teraz už vedela, že stredisko sa jej zdalo neskutočné, lebo naozaj bolo neskutočné. Nikdy nebolo tým, čím sa chcelo zdať. Herr Direktor s hlasom táborového rečníka bol tiež neskutočný - figúra, ktorá mala zastrieť pravdu. Pravda bola tu, v tejto tajnej orientálnej izbe. Drobný starec, ktorý sedel a ticho sa chechtal. Keď si umiestnila pána Aristida do stredu obrazu, všetko zrazu dostalo zmysel - tvrdý, praktický, všedný zmysel.

"Teraz už chápem," povedala Hilary. "To všetko - je vaše, však?"

"Áno, madame."

"A riaditeľ? Takzvaný šéf?"

"Je veľmi dobrý," povedal pán Aristides pochvalne. "Dávam mu veľmi vysoký plat. Rečnieval na náboženských zhromaždeniach."

Chvíľu zamyslene fajčil. Hilary mlčala.

"Vedľa seba máte tureckú pochúťku. A iné sladkosti, ak ich máte rada." Znova nasledovalo ticho. Potom pokračoval:

"Som filantrop, madame. Ako viete, som veľmi bohatý. Jeden z najbohatších - možno najbohatší - na svete. Ako taký si považujem za povinnosť slúžiť ľudstvu. Dal som postaviť tu, na odľahlom mieste, kolóniu pre malomocných a zorganizoval som rozsiahly výskum problému, ako liečiť malomocenstvo. Niektoré druhy malomocenstva sú vyliečiteľné. Iné zatiaľ nie. Ale ustavične sa na tom pracuje a dosahujú sa dobré výsledky. Malomocenstvo v

1 Sadnite si, milá pani (fr.)

skutočnosti nie je až taká nákazlivá choroba. Nie je ani zďaleka taká infekčná alebo chytľavá ako čierne kiahne, týfus, mor a iné podobné choroby. A predsa, ak povieť ľuďom 'kolónia malomocných', zhrozia sa a zďaleka ju obídu. Je to starý, veľmi starý strach. Strach, ktorý nájdete už v biblii a ktorý pretrval stáročia. Hrôza z malomocenstva. To mi pomohlo, keď som staval toto stredisko."

"Preto ste ho postavili?"

"Áno. Máme aj oddelenie výskumu rakoviny, okrem toho sa tu robí dôležitý výskum tuberkulózy. Je tu výskum vírusových chorôb - z liečebných dôvodov, bien entendu - s bakteriologickou vojnou to nemá nič spoločného. Humánna, záslužná činnosť, ktorá mi robí česť. Navštevujú nás známi fyzici, chirurgovia a chemici, aby videli naše výsledky, tak ako nás navštívili aj dnes. Budova je skonštruovaná dômyselne, nevidieť, že jedna časť je úplne oddelená, ba nevidieť ju ani zo vzduchu. Niektoré tajné laboratória sú v tuneloch vyvŕtaných priamo v skale. V každom prípade je moja osoba mimo podozrenia.", Usmial sa a doložil jednoducho: "Som totiž veľmi bohatý, viete?"

"Ale prečo to všetko?" spýtala sa Hilary. "Prečo chcete zničiť svet?"

"Nechcem zničiť svet, madame. Krivdíte mi."

"Ale potom - jednoducho nerozumiem."

"Som obchodník," povedal Aristides jednoducho. "Som aj zberateľ. Keď vás bohatstvo začne gnívať, zberateľstvo je jediné, čo môžete robiť. Svojho času som zbieral všeličo. Obrazy - mám najbohatšiu zbierku umeleckých diel v Európe. Isté druhy keramiky. Filatelia - moja zbierka známok je slávna. Keď je zbierka dostatočne bohatá, pustíte sa do ďalšej. Som starý človek, madame, a už som nemal čo zbierať. Tak som sa nakoniec dostal k tomu, že zbieram mozgy."

"Mozgy?" nechápala Hilary.

Pomaly prikývol.

"Áno, to je najzaujímavejší druh zberateľstva vôbec. Postupne a pomaličky, madame, zhromažďujem tu všetky mozgy sveta. Mladé mozgy, o tie mi najmä ide. O mladých sľubných vedcov, mladé talenty. Jedného dňa sa unavené národy sveta zobudia a zistia, že ich

2 Pravdaže (fr.)

vedci sú starí a senilní, a že mladé mozgy sveta, lekári, chemici, fyzici, chirurgovia, všetci sú tu, u mňa. A ak budú chcieť vedca, plastického chirurga alebo biológa, budú musieť prísť za mnou a kúpiť si ho!"

"Chcete povedať ..." Hilary sa naklonila napred a uprene sa naňho zahľadela. "Chcete povedať, že to všetko je len gigantická finančná operácia?"

Pán Aristides znova prikývol.

"Áno," povedal, "Prirodzene. Inak - aký by to malo zmysel?"

Hilary hlboko vzdychla.

"Áno," povedala. "Aj ja som mala ten pocit."

"Napokon, chápete," povedal pán Aristides, skoro sa ospravedlňoval. "Je to moje povolanie. Som finančník."

"To znamená, že to všetko nemá vôbec politické pozadie? Neusilujete sa o svetovládu?"

Dotknuto rozhodil rukami.

"Nechcem byť bohom," povedal. "Som veriaci človek. To je choroba každého diktátora, že chce byť bohom. Ja zatiaľ touto chorobou netrpím." Chvíľu uvažoval a povedal: "Ale môže to prísť. Áno, môže to prísť... Zatiaľ však chvalabohu - nie."

"Ale ako presvedčujete všetkých tých ľudí, aby sem prišli?"

"Kupujem ich, madame. Na voľnom trhu, ako každý obchodník. Niekedy ich kupujem peniazmi. Častejšie ideami. Mladí ľudia sú rojkovia. Majú ideály. Majú presvedčenie. Niekedy ich kupujem zárukou bezpečnosti - to sú tí, čo nejako porušili zákon."

"Tým sa všetko vysvetľuje," povedala Hilary. "Myslím to, čo ma udivovalo cestou sem."

"Ach! Niečo vás cestou sem udivovalo?"

"Áno. Odlišnosť cieľov. Andy Peters, Američan, zdal sa mi presvedčeným príslušníkom ľavice. Ale Ericsson bol fanatický vyznávač nadčloveka. A Helga Needheimová bola fašistka najhrubšieho zrna. Doktor Barron . . ." Zaváhala.

"Áno, ten prišiel kvôli peniazom," povedal Aristides. "Doktor Barron je civilizovaný človek a cynik. Nemá nijaké ilúzie, ale pritom úprimne miluje svoju prácu. Potreboval neobmedzené finančné prostriedky, aby mohol pokračovať vo svojich výskumoch." Doložil: "Ste inteligentná, madame. Všimol som si to už vo Feze." Znova sa ticho zachechtal.

"Vy ste o tom nevedeli, madame, ale šiel som do Fezu len preto, aby som si vás obzrel - vlastne dal som vás priviesť do Fezu, aby som si vás mohol obzrieť."

"Chápem," povedala Hilary.

Všimla si orientálnu obmenu vety.

"Tešil som sa na to, že sem pridete. Lebo, ak ma chápete, nenachádzam tu veľa inteligentných ľudí, s ktorými by sa dalo pohovárať." Urobil gesto rukou. "Títo vedci, biológovia, chemici nie sú vôbec zaujímaví ľudia. Možno sú géniovia v tom, čo robia, ale v rozhovore sú nudní."

"Ich manželky," doložil zamyslene, "sú obyčajne tiež veľmi nudné. Neradi ich tu vidíme. Dovoľme im sem prísť len z jedného dôvodu."

"Z akého?"

Pán Aristides povedal sucho:

"V zriedkavých prípadoch, keď manžel nemôže pracovať, lebo priveľa myslí na svoju ženu. Zdá sa, že to je aj prípad vášho manžela, Thomasa Bettertona. Thomasa Bettertona pozná svet ako mladého génia, ale odkedy je tu, produkuje len priemernú, druhotriednu prácu. Áno, Betterton ma sklamal."

"Ale nestáva sa vám to tu často? Títo ľudia sú tu koniec koncov vo väzení. Teda sa búria, nie? Aspoň spočiatku."

"Áno," prisvedčil pán Aristides. "Je to celkom prirodzené a zákonité. Ako keď zavriete vtáka do kletky. Najprv sa mu cnie po slobode. Ale ak je v dost veľkej voliére, ak má všetko, čo potrebuje, družku, zrno, vodu, konáriky, všetky životné potreby, napokon zabudne, že bol kedysi slobodný."

Hilary sa zachvela.

"Ide z vás na mňa strach," povedala. "Naozaj, bojím sa vás."

"Časom všeličo pochopíte, madame. Dovoľte, aby som vás ubezpečil, že všetci títo ľudia rozličných ideológií, ktorí sa po príchode sem rozčarovali a búria sa, nakoniec sa poslušne zaradia do šíku."

"Tým si nemôžete byť istý."

"Človek si nemôže byť absolútne istý ničím na svete. V tom s vami súhlasím. Ale aj tak mám deväťdesiatpäťpercentnú istotu."

Hilary naňho pozrela takmer s hrôzou.

"To je strašné," povedala. "Je to ako chov plemenných koní! Vy tu máte chov mozgov."

"Presne tak. To ste veľmi dobre vystihli, madame."

"A z týchto svojich zásob mienite jedného dňa dodávať vedcov ta, kde vám za nich zaplatia najviac?"

"To je zhruba hlavný princíp, madame."

"Ale nemôžete predsa poslať vedcov do sveta tak, ako sa. posiela plemenný kôň."

"Prečo nie?"

"Lebo len čo sa taký vedec ocitne znova v slobodnom svete, odmietne pracovať pre svojho nového zamestnávateľa. Bude znova slobodný."

"To je do istej miery pravda. Možno ho budeme musieť trochu - povedzme - spracovať."

"Spracovať? Ako to myslíte?"

"Počuli ste o leukotómii, madame?"

Hilary sa zamračila.

"To je operácia mozgu, nie?"

"Áno. Pôvodne ju vynášli na liečbu melanchólie. Nebudem používať lekársku terminológiu, madame, poviem vám to slovami, ktorým rozumiete vy aj ja. Po operácii pacient už nechce spáchať samovraždu, nemá pocity viny. Je bezstarostný, nemá svedomie a je vo väčšine prípadov poslušný."

"Operácia nemala stopercentný úspech, však nie?"

"V minulosti nie. Ale tu sme urobili vo výskume tohto problému veľké pokroky. Mám tu troch vynikajúcich chirurgov. Očkovaním a inými jemnými úpravami mozgu postupne dosahujú stav, že sa pacient stáva poddajným a jeho vôľa sa dá ovládať bez toho, aby to poškodilo jeho intelektuálne schopnosti. Ukazuje sa možnosť modifikovať ľudskú bytosť tak, že jej intelektuálne sily ostanú neporušené, a pritom bude celkom bez vôle. Urobí všetko, čo sa jej povie."

"Ale to je strašné," zvolala Hilary. "Strašné!"

Prísne ju opravil:

"Je to užitočné. Je to dokonca pre pacientovo dobro. Lebo pacient bude šťastný a spokojný, nebudú ho trápiť nijaké obavy, túžby ani starosť."

"Neverím, že sa to niekedy uskutoční," povedala Hilary vyzývavo.

"Chére madame, iste mi odpustíte, ak poviem, že vy nie ste kompetentná diskutovať v tejto veci." "Chcela som povedať, že si neviem predstaviť, ako by mohlo spokojné, poslušné zviera produkovať naozaj dobrú tvorivú prácu."

Aristides pokrčil plecami.

"Možno. Ste inteligentná. Možno máte troška pravdu. Čas to ukáže. Pokusy ustavične pokračujú."

"Pokusy! Azda len nie na ľuďoch?"

"Ale áno! To je jediná účinná metóda."

"Ale - na akých ľuďoch?"

"Vždy máme ľudí, ktorí sa nám nevydarili," povedal Aristides. "Takých, čo sa neprispôsobili tunajšiemu životu, čo nechcú spolupracovať. Z tých je dobrý pokusný materiál."

Hilary zaťala prsty do podušiek pohovky. Mala hrôzu z toho usmievavého, žltého človečika s jeho neľudskými názormi. Všetko, čo povedal, bolo také rozumné, logické a triezve, že to jej hrôzu ešte zvyšovalo. Nebol to šialenec, ale človek, pre ktorého boli jeho blížni len surový materiál.

"Vy veríte v boha?" spýtala sa.

"Ale pravdaže verím v boha." Pán Aristides zdvihol obočie. Hlas mu znel takmer zhrozene. "Už som vám povedal. Som veriaci človek. Boh ma obdaril vyššou mocou. Peniazmi a možnosťami."

"A čítate bibliu?" spýtala sa Hilary.

"Prirodzene, madame."

"Pamätáte sa, čo Mojžiš a Áron povedali faraónovi? Nechaj mojich ľudí odísť."

Usmial sa.

"Teda - ja som faraón? A vy ste Mojžiš a Áron v jednej osobe? To mi chcete povedať, madame? Nechať tých ľudí odísť, všetkých, alebo len - jedného?"

"Najradšej by som povedala - všetkých."

"Ale iste si uvedomujete, chere madame, že to by bola iba strata času. Teda - je to váš manžel, za koho orodujete?"

"Nemá pre vás cenu," povedala Hilary. "Teraz to už iste viete."

"Možno to, čo vravíte, je pravda, madame. Áno, veľmi som sa sklamal v Thomasovi Bettertonovi. Dúfal som, že vaša prítomnosť mu prinavráti predošlú bystrosť ducha, pretože to je naozaj vynikajúci vedec. Jeho povest' v Amerike vylučuje každú pochybnosť. Ale zdá sa, že váš príchod sem ho veľmi neovplyvnil. Nehovorím to z vlastného pozorovania, pravdaže; dozvedel som sa to od povolaných ľudí. Od jeho kolegov - vedcov, čo s ním pracujú." Pokrčil plecami. "Robí dobrú svedomitú prácu. Ale nič viac."

"Sú vtáky, ktoré v zajatí nevedia spievať," povedala Hilary. "Možno niektorí vedci za istých okolností nie sú schopní tvorivo myslieť. Musíte uznať, že je to možné."

"Je to možné. Nepopieram."

"Tak odpíšte Thomasa Bettertona ako jednu zo stratených položiek. Dovoľte mu, aby sa vrátil do sveta."

"To asi nepôjde, madame. Nie som ešte pripravený na to, aby sa svet dozvedel o existencii tohto miesta."

"Môžete si od neho vyžiadať prísahu, že bude mlčať. Zloží prísahu, že neprežradí ani slovo."

"Zloží prísahu, to áno. Ale ju nedodrží."

"Dodrží! Určite dodrží!"

"Tak hovorí manželka. Ale človek sa v takejto veci nemôže spoliehať na slovo manželky. Pravda," zaklonil sa na pohovke a spojil končeky žltých prstov, "pravda, mohol by tu nechať záloh, ktorý by mu azda zviazal jazyk."

"A to?"

"Vás, madame ... Keby Thomas Betterton odišiel a vy by ste tu ostali ako záloh, páčil by sa vám tento obchod? Boli by ste ochotná to urobiť?"

Hilary sa zahľadela mimo neho do tieňov. Pán Aristides nemohol vidieť obrazy, ktoré sa jej premietali pred očami. Bola znova v nemocničnej izbe a sedela pri umierajúcej žene. Počúvala Jessopa a učila sa naspamäť jeho inštrukcie. Keby Thomas mohol naozaj slobodne odísť pod podmienkou, že ona zostane tu, nesplnila by tak najlepšie svoje poslanie? Lebo vedela (čo pán Aristides nevedel), že v skutočnosti by Thomas Betterton nezanechal po sebe nijaký záloh. Ona preňho nič neznamenal. Žena, ktorú miloval, bola mŕtva.

Zdvihla hlavu a pozrela na drobného starca na diváne.

"Bola by som ochotná," povedala.

"Máte odvahu, madame, ste verná a oddaná. To sú veľmi dobré vlastnosti. A to ostatné..." Usmial sa. "O tom sa pohovárime inokedy."

"Ach, nie, nie!" Hilary si zrazu zakryla tvár rukami. Plecia sa jej triasli. "Ja to neznesiem! Neznesiem! Je to príliš neľudské!"

"Nesmiete si to tak brať k srdcu, madame." Starcov hlas bol nežný, takmer čičikavý. "Bol to pre mňa pôžitok, porozprávať vám o svojich zámeroch a nádejach. Veľmi zaujímavé bolo pozorovať účinok mojich slov na úplne nepripravenú myseľ. Na myseľ, ako je vaša, vyrovnanú, zdravú a inteligentnú. Pociťujete hrôzu. Odpor. A predsa si myslím, že spôsobiť vám takýto šok bolo múdre. Teraz moja myšlienka odpudzuje, ale neskôr o nej začnete premýšľať, začnete ju rozvíjať a nakoniec sa vám bude zdať celkom prirodzená; akoby bola vždy existovala, akoby to bolo čosi celkom normálne."

"Nie, nikdy!" vykrikla Hilary. "Nikdy! Nikdy! Nikdy!"

"Ach," povedal pán Aristides. "To hovorí z vás vášeň a vzburá, vlastnosti, ktoré idú dokopy s červenými vlasmi. Moja druhá žena," doložil zamyslene, "mala tiež červené vlasy. Bola to krásna žena a milovala ma. Čudné, však? Vždy som obdivoval červenovlásky. Vy máte veľmi krásne vlasy. Ale aj všeličo iné sa mi na vás páči. Váš duch, vaša odvaha; to, že máte svoje názory." Vzdychol. "Žiaľ, ženy ako ženy ma už veľmi nezaujímajú. Mám tu zo dve pekné mladé dievčatá, ktoré ma občas zabávajú, ale ja teraz dávam prednosť ženskej spoločnosti, ktorá ma inšpiruje duševne. Verte mi, madame, vaša milá spoločnosť ma nesmierne osviežila."

"Čo ak zopakujem to, čo ste mi povedali - svojmu manželovi?"

Aristides sa blahosklonne usmial.

"Ozaj, čo ak mu to poviete? Ale poviete mu to?"

"Neviem. Ja ... och, ja neviem."

"Aha!" povedal pán Aristides. "Ste múdra. Isté veci si ženy majú nechať pre seba. Ale už ste ustatá - a rozrušená. Občas, keď navštívim stredisko, pošlem po vás a o všeličom si podebatujeme."

"Dovoľte mi odtiaľto odísť,..." Hilary vystrela k nemu ruky. "Prosím vás, dovoľte mi odísť. Vezmite ma so sebou preč. Prosím vás! Prosím vás!"

Pomaly pokrútil hlavou. Díval sa na ňu zhovievavo, ale s nádychom pohrdania.

"Teraz hovoríte ako dieťa," povedal vyčítavo. "Ako vám môžem dovoliť odísť? Ako môžem riskovať, že rozhlásite po celom svete, čo ste tu videli?"

"Neuveríte mi, ak sa zaprisahám, že nepoviem nikomu ani slovo?"

"Nie, neuverím vám," povedal pán Aristides. "Bol by som veľmi hlúpy, keby som niečomu takému uveril."

"Nechcem tu byť. Nechcem ostať v tomto väzení. Chcem ísť preč."

"Máte tu predsa manžela. Prišli ste za ním na vlastnú žiadosť, dobrovoľne."

"Nevedela som, do čoho idem. Nemala som ani tušenia."

"Nie," povedal pán Aristides, "nemali ste ani tušenia. Ale môžem vás ubezpečiť, že tento zvláštny svet, do ktorého ste prišli, je oveľa príjemnejší než svet, ktorý ste opustili. Tu máte všetko, čo potrebujete. Prepych, príjemné podnebie, rôzne rozptýlenia ..."

Vstal a jemne ju potľapkal po pleci.

"Zvyknete si tu," povedal s presvedčením. "Áno, vtáča s červeným perím si v kletke zvykne. O rok, o dva určite budete veľmi šťastná! Hoci," doložil zamyslene, "možno už nie taká zaujímavá."

Devätnásta kapitola

I

O deň neskôr sa Hilary v noci strhla zo spánku. Zdvihla sa na lakti a načúvala. "Tom, počuješ?" "Áno.

Lietadlá. To nič nie je. Občas nad nami lietajú,"

"Myslela som ..." nedokončila vetu.

Ležala a rozmýšľala, v duchu znova a znova prežívala svoj čudný rozhovor s Aristidom.

Starec si ju nevedno prečo obľúbil.

Mohla by z toho niečo vyťažiť?

Mohla by ho po čase presvedčiť, aby ju vzal so sebou naspäť do sveta?

Keď nabudúce príde a pošle po ňu, zavedie rozhovor na jeho mŕtvu ženu s červenými vlasmi. Ženským pôvabom naňho nezapôsobí. Krv, ktorá mu prúdi v žilách, už príliš vychladla. Okrem toho má svoje "mladé dievčatá". Ale starí radi spomínajú, radi rozprávajú o zašlých časoch...

Strýko George z Cheltenhamu ...

Hilary sa v tme usmiala pri spomienke na strýka Georgea.

Že by medzi strýkom Georgeom a Aristidom, miliónárom, bol až taký veľký rozdiel? Strýko George mal gazdinú - "veľmi dobrá, spoľahlivá žena, moja drahá, nijaká zvodkyňa, nič takého. Rozumná, dobrá, obyčajná žena." Ale strýko George celú rodinu veľmi nepríjemne prekvapil, keď si tú dobrú, obyčajnú ženu vzal. Vedela veľmi dobre počúvať...

Čo povedala Hilary Tomovi? "Nájdem spôsob, ako sa odtiaľto dostať." Čudné, ak ten spôsob bude Aristides

...

"Správa," povedal Leblanc. "Konečne správa."

Práve vstúpil jeho ordonanc, zasalutoval a položil pred neho poskladaný papier. Leblanc ho otvoril a vzrušene povedal:

"To je hlásenie od jedného z našich prieskumných pilotov. Lietal nad vybraným úsekom terénu v pohorí Atlas. Keď letel nad istým bodom v horskej oblasti, všimol si, že zdola vysielal niekto svetelný signál. Bola to morzeovka a opakovala sa dvakrát. Tu je."

Položil papier pred Jessopa.

COGLEPROZORIUMSL

Oddelil ceruzkou posledné dve písmená. , "SL je naša šifra pre ,Nepotvrďovať.' "

"A COG na začiatku správy," povedal Jessop, "je náš poznávací signál."

"Potom ten zvyšok je vlastná správa." Podčiarkol ju. "LEPROZÓRIUM." Pochybovačne sa na ňu díval.

"Lepra?" povedal Jessop.

"Čo to znamená?"

"Máte tu nejaké väčšie kolónie pre malomocných? Alebo menšie?"

Leblanc rozprestrel pred sebou veľkú mapu. Hrubým prstom žltým od nikotínu ukázal na jedno miesto.

"Tu je oblasť, nad ktorou lietal náš pilot. Počkajte. Čosi mi to pripomína ..."

Odišiel z miestnosti. O chvíľu sa vrátil.

"Už to mám," povedal. "Existuje známe lekárske výskumné stredisko, ktoré založili a financujú známi filantropi. Je tuná v tejto oblasti - mimochodom, na veľmi opustenom mieste. Vo výskume malomocenstva tam urobili kus dobrej roboty. Je tam kolónia malomocných asi pre dvesto ľudí, ďalej stanica pre výskum rakoviny a tuberkulózne sanatórium. Ale aby ste ma rozumeli, to všetko je úplne legálne. Povest' strediska je bezúhonná. Sám prezident republiky má nad ním patronát."

"Áno," povedal Jessop uznalivo. "Výborný nápad."

"Ale inšpekcia má ta kedykoľvek prístup. Lekári, ktorí sa zaujímajú o tento výskum, ta často chodia."

"A nevidia nič, čo nemajú vidieť. Prečo aj? Niet lepšieho kepienka na pochybný podnik ako atmosféra dokonalej úctyhodnosti."

"Je možné," povedal Leblanc pochybovačne, "že je tam zastávka pre skupiny ľudí, ktorí sú na ceste do neznáma. Možno to organizujú nejakí lekári zo strednej Európy. Skupinka ľudí, ako je tá, ktorú sledujeme, môže sa tam ukryť na niekoľko týždňov a potom pokračovať v ceste."

"Možno je za tým viac," povedal Jessop. "Mohla by to byť konečná stanica cesty do neznáma."

"Myslíte, že je to niečo - veľké?"

"Kolónia malomocných sa mi zdá veľmi podozrivá ... Verím, že malomocenstvo sa pri použití moderných liečebných prostriedkov dá liečiť aj doma."

"V civilizovaných spoločnostiach možno áno. Ale v tejto krajine sa to robiť nedá."

"Nie. Ale slovo malomocenstvo ešte vždy pripomína stredovek, keď malomocný musel nosiť zvonček, aby sa mu ľudia vyhli. Obyčajná zvedavosť nepriláka ľudí do kolónie malomocných; chodia ta, ako vy vravíte, lekári, ktorí SA z profesionálnych dôvodov zaujímajú o tamojší lekárske výskum, a azda ešte sociálni pracovníci, ktorí chcú hlásiť svojim nadriadeným, v akých podmienkach žijú malomocní - to všetko je nesporne dobrá vec. Za touto fasádou ľudomilnosti a dobročinnosti sa môže diať všeličo. Mimochodom, komu patrí to stredisko? Kto sú tí filantropi, čo ho financujú?"

"To sa dá ľahko zistiť. Okamih."

O chvíľu sa vrátil s informačnou príručkou v rukách.

"Stredisko je súkromný podnik. Postavila ho skupina filantropov na čele s Aristidom. Ako viete, je to rozprávkovo bohatý človek, ktorý štedro podporuje dobročinné ustanovizne. Založil nemocnicu v Paríži a v Seville. Je to vlastne, pokiaľ ide o zámery a ciele, jeho podnik - ostatní sú len jeho spoločníci."

"Teda je to Aristidov podnik. A Aristides bol vo Feze, keď tam bola Olive Bettertonová."

"Aristides." Leblanc sa pokúšal stráviť tento náznak. "Mais - c'est colossal."

"Áno."

"C'est fantastique."

"Správne."

"Enfin - c'est formidable."¹

¹ Ale to je úžasné. To je fantastické. Napokon, to je strašné (fr.)

"Nesporne."

"Ale uvedomujete si, čo to znamená?" Leblanc vzrušene potriasol ukazovákom Jessopovi pred tvárou. "Ten Aristides má všade prsty. Je za všetkým. Banky, vláda, priemyselné podniky, zbrojenie, doprava. Nikdy ho nevidieť, málokedy o ňom počuť. Sedí si v teplej izbe na svojom španielskom hrade, fajčí, občas načarbe zopár slov na papierik, hodí ho na zem, tajomník sa priplazí, zdvihne ho a o niekoľko dní si významný bankár v Paríži vpálí guľku do hlavy. Tak je to."

"Aký ste dramatický, Leblanc. V skutočnosti na tom nie je nič divného. Prezidenti a ministri robia dôležité vyhlásenia, bankári sedia za svojimi impozantnými stolmi a vydávajú závažné príkazy - ale človeka nikdy neprekvapí, keď zistí, že za tou dôležitosťou a impozantnosťou sa niekde krčí ošúchaný človečik, ktorý má skutočnú výkonnú moc. Vôbec ma neprekvapuje, že v tom miznutí vedcov má prsty Aristides - vlastne sme na to mohli už dávno prísť, keby nám to trocha myslelo. Celá vec je veľkorysý obchodný podnik. Otázka je," doložil, "čo s tým urobíme?"

Leblancova tvár sa zachmúrila.

"Nebude to ľahké, to iste chápete. Ak sa mýlime - ale na to si netrúfam ani pomyslieť. Ale ak máme pravdu - tak to musíme dokázať. Ak začneme riadne vyšetrovanie - doterajšie pátranie môžeme zrušiť - vyšetrovanie na najvyššej úrovni, viete si predstaviť ten cirkus? Nie, nebude to ľahké ... Ale," zatriasol rozčúlene hrubým ukazovákom, "urobíme to."

Dvadsať kapitola

Autá vyšli horskou cestou a zastali pred veľkou bránou vsadenou do skaly. Boli štyri. V prvom aute sedel francúzsky minister a americký veľvyslanec, v druhom britský konzul, člen parlamentu, a náčelník francúzskej polície. V treťom aute sedeli dvaja členovia bývalej Kráľovskej komisie a dvaja významní novinári. Osobnosti, sediace v prvých troch autách, dopĺňal nevyhnutný sprievod. V štvrtom aute boli ľudia, neznámi širokej verejnosti, ale dostatočne významní v svojom odbore. Medzi nimi bol kapitán Leblanc a pán Jessop. Šoféri v dokonalých uniformách otvárali dverka áut, ukláňali sa, pomáhali významným návštevníkom vystúpiť.

"Dúfajme," zamrmľal minister s obavou, "že sa nemusíme obávať možnosti akéhokoľvek styku."

Ktosi zo sprievodu sa ho poponáhľal uspokojiť.

"De tou, Monsieur le Ministere 1 Porobili sa všetky nevyhnutné opatrenia. Inšpekcia sa robí z diaľky."

Minister, starší bojazlivý človek, si viditeľne vydýchol. Veľvyslanec povedal čosi v tom zmysle, že liečba týchto chorôb je dnes zariadená oveľa dokonalejšie ako kedysi.

Veľká brána sa otvorila. Na prahu stála skupina ľudí, ktorá s úklonmi vítala návštevu. Riaditeľ, počerný, zavalitý, zástupca riaditeľa, vysoký a plavovlasý, dvaja význační lekári a jeden význačný chemik. Víťanie bolo vo francúzštine, hýrilo kvetnatosťou a trvalo dosť dlho.

"A ce cher2 Aristides," povedal minister. "Úprimne dúfam, že mu choroba nezabránila splniť sľub, že nás tu privíta."

"Pán Aristides priletel včera zo Španielska," povedal zástupca riaditeľa. "Čaká vás dnu. Dovoľte mi, vaša excelencia - Monsieur le Ministere - aby som vám ukázal cestu."

Všetci sa pohli za ním. Monsieur le Ministere, ktorý mal stále

1 Vôbec nie, pán minister (fr.)

2 Ten milý (fr.)

mierne obavy, pozrel ponad masívne zábradlie napravo. Malomocní stáli na dvore nastúpení v dlhom rade, čo naďalej od mreží. Ministrovi sa uľavilo. Jeho názory na malomocenstvo boli ešte vždy stredoveké.

V pekne zariadenom modernom salóne očakával hostí pán Aristides. Nasledovali úklony, komplimenty, vzájomné predstavovanie. Aperitívy podávali čierni sluhovia v bielych tunikách a turbanoch.

"Máte to tu skvele zariadené, pane," povedal Aristidovi jeden z mladších novinárov.

Aristides urobil jedno zo svojich orientálnych gest.

"Som hrdý na tento ústav," povedal. "Je to, dalo by sa povedať, moja labutia pieseň. Môj posledný dar ľudstvu. Neľutoval som nijaké výdavky."

"To môžem potvrdiť," ozval sa zápalisto jeden z lekárov. "Takýto ústav je snom každého lekára. U nás v Štátoch to tiež nemáme najhoršie, ale čo som videl tu... A máme výsledky. Áno, pane, máme skvelé výsledky."

Jeho nadšenie bolo nákazlivé.

"Musíme zložiť poklonu súkromnej iniciatíve," povedal veľvyslanec a zdvorilo sa uklonil Aristidovi.

"Pánboh je ku mne veľmi dobrý," povedal skromne pán Aristides.

Zhrbený na svojej stoličke vyzeral ako žltá ropucha. Člen parlamentu sa naklonil k členovi Kráľovskej komisie, veľmi starému a takmer hluchému, a zamrmľal:

"Ten starý lotor možno priviedol na mizinu milióny ľudí. Nahrabal toľko peňazí, že nevie, čo s nimi, a teraz ich druhou rukou vracia."

Starý sudca, ktorého oslovil, odpovedal:

"Človek si dáva otázku, nakoľko výsledky ospravedlňujú také vysoké náklady. Veľké objavy, ktoré sa stali dobrodením ľudstva, vznikli väčšinou za pomoci celkom jednoduchého zariadenia."

"A teraz," povedal Aristides, keď odzneli obligátne zdvorilostné frázy a aperitívy sa vypili, "mi iste urobíte tú česť, že prijmete malé pohostenie, ktoré je pre vás pripravené. Doktor Van Heidem vám bude robiť hostiteľa. Sám držím diétu a v poslednom čase jem veľmi málo. Po občerstvení si prezriete budovu."

Pod vedením príjemného Van Heidema sa hostia nadšene pobrali do jedálne. Dve hodiny strávili v lietadle, hodinu šli autom a všetci už poriadne vyhladli. Jedlá boli výtečné, sám minister ich osobitne pochválil.

"Ceníme si naše skromné pohodlie," povedal Van Heidem. "Dva razy týždenne dostávame letecky čerstvé ovocie a zeleninu, chováme tu dobytok aj hydinu a máme, pravdaže, aj dobré mraziarne. Telo si žiada svoje a veda mu to musí poskytnúť."

K. jedlám pili hostia vybrané značky vína. Potom sa podávala turecká káva. Nakoniec odvieďli návštevníkov na prehliadku budovy. Prehliadka trvala dve hodiny a bola veľmi náročná. Sám minister bol rád, keď sa skončila. Bol úplne oslepený ligotavými laboratóriami a nekonečnými bielymi, žiariacimi chodbami a ešte väčšmi bol oslnený množstvom vedeckých informácií, ktoré si musel vypočuť.

Hoci ministrov záujem bol len povrchný, niektorí z jeho sprievodu boli zvedavejší. Vypytovali sa na každodenný život personálu a na všelijaké iné maličkosti. Doktor Van Heidem s nesmiernou ochotou poukazoval hosťom všetko, čo sa dalo vidieť. Leblanc a Jessop, prvý ako člen ministrovho sprievodu, druhý ako spoločník britského konzula, zaostali trochu za ostatnými, keď sa všetci vracali do salónu. Jessop vytiahol staromódne, hlasno tikajúce vreckové hodinky a zistil si čas.

"Ani stopa," zamrmľal Leblanc rozčúlene.

"Ani najmenšia stopa."

"Mon cher, ak sme, ako vy vravíte, štekali na nepravý strom, predstavte si tú katastrofu. Po toľkých týždňoch prípravy na túto návštevu. O sebe ani nevravím - mám zaručene po kariére."

"Ešte nie sme celkom porazení," povedal Jessop. "Naši priatelia sú tu, som si tým istý."

"Niet tu po nich ani stopy."

"Pravdaže nie. Na to sú tunajší šéfovia priveľmi opatrní. Na oficiálne návštevy sa vždy starostlivo pripravia."

"Tak ako získame dôkazy? Poviem vám, bez dôkazov nikto v tejto veci ani prstom nepohne. Všetci sú skeptickí. Minister, ten Američan, americký veľvyslanec, britský konzul - všetci vravia, že človek ako Aristides je mimo akéhokoľvek podozrenia."

"Len pokoj, Leblanc, pokoj. Vravím vám, ešte nie sme porazení."

Leblanc pokrčil plecami. "Ste optimista, priateľ môj," povedal. Obrátil sa, aby oslovil jedného z bezchybne oblečených mládencov s mesiačkovou tvárou, čo tvorili súčasť entourage,³ potom sa znova obrátil k Jessopovi a upodozrievavo sa spýtal: "Prečo sa usmievate?"

"Myslím na možnosti vedy - na najmodernejší zdokonalený typ Geigerovho počítacza, aby som bol presný."

"Nie som vedec."

"Ani ja, ale tento veľmi citlivý detektor rádioaktivity mi vraví, že naši priatelia sú tu. Túto budovu zámerne postavili tak, aby pomýlila každého cudzieho človeka. Všetky chodby a miestnosti sú si navzájom také podobné, že ťažko uhádnete, kde práve ste, alebo aký je plán budovy. Je tu oddelenie, ktoré sme nevideli. Neukázali nám ho."

"Na to, že je tu, usudzujete z toho, čo vám ukazuje Geigerov počítacz?"

"Presne tak."

"Zasa perly našej madame."

"Áno. Ale stopy, ktoré tu zanechali naši priatelia, nemôžu byť také zjavné či také nápadné ako perly z náhrdelníka alebo fosforeskujúca ruka. Nevidieť ich, ale dajú sa cítiť ... cíti ich náš detektor rádioaktivity ..."

"Ale, mon Dieu, Jessop, myslíte, že to stačí?"

"Úplne," povedal Jessop. "Len jedného sa bojím...." Odmlčal sa.

Leblanc dopovedal vetu zaňho.

"Bojím sa, že títo ľudia nebudú chcieť tomu uveriť. Od začiatku neprejavovali nijakú zvláštnu ochotu. Áno, to je pravda. Ešte aj váš britský konzul je opatrný muž. Vaša vláda je u Aristida poriadne zadĺžená. A naša vláda ..." Pokrčil plecami. "Monsieur le Ministere sa dá veľmi ťažko presvedčiť, to viem."

"Nebudeme sa spoliehať na vlády," povedal Jessop. "Vlády a diplomati majú zviazané ruky. Ale museli sme ich priviesť sem, lebo iba oni majú moc niečo urobiť. Spolieham sa na niečo iné."

3 Sprievod (fr.)

"A na čo, priateľ môj?"

Jessopovu vážnu tvár náhle zmäkčil úsmev.

"Je tu tlač," povedal. "Novinári majú nos na senzácie. A nemienia ich ututlávať. Vždy sú ochotní uveriť hocičomu, čomu sa aspoň približne dá veriť. Ďalšia osoba, na ktorú sa spolieham," pokračoval, "je ten hluchý starý pán."

"Aha, viem, koho myslíte. Ten, čo vyzerá, akoby už jednou nohou stál v hrobe."

"Áno, je hluchý, slabý a napoly slepý. Ale je to človek, ktorý chce poznať pravdu. Kedysi bol najvyšším sudcom Anglicka, a hoci je možno hluchý, slepý a ledva sa drží na nohách, má rozum a bystrý úsudok, aký získavajú právnické kapacity. Vždy vycíti, ak niečo zaváňa podvodom a ak sa niekto usiluje, aby to nevyšlo najavo. Je to človek, ktorý bude počúvať a ktorého budú zaujímať dôkazy."

Boli znova v salóne. Doniesli im čaj a aperitív. Minister gratuloval pánu Aristidovi dlhými, elegantne formulovanými súvetiami. Americký veľvyslanec pridal svoje. Potom minister, obzerajúc sa okolo seba, povedal trochu nervóznym hlasom:

"A teraz, páni, prišiel čas, aby sme sa rozlúčili s naším milým hosťom. Videli sme všetko, čo sa dalo vidieť..." Posledné dve slová zdôraznil. "Všetko je tu veľkolepé. Ustanovizeň, akých je málo. Sme veľmi vďační nášmu milému hosťovi za pohostinstvo a gratulujeme mu k jeho úspechom. Ostáva nám len rozlúčiť sa a odísť. Mám pravdu?"

Jeho slová boli v istom zmysle dosť konvenčné. Aj spôsoby mal konvenčné. Pohľad, ktorým obletel miestnosť a hostí, mohol byť rýdzim zdvorilostným gestom. No v skutočnosti sa v jeho slovách skrývala prosba. Akoby minister chcel povedať: - Videli ste, páni, že tu nič nie je. Vaše podozrenia a obavy boli zbytočné. Je to veľká úľava pre nás všetkých a teraz môžeme odtiaľto odísť s čistým svedomím.

Ale vtom do ticha prehovoril hlas. Tichý, úctivý, kultivovaný hlas pána Jessopa. Oslovil ministra dobrou, hoci trochu britskou francúzštinou:

"Ak dovoľíte, pán minister, rád by som poprosil nášho milého hostiteľa o jednu láskavosť."

"Iste, iste. Pravdaže, pán - ehm - pán Jessop - áno?"

Jessop sa vážne obrátil k doktorovi Van Heidemovi. Náročky nepozrel na pána Aristida.

"Videli sme tu veľa vašich ľudí," povedal. "Priam obdivuhodné. Ale je tu jeden môj dobrý priateľ, s ktorým by som sa rád pohováral. Chcel by som vedieť, či by sa to dalo nejako zariadiť.""

"Váš priateľ?" spýtal sa so zdvorilým údivom Van Heidem.

"Vlastne dvaja priatelia," povedal Jessop. "Istá dáma, pani Bettertonová. Olive Bettertonová. Myslím, že jej manžel" pracuje tu u vás. Tom Betterton. Kedysi bol v Harvelle a predtým v Amerike. Veľmi rád by som si s nimi pred odchodom vymenil zopár slov."

Reakcia doktora Van Heidema bola dokonalá. Naširoko otvoril oči v zdvorilom údive. Nechápavo stiahol obočie.

"Betterton - pani Bettertonová - nie, obávam sa, že také osoby tu nemáme."

"Je tu aj istý Američan," povedal Jessop. "Andrew Peters. Jeho odborom je, ak sa nemýlim, chemický výskum. Mám pravdu, pane?" Obrátil sa úctivo k americkému veľvyslancovi.

Veľvyslanec bol inteligentný muž v strednom veku s bystrými, prenikavými belasými očami. Bol dobrý diplomat a zároveň muž pevného charakteru.

Zachytil Jessopov pohľad. Plnú minútu sa rozhodoval, potom prehovoril:

"Áno," povedal. "Je to tak. Andrew Peters. Aj ja by som ho rád videl."

Van Heidemov zdvorilý údiv rástol. Jessop hodil rýchly nenápadný pohľad na Aristida. Drobná žltá tvár neprehrádzala, že by vedel o niečom nepatričnom, nevyjadrovala ani prekvapenie, ani nepokoj. Vyzeral len trochu unudený,

"Andrew Peters? Nie, obávam sa, vaša excelencia, že ste zle informovaný. Také mená tu nemáme. Myslím, že som ich ani nikdy nepočul."

"Nepočuli ste o Thomasovi Bettertonovi?" spýtal sa Jessop.

Van Heidem na sekundu zaváhal. Hlava sa mu trochu obrátila k starcovi v kresle, ale zavčas sa zdržal.

"Thomas Betterton," povedal. "Vlastne áno, myslím ..."

Jeden z pánov od novín sa rýchlo ozval.

"Thomas Betterton ... Okolo neho bola predsa veľká senzácia. Senzačné správy asi pred pol rokom, keď zmizol. Áno, boli o ňom veľké titulky na prvých stranách novín v celej Európe. Pátrala po ňom polícia. Chcete povedať, že bol celý čas tu?"

"Nie," prehovoril Van Heidem ostrým tónom. "Obávam sa, že vás niekto zle informoval. Nejaký zlý žart. Videli ste dnes všetkých pracovníkov nášho ústavu. Videli ste všetko."

"Myslím, že nie všetko," povedal pokojne Jessop. "A je tu ešte mladý vedec menom Ericsson," doložil "A doktor Barron a možno pani Calvin Bakerová."

"Aha." Van Heidem akoby zrazu čosi osvietilo. "Ale títo ľudia predsa zahynuli v Maroku, pri havárii lietadla. Už si na to spomínam. Aspoň si spomínam, že v tom lietadle bol Ericsson a doktor Louis Barron. Ach, Francúzsko utrpelo v ten deň veľkú stratu. Človeka, ako je Louis Barron, ťažko nahradiť." Pokrútil hlavou. "O pani Calvin Bakerovej neviem nič, ale pamätám sa, že v tom lietadle bola aj nejaká Angličanka či Američanka. Mohla to byť tá pani Bettertonová, o ktorej hovoríte. Áno, veľmi smutný prípad." Pozrel spýtavo

na Jessopa. "Neviem, monsieur, prečo ste predpokladali, že títo ľudia prišli sem. Je možné, že doktor Barron pri nejakej príležitosti spomenul, že za svojho pobytu v severnej Afrike by si rád prišiel pozrieť náš ústav. Možno takto vzniklo celé nedorozumenie."

"Tak vy vravíte, že sa mýlim?" povedal Neskop. "Že nikto z týchto ľudí tu nie je?"

"Ale ako tu môžu byť, môj milý pane, ak zahynuli pri havárii lietadla? Ich telá sa našli, pokiaľ viem."

"Nájdene telá boli také obhorené, že sa nedali identifikovať." Jessop povedal posledné slová náročky hlasno a dôrazne.

Za ním sa ktosi pohol. Tenký, trasľavý, ale zreteľný hlas povedal:

"Dobre som počul, že telá sa nedali identifikovať?" Lord Alverstoke sa nakláňal napred s rukou pri uchu.

Spod chlpatých ovisnutých obŕv sa na Jessopa dívali bystré oči.

"Nijaká úradná identifikácia nebola, vaše lordstvo," povedal Jessop, "a mám dôvod tvrdiť, že títo ľudia haváriu prežili."

"Tvrdiť?" povedal nespokojne lord Alverstoke tenkým vysokým hlasom.

"Mal som povedať, že mám na to dôkaz."

"Dôkaz? Aký dôkaz, pán - ehm - ehm - Jessop?"

"Pani Bettertonová mala na hrdle náhrdelník z falošných perál, keď letela z Fezu do Marrákeša," povedal Jessop. "Jedna z tých perál sa našla asi kilometer od zhoreného lietadla."

"Ako môžete s určitosťou tvrdiť, že nájdená perla podchádza práve z náhrdelníka pani Bettertonovej?"

"Všetky perly náhrdelníka mali neviditeľnú značku, ktorá sa dala rozoznať iba za pomoci silnej lupy."

"Kto tú značku ta dal?"

"Ja, vaše lordstvo, v prítomnosti svojho kolegu monsieur Leblanca."

"Dali ste tie značky - mali ste nejaký dôvod na to, aby ste tie perly takto špeciálne označovali?"

"Áno, vaše lordstvo. Mal som dôvod predpokladať, že pani Bettertonová ma zavedie k svojmu manželovi Thomasovi Bettertonovi, na ktorého je vydaný zatykač." Jessop pokračoval: "Našli sa ešte dve ďalšie perly. Každá na niektorom úseku cesty - medzi zhoreným lietadlom a týmto ústavom. Vypočúvaním ľudí na miestach, kde sa tie perly našli, dostali sme popis šiestich ľudí, približne podobných ľuďom, ktorí mali zahynúť v horiacom lietadle. Jeden z týchto cestujúcich dostal rukavicu impregnovanú fosforeskujúcou farbou. Znak po tejto rukavici sa našiel na aute, ktorým títo ľudia cestovali sem."

Lord Alverstoke poznamenal suchým sudcovským hlasom:

"Veľmi zaujímavé."

Pán Aristides vo svojom pohodlnom kresle sa pohol. Oči mu raz či dvakrát rýchlo zaklipkali. Potom vyslovil otázku.

"Kde sa našli posledné stopy týchto ľudí?"

"Na vyradenom vojenskom letisku, pane." Jessop presne, udal miesto.

"To je veľa stoviek kilometrov odtiaľto," povedal pán Aristides. "Ak sú vaše veľmi zaujímavé úvahy správne, ak havária bola z nejakých dôvodov fingovaná, títo cestujúci, nazdávam sa, odleteli potom z toho vyradeného letiska na neznáme miesto. Keďže letisko je niekoľko sto kilometrov vzdialené od nášho ústavu, naozaj nechápem, na čom sa zakladá vaše presvedčenie, že títo ľudia sú tuná. Prečo by tu mali byť?"

"Máme na to isté veľmi dobré dôvody, pane. Jedno z našich prieskumných lietadiel zachytilo signál. Signál hlásili tu prítomnému monsieurovi Leblancovi. Signál sa začínal špeciálnou poznávacou šifrou a oznamoval, že dotčení ľudia sú v kolónii pre malomocných."

"Pozoruhodné," povedal pán Aristides. "Veľmi pozoruhodné. Ale zdá sa mi, že niekto sa pokúsil zaviesť vás na nepravé miesto. Tí ľudia tu nie sú." Hovoril pokojne, dôrazným, rozhodným tónom. „Ak sa vám páči, môžete prehľadať celý ústav. Dávam vám voľnú ruku."

"Pochybujem, či niečo nájdeme, pane," povedal Jessop. "Totiž, pri povrchovej prehliadke. Hoci," doložil náročky, "poznám miesto, od ktorého by sa prehliadka mala začať."

"Naozaj? A kde to je?"

"Zo štvrtej chodby od druhého laboratória treba zabočiť naľavo a je to na konci tej chodby."

Doktor Van Heidem sa prudko pohol. Zo stola spadli na dlážku dva poháre a rozbili sa. Jessop sa naňho s úsmevom díval.

"Vidíte, doktor," povedal, "sme dobre informovaní."

Van Heidem povedal ostro: "To je nepodložené tvrdenie. Celkom nepodložené tvrdenie. Naznačujete, že tu držíme ľudí proti ich vôli. To kategoricky popieram."

Minister stiesnene povedal:

"Dostali sme sa do slepej uličky."

Pán Aristides sa pokojne ozval:

"Bola to zaujímavá teória. Ale iba teória." Pozrel na hodinky. "Iste mi odpustíte, páni, ak vám navrhнем, aby ste teraz odišli. Čaká vás dlhá cesta na letisko a bojím sa, že v Paríži vznikne poplach, ak vaše lietadlo bude mať meškanie."

Leblanc aj Jessop si uvedomili, že nastala kritická chvíľa. Aristides používal všetku silu svojej nevšednej osobnosti. Provokoval návštevníkov, aby sa postavili proti jeho vôli. Keby trvali na svojom, znamenalo by to, že chcú ísť otvorene proti nemu. Minister v súlade so svojimi inštrukciami by najradšej kapituloval. Náčelník polície chcel iba ulahodiť ministrovi. Americký veľvyslanec nebol spokojný, ale aj on sa bude z diplomatických dôvodov zdráhať trvať na svojom. Britský konzul sa pridá k ostatným dvom.

Novinári - Aristides uvažoval o novinároch - novinári sa dajú spracovať. Ich cena môže byť vysoká, ale Aristides bol tej mienky, že sa dajú kúpiť. A ak sa nedajú kúpiť - nuž, sú ešte aj iné spôsoby.

Pokiaľ ide o Jessopa a Leblanca, tí vedia. To je jasné, ale bez schválenia autorít nemôžu nič robiť. Oči mu blúdili ďalej a stretli sa s očami človeka, rovnako starého ako bol sám, s chladnými, sudcovskými očami. Ten človek sa nedá kúpiť, to vedel... Ale napokon ... Jeho myšlienky prerušil zvuk chladného, jasného, autoritatívneho hlasu.

"Som toho názoru," povedal hlas, "že by sme sa nemali zbytočne náhliť s odchodom. Máme tu prípad, ktorý podľa mňa treba dôkladne vyšetriť. Odznali tu vážne tvrdenia, ktoré by sa nemali nechať bez povšimnutia. Ak sú neopodstatnené, mala by sa dať druhej strane možnosť vyvrátiť ich."

"Povinnosť dokázať tieto tvrdenia," povedal Aristides, "pripadá vám." Vznešeným gestom ukázal na spoločnosť. "Vzniesli ste proti nám neopodstatnené obvinenie, nepodložené nijakým dôkazom."

"Dôkaz existuje."

Doktor Van Heidem sa prekvapene zvrhol. Jeden z marockých sluhov vykročil napred. Bola to impozantná postava v bielej, zlatom vyšívanej tunike, s bielym turbanom na hlave, s čiernou, lesklou tvárou.

Celá spoločnosť onemela úžasom, pretože z hrubých černošských gámb vychádzal hlas rýdzo transatlantického pôvodu.

"Dôkaz existuje," opakoval ten hlas. "Môžem vám ho poskytnúť hneď tu na mieste. Títo páni popreli, že Andrew Peters, Torquil Ericsson, Thomas Betterton, Olive Bettertonová a doktor Louis Barron sú tu. To je lož. Všetci sú tu - a ja hovorím v ich mene." Urobil krok k americkému veľvyslancovi. "Možno ma v tejto podobe nepoznáate, pane," povedal. "Som Andrew Peters."

Pán Aristides vydal veľmi slabý, sykotavý zvuk, potom sa oprel o operadlo kresla a na tvári sa mu znova rozhostil mierne unudený výraz.

"Skrýva sa tu veľa známych vedcov," pokračoval Peters. "Je tu Schwartz z Mníchova, je tu Helga Needheimová, sú tu Angličania Jeffreys a Davidson, je tu Paul Wade z USA, sú tu Taliani Ricochetti a Bianco, je tu Murchison. Všetci sú tu v tejto budove. Je tu systém zasúvacích stien, ktoré sa nedajú objaviť voľným okom. Je tu celá sieť tajných laboratórií vytesaných priamo v skale."

"Boh mi buď milostivý," zvolal americký veľvyslanec. Pozrel skúmavo na dôstojného Afričana, potom sa rozosmial. "Ste naozaj na nepoznanie," povedal.

"To robí parafín vstreknutý do pier, pane, nehovoriac o čiernom pigmente."

"Ak ste Peters, pod akým číslom ste evidovaný v FBI?"

"813471, pane."

"Správne," povedal veľvyslanec. "A iniciálky vášho druhého mena?"

"B. A. P. G., pane."

Veľvyslanec prikývol.

"Je to Peters," povedal. Pozrel na ministra.

Minister zaváhal, potom si odkašľal.

"Vy tvrdíte," spýtal sa Petersa, "že tu držia ľudí proti ich vôli?"

"Niektorí sú tu dobrovoľne, vaša excelencia, iní nie."

"V tom prípade," povedal minister, "musíme všetkých vypočuť - ehm - áno, áno, rozhodne musíme všetkých vypočuť."

Pozrel na náčelníka polície. Ten sa pohlol napred.

"Okamih, prosím." Pán Aristides zdvihol ruku. "Zdá sa," povedal pokojným, zreteľným hlasom, "že tu niekto hrubo zneužil moju dôveru." Chladným pohľadom prešiel z Van Heidema na riaditeľa a v očiach sa mu zračil nemilo-srdný rozkaz. "Neviem, ako ďaleko ste zašli v svojom nadšení pre vedu, páni, a čo ste si dovolili urobiť za mojím chrbtom. Založil som tento ústav čisto v záujmoch vedeckého výskumu. O jeho praxi a politike nič neviem. Ak sa vyslovené obvinenie zakladá na faktoch, radil by som vám, Monsieur le Directeur, aby ste ihneď predviedli ľudí, ktorých tu údajne držíte protizákonne."

"Ale, monsieur, to je nemožné. Ja ... to bude ..."

"Všetkým experimentom tohto druhu," povedal pán Aristides, "je koniec." Pokojné oči finančníka prebehli po host'och. "Iste vás nemusím presviedčať, páni, o tom, že ak sa tu deje niečo protizákonné, ja s tým nemám vôbec nič spoločného."

Bol to rozkaz, a prítomní ho tak aj pochopili, lebo pán Aristides bol bohatý, lebo mal moc, lebo mal vplyv.

Pán Aristides, svetoznáma postava, nebude zapletený do tejto aféry.

A predsa, hoci sám vyviazol bez úrazu, bola to porážka. Porážka jeho zámerov, porážka zásobárne mozgov, z ktorej chcel tak výdatne ťažiť. Pána Aristida však táto porážka nevyviedla z rovnováhy. Čas od

času sa mu to v priebehu jeho kariéry stávalo. Každý neúspech prijímal filozoficky a pripravoval sa na ďalší coup.⁴

Urobil rukou orientálne gesto.

"Umývam si ruky," povedal.

Náčelník polície sa vrhol napred. Už vedel, čo má robiť, poznal svoje inštrukcie a bol pripravený pustiť sa do veci s plnou váhou svojho úradného postavenia.

"Žiadam, aby sa mi nekládli žiadne prekážky," povedal.

"Je mojou povinnosťou začať riadne vyšetrovanie." Van Heidem s veľmi bledou tvárou vykročil napred.

"Prosím, ráčte za mnou," povedal, "ukážem vám naše rezervné krídlo,"

4 Úder (fr.)

Dvadsať prvá kapitola

"Ach, mám pocit, akoby som sa prebudila zo zlého sna," vydýchla si Hilary.

Pretiahla sa a vystrela ruky nad hlavou. Sedeli na terase hotela v Tangeri. Pricestovali ráno lietadlom. Hilary pokračovala:

"Naozaj sa to všetko stalo? To nie je možné!"

"Stalo sa to," povedal Tom Betterton "ale máš pravdu, Olive, bolo to ako strašný sen. Chvalabohu, sme z toho vonku."

Terasou sa priblížil Jessop a prisadol si k nim.

"Kde je Andy Peters?" spýtala sa Hilary.

"Hneď príde," povedal Jessop. "Musel si ísť niečo vybaviť."

"Tak Peters bol váš človek," povedala Hilary, "a robil tie kúsky s fosforom a s olovenou tabatierkou, ktorá obsahovala rádioaktívny materiál. Nemala som o tom ani potuchy."

"Áno," povedal Jessop. "Obaja ste boli veľmi diskretní a opatrní jeden pred druhým. Ale, presnejšie rečeno, Andy nepatrí k mojim ľuďom. Zastupuje USA."

"Teraz už viem, akú ochranu ste mi sľubovali po mojom príchode do strediska, Mali ste na mysli Petersa." Jessop prikývol.

"Nezazlievate mi, dúfam," povedal Jessop a náročky si nasadil na tvár svoj nasprostastý výraz, "že som nesplnil svoj druhý sľub." "Aký sľub?"

"Že sa vám postarám o športovejšiu formu samovraždy," odpovedal Jessop.

"Ach tak." Zamyslene pokrútila hlavou. "To sa mi zdá práve také neskutočné ako všetko ostatné. Bola som Olive Bettertonovou pridlho, a teraz som trochu zmätená z toho, že mám byť znova Hilary Cravenovou."

"Aha," povedal Jessop, "tam ide môj priateľ Leblanc. Musím sa s ním pohovárať."

Opustil ich a vykročil po terase. Tom Betterton rýchlo povedal:

"Urobíš pre mňa niečo, Olive? Ďalej ťa volám Olive, zvykol som si na to."

"Ale pravdaže. O čo ide?"

"Prejdi so mnou po terase, potom sa sem vráť a povedz, že som si šiel ľahnúť do svojej izby."

Spýtavo naňho pozrela.

"Prečo? Čo chceš ..."

"Zmiznem, moja milá, kým je čas."

"Zmizneš? A kam?"

"Hocikam."

"Ale prečo?"

"Uvažuj trochu, moja milá. Nepoznám tunajšie zákony. Tanger je čudné mesto, právne úplne samostatné.

Ale viem, čo sa stane, keď prídem s vami do Gibraltaru. Prvé bude, že ma zatknú."

Hilary naňho ustarostene pozrela. Vzrušená únikom zo strediska celkom zabudla na starosti Toma Bettertona.

"Máš na mysli zákon o prezrazení štátneho tajomstva, či ako sa to volá? Ale nemôžeš predsa dúfať, že ti to prejde beztrestne, Tom. Kam pôjdeš?"

"Povedal som ti. Hocikam."

"Ale je to dnes vôbec možné? Na to treba peniaze a je to komplikované."

Krátko sa zasmial. "O peniaze najmenej. Mám ich bezpečne uložené na mieste, kde si ich môžem vyzdvihnúť pod novým menom."

"Teda predsa si prijal peniaze?"

"Pravdaže som prijal peniaze."

"Ale vystopujú ťa."

"To nebude také ľahké. Vieš predsa, Olive, že majú iba môj starý popis, a dnes vyzerám celkom ináč. Preto som sa tak domáhal tej plastickej operácie. O to mi šlo, chápeš. Zmiznúť z Anglicka, uložiť si niekde peniaze a dať si zmeniť výzor tak, aby som bol do konca života v bezpečí."

Hilary naňho pochybovačne pozrela.

"Nerobíš dobre," povedala. "Určite nerobíš dobre. Lepšie by bolo vrátiť sa a prijať trest. Veď nie je vojna.

Dostaneš pár rokov, to je všetko. Chceš byť radšej celý život štvancom?"

"Nechápeš," povedal. "Vôbec nič nechápeš. Poď, pôjdeme. Nemôžem strácať čas."

"Ale ako sa dostaneš z Tangeru?"

"To sa zariadi. Neboj sa."

Vstala zo stoličky a pomaly s ním kráčala terasou. Cítila podivnú neistotu a stiesnenosť. Splnila si povinnosti voči Jessopovi aj voči mŕtvej Olive Bettertonovej. Jej úloha sa skončila. S Tomom Bettertonom žila niekoľko týždňov v dôvernej blízkosti, a predsa cítila, že si ostali cudzí. Nespájala ich nijaká súdržnosť, nijaké priateľstvo.

Došli na koniec terasy. Boli tam malé bočné dvere, ktoré viedli von, na úzku cestu vinúcu sa dolu vrškom k prístavu. "Vykižnem ťadeto," povedal Betterton, "nikto sa nedíva. Maj sa dobre."

"Veľa šťastia," povedala Hilary váhavo.

Stála a dívala sa za Bettertonom, ako šiel k dverám a stisol kľučku. Keď sa dvere otvorili, zrazu ustúpil a zastal. Vo dverách stáli traja muži. Dvaja z nich vstúpili a priblížili sa k Bettertonovi.

Prvý oficiálne povedal:

"Thomas Bettenon, zatýkam vás. Ostanete vo vyšetrojúcej väzbe tu v Tangeri, kým sa nevybavia formality súvisiace s vaším vydaním."

Betterton sa prudko zvrtol, ale druhý muž sa medzitým rýchlo postavil k nemu na druhú stranu. Thomas Betterton sa zasmial.

"To je úplne v poriadku," povedal, "až na to, že ja nie som Thomas Betterton."

Vstúpil tretí muž a postavil sa k prvým dvom.

"Ale áno," povedal, "ste Thomas Betterton."

Betterton sa zasmial.

"Chápem, celý mesiac ste sa so mnou stýkali, počuli ste, ako ma ostatní volajú Thomas Betterton, aj ako sa ja sám nazývam Thomasom Bettertonom. Ale v skutočnosti nie som Thomas Betterton. Stretol som sa s Bettertonom v Paríži. Šiel som do strediska namiesto neho. Spýtajte sa tejto dámy ak mi neveríte," povedal.

"Prišla za mnou, vydávajúc sa za moju ženu, a ja som v nej aj spoznal svoju ženu. Nebolo to tak?"

Hilary prikývla.

"Vysvetlím vám to," pokračoval Betterton. "Keďže nie som Thomas Betterton, je samozrejmé, že som jeho ženu nikdy nevidel. Myslel som, že je to naozaj žena Thomasa Bettertona. Potom som si musel vymyslieť nejaké vysvetlenie, ktoré by ju uspokojilo."

"Tak preto si predstieral, že ma poznáš," zvolala Hilary. "Povedal si mi, aby som ti nahrávala - aby sme oklamali ostatných,"

Betterton sa znova seabedome zasmial.

"Nie som Betterton," povedal. "Vezmite ktorúkoľvek Bettertonovu fotografiu a presvedčíte sa, že hovorím pravdu."

Peters vykročil napred. Jeho hlas, keď prehovoril, bol úplne iný ako hlas Petersa, ktorého Hilary tak dobre poznala. Znel ticho a neúprosne.

"Videl som Bettertonove fotografie," povedal, "a uznávam, že podľa nich by som vás nebol spoznal. Ale predsa ste Thomas Betterton a ja vám to dokážem."

Chytil Bettertona nečakane silnou rukou a strhol z neho sako.

"Ak ste Thomas Betterton," povedal, "máte na ohybe pravého lakťa jazvu v podobe písmena Z."

Strhol z neho košeľu a ohol mu ruku.

"Vidíte," povedal a víťazoslávne ukázal na jazvu. "Dvaja laboranti z USA to ochotne dosvedčia. Viem o tom, lebo mi Elsa o tom napísala, keď ste si to urobili."

"Elsa?" Betterton sa naňho vyjavene zadíval. Celý sa roztriasol. "Elsa? Čo s tým má Elsa?"

"Spýtajte sa, z čoho ste obžalovaný."

Policajný dôstojník znova vykročil napred.

"Ste obžalovaný z vraždy prvého stupňa," povedal. "Z vraždy svojej ženy, Elsy Bettertonovej."

Dvadsať druhá kapitola

"Mrzí ma to, Olive. Verte mi, úprimne ma to mrzí. Kvôli vám, Olive. Kvôli vám som mu dal jedinu šancu. Upozornil som vás, že bude preňho lepšie, ak ostane v stredisku, hoci som prešiel pol zemegule, aby som ho dostal, a chcel som ho dostať pre to, čo urobil Else."

"Nerozumiem. Ničomu nerozumiem. Kto ste?"

"Myslel som, že to viete. Som Boris Andrej Glydr, Elsin bratranec. Poslali ma z Poľska do Ameriky na univerzitu, kde som mal dokončiť vzdelanie. A keďže to vtedy v Európe vyzeralo všelijako, môj ujec si myslel, že bude pre mňa lepšie, ak prijem americké štátne občianstvo. Prijal som meno Andrew Peters. Potom, keď vypukla vojna, vrátil som sa do Európy. Bol som v odboji. Odviezol som ujca a Elsu z Poľska. Dostali sa do Ameriky. Elsa - už som vám o nej rozprával. Patrila medzi najtalentovanejších vedcov našich čias. To Elsa objavila štiepenie ZE. Betterton bol mladý Kanaďan, ktorý pomáhal Mannheimovi pri pokusoch. Vyznal sa v svojej práci, ale nič viac. Začal Else dvoriť a vzal si ju za ženu preto, aby s ňou mohol pracovať na vedeckých výskumoch, ktoré robila. Keď sa jej pokusy úspešne chýlili ku koncu a keď si uvedomil, aká veľká vec to bude, to štiepenie ZE, otrávil ju."

"Ach, nie, nie."

"Áno. Nikto ho v tom čase neupodozrieval. Betterton bol zdrvený žiaľom, vrhol sa s obnovenou energiou do práce a potom vyhlásil objav štiepenia ZE za svoj vlastný. To mu prinieslo, čo chcel. Slávu a uznanie. Razom sa z neho stal vynikajúci vedec. Z opatrnosti potom odišiel z Ameriky a usadil sa v Anglicku. Pracoval v Harwelle."

Po vojne som musel nejaký čas ostať v Európe. Keďže som vedel dobre po nemecky, po rusky a po poľsky, mohol som tam urobiť hodne užitočnej práce. List, ktorý mi Elsa napísala pred smrťou, ma znepokojil. Choroba, ktorou trpela a na ktorú nakoniec umrela, zdala sa mi záhadná a nevysvetliteľná. Keď som sa napokon vrátil do Ameriky, pustil som sa do pátrania. Nebudem vám o tom podrobne rozprávať, ale zistil som, čo som chcel zistiť. Dosť na to, aby som mohol žiadať exhumáciu tela. V kancelárii štátneho zástupcu pracoval mládenec, ktorý sa priatelil s Thomasom Bettertonom. Práve v tom čase odišiel na dovolenku do Európy. Predpokladám, že navštívil Bettertona a zmienil sa pred ním o exhumácii. Betterton sa splašil. Myslím, že ho už predtým vyhladali agenti nášho priateľa, pána Aristida. Tak či onak, Betterton pochopil, že je to jeho veľká šanca. Zmiznúť a tak sa vyhnúť tomu, aby ho zatkli a obžalovali z vraždy. Prijal podmienky a vyhradil si, že mu plastickou operáciou úplne zmenia tvár. Čoskoro však zistil, že sa ocitol v naozajstnom väzení. Okrem toho bol v nebezpečnej situácii preto, lebo nemohol dodať sľúbený tovar - vedecký tovar, dalo by sa povedať. Nebol nikdy génius, ani vtedy ani kedykoľvek predtým."

"A vy ste ho sledovali?"

"Áno. Keď sa v novinách zjavili senzáčné správy o zmiznutí vedca Thomasa Bettertona, odcestoval som do Anglicka. Istý môj priateľ, vynikajúci vedec, mi povedal, že ho vyhladala nejaká pani Speederová, údajne pracujúca pre OSN, a dávala mu isté návrhy. Po príchode do Anglicka som sa dozvedel, že sa stretla s Bettertonom. Dal som sa s ňou do styku, kadečo som jej nahovoril a pritom som trocha zveličil svoje vedecké zásluhy a schopnosti. Ale dosiahol som, čo som chcel. Našiel som Bettertona."

Zachmúril sa a stisol pery. "Elsa bola talentovaná vedkyňa, pritom krásna a jemná žena. Zavraždil a olúpil ju muž, ktorého milovala a ktorému verila. Keby bolo treba, zabil by som ho vlastnými rukami."

"Chápem," povedala Hilary, "ach, teraz už chápem."

"Napísal som vám," pokračoval Peters, "keď som pricestoval do Anglicka. Napísal som vám pod svojím poľským menom a prezradil som vám fakty." Pozrel na ňu. "Myslím, že ste mi neuverili. Neodpovedali ste mi." Pokrčil plecami. "Potom som šiel za ľuďmi zo spravodajskej služby. Prvý raz som im zahral divadlo. Poľský dôstojník. Škrobený, dokonale korektný. Vtedy som každého podozrieval. Ale napokon sme sa s Jessopom dohodli." Na chvíľku sa odmlčal. "Dnes ráno sa moje pátranie skončilo. Požiadame o vydanie

Thomasa Bettertona, potom Betterton pôjde do USA, kde ho postavia pred súd. Ak ho oslobodia, nemám viac čo povedať." Zamračene doložil: "Ale neoslobodia ho. Dôkazy sú príliš presvedčivé."

Chvíľu mlčal a díval sa uprene ponad slnkom ožiarené záhrady k moru.

"Najhoršie je," povedal, "že vy ste prišli za ním, že som vás uvidel a zaľúbil sa do vás. To bolo peklo, Olive. Verte mi. A teraz toto. Som človek, ktorý je zodpovedný za to, že vášho muža pošlú na elektrické kreslo. To sa nedá odškriepiť. Nikdy na to nebudete môcť zabudnúť, aj keby ste mi odpustili." Vstal. "Nuž tak. Chcel som, aby ste si celý ten príbeh vypočuli z mojich vlastných úst. A teraz zbohom." Chcel odísť, ale rýchlo sa obrátil, keď Hilary natiahla k nemu ruku.

"Počkajte," povedala, "počkajte. O jednej veci neviete. Nie som Bettertonova žena. Bettertonova žena Olive umrela v Casablanke. Jessop ma poslal do strediska namiesto nej."

Zvrtol sa a ohromene sa na ňu zadíval.

"Vy nie ste Olive Bettertonová?"

"Nie."

"Dobrý bože," povedal Andy Peters. "Dobrý bože." Spustil sa na stoličku vedľa nej. "Olive," povedal, "moja drahá Olive."

"Nevolajte ma Olive. Volám sa Hilary Cravenová."

"Hilary? Budem si musieť na to zvyknúť." Položil jej dlaň na ruky.

Na druhom konci terasy sa Jessop zhováral s Leblancom o právnych komplikáciách prípadu. Zrazu sa v polovičke vety odmlčal.

"Čo ste vraveli?" spýtal sa neprítomne.

"Vravel som, mon cher, že podľa všetkého nebudeme môcť zaviesť nijaké vyšetrovanie proti tej beštii Aristidovi."

"Nie, nie. Aristidovia vždy vyhrávajú. Totiž, vždy sa im podarí nejako sa zo všetkého dostať. Ale prišiel o ťažké peniaze, a to sa mu určite nepáči. A potom, ani Aristides nemôže večne zaháňať smrtku. Podľa toho, ako vyzerá, mám dojem, že čoskoro bude stáť pred Najvyššou súdnou stolicou."

"Kam ste sa to pred chvíľkou tak zadívali, priateľ môj?"

"Na tých dvoch," povedal Jessop. "Poslal som Hilary Cravenovú na nebezpečnú cestu do neznáma, ale zdá sa, že jej loď čoskoro vpláva do bezpečného prístavu."

Leblanc sa chvíľu tváril nechápavo, potom povedal:

"Aha! Citát zo Shakespeara!"

"Vy Francúzi ste veľmi sčítaný národ," povedal Jessop.